

Issue №7

Part 5

International periodic scientific journal

ONLINE

www.sworldjournal.com

Indexed in
INDEXCOPERNICUS
(ICV: 69.6)

SWorld Journal

Issue №7
Part 5
March 2021

With the support of:

D.A.Tsenov Academy of Economics - Svishtov (Bulgaria)
Institute of Sea Economy and Entrepreneurship
Moscow State University of Railway Engineering (MIIT)
Ukrainian National Academy of Railway Transport
State Research and Development Institute of the Merchant Marine of Ukraine (UkrNIIMF)
Kharkiv Medical Academy of Postgraduate Education
Alecu Russo State University of Bălți
GUUPO "Belarusian-Russian University"
Institute of Water Problems and Land Reclamation of the National Academy of Agrarian Sciences
Odessa Research Institute of Communications

Published by:

SWorld & D.A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov, Bulgaria

UDC 08
LBC 94

Editor: Shibaev Alexander Grigoryevich, *Doctor of Technical Sciences, Professor, Academician*
Scientific Secretary: Kuprienko Sergey, *PhD in Technical Sciences*

Editorial board: More than 200 doctors of science. Full list on pages 3-4

The International Scientific Periodical Journal "*SWorldJournal*" has been published since 2019 and has gained considerable recognition among domestic and foreign researchers and scholars.

Periodicity of publication: Quarterly

The journal activity is driven by the following objectives:

- Broadcasting young researchers and scholars outcomes to wide scientific audience
- Fostering knowledge exchange in scientific community
- Promotion of the unification in scientific approach
- Creation of basis for innovation and new scientific approaches as well as discoveries in unknown domains

The journal purposefully acquaints the reader with the original research of authors in various fields of science, the best examples of scientific journalism.

Publications of the journal are intended for a wide readership - all those who love science. The materials published in the journal reflect current problems and affect the interests of the entire public.

UDC 08
LBC 94
DOI: 10.30888/2663-5712.2021-07-05

Published by:
SWorld &
D.A. Tsenov Academy of Economics
Svishtov, Bulgaria
e-mail: editor@sworldjournal.com

Редакционный Совет

Аверченко Владимир Иванович, доктор технических наук, профессор, Брянский государственный технический университет, Россия
 Ангелова Поля Георгиева, доктор экономических наук, профессор, Хозяйственная академия им Д. А. Ценова, Свиштово, Болгария, Болгария
 Анимича Евгений Георгиевич, доктор географических наук, профессор, Уральский государственный экономический университет, Россия
 Антонов Валерий Николаевич, доктор технических наук, профессор, Национальный технический университет Украины "Киевский политехнический институт", Украина
 Антрашева Надежда Михайловна, доктор химических наук, профессор, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, Украина
 Ахмадиев Габдулахат Маликович, доктор ветеринарных наук, профессор, Казанский (Приволжский) федеральный университет, Россия
 Бажева Римма Чамаловна, доктор химических наук, профессор, Кабардино-Балкарский государственный университет имени Х. М. Бербекова, Россия
 Батыргареева Владислава Станиславовна, доктор юридических наук, Научно-исследовательский институт изучения проблем преступности имени академика В. В. Сташиса НАПрН Украины, Украина
 Безденежных Татьяна Ивановна, доктор экономических наук, профессор, Санкт-Петербургский государственный экономический университет, Россия
 Блатов Игорь Анатольевич, доктор физико-математических наук, профессор, Поволжский государственный университет телекоммуникаций и информатики, Россия
 Бурда Алексей Григорьевич, доктор экономических наук, профессор, Кубанский государственный аграрный университет, Россия
 Бухарина Ирина Леонидовна, доктор биологических наук, профессор, Удмуртский государственный университет, Россия
 Бушуева Инна Владимировна, доктор фармацевтических наук, профессор, Запорожский государственный медицинский университет, Украина
 Быков Юрий Александрович, доктор технических наук, профессор, Московский государственный университет путей сообщения, Россия
 Величко Степан Петрович, доктор педагогических наук, профессор, Кировградский государственный педагогический университет им. Владимира Винниченко, Украина
 Визир Вадим Анатольевич, доктор медицинских наук, профессор, Запорожский государственный медицинский университет, Украина
 Вожегова Раиса Анатольевна, доктор сельскохозяйственных наук, профессор, Институт орошаемого земледелия Национальной академии аграрных наук Украины, Украина
 Волгирева Галина Павловна, кандидат исторических наук, доцент, Пермский государственный университет, Россия
 Волох Дмитрий Степанович, доктор фармацевтических наук, профессор, Национальный медицинский университет имени А. А. Богомольца, Украина
 Ворожбитова Александра Анатольевна, доктор филологических наук, профессор, Сочинский государственный университет, Россия
 Гавриленко Наталья Николаевна, доктор педагогических наук, доцент, Российский университет дружбы народов, Россия
 Георгиевский Геннадий Викторович, доктор фармацевтических наук, старший науч. сотрудник, ГП «Украинский научный фармакопейный центр качества лекарственных средств», Украина
 Гетьман Анатолий Павлович, доктор юридических наук, профессор, Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина
 Гилев Геннадий Андреевич, доктор педагогических наук, профессор, Московский государственный индустриальный университет, Россия
 Гончарук Сергей Миронович, доктор технических наук, профессор, Россия
 Грановская Людмила Николаевна, доктор экономических наук, профессор, Херсонский государственный аграрный университет, Украина
 Гребнева Надежда Николаевна, доктор биологических наук, профессор, Россия
 Гризодуб Александр Иванович, доктор химических наук, профессор, ГП «Украинский научный центр качества лекарственных средств», Украина
 Грищенко Светлана Анатольевна, доктор биологических наук, доцент, Уральская государственная академия ветеринарной медицины, Россия
 Гудзенко Александр Павлович, доктор фармацевтических наук, профессор, Луганский государственный медицинский университет, Украина
 Демидова В. Г., кандидат педагогических наук, доцент, Украина
 Денисов Сергей Александрович, доктор сельскохозяйственных наук, профессор, Россия
 Дорощев Андрей Викторович, доктор педагогических наук, доцент, Башкирский государственный университет, Россия
 Дорохина Елена Юрьевна, доктор экономических наук, доцент, Российский экономический университет имени Г. В. Плеханова, Россия
 Ермагамбет Болат Толуханович, доктор химических наук, профессор, Директор Института химии угля и технологий ТОО, Казахстан
 Жовтоног Ольга Игоревна, доктор сельскохозяйственных наук, Институт водных проблем и мелиорации НААН, Украина
 Захаров Олег Владимирович, доктор технических наук, профессор, Саратовский государственный технический университет, Россия
 "Зубков Руслан Сергеевич, доктор экономических наук, доцент, Николаевский межрегиональный институт развития человека высшего учебного заведения «Университет» Украин», Украина"
 Иржи Хлахула, доктор геолого-минералогических наук, профессор, FLKR - Университет Т. Бати, Злин, Чехия
 Калайда Владимир Тимофеевич, доктор технических наук, профессор, Томский государственный университет, Россия
 Каленик Татьяна Кузьминична, доктор биологических наук, профессор, Дальневосточный федеральный университет, Россия
 Кантарович Ю. Л., кандидат искусствоведения, Одесская национальная музыкальная академия, Украина
 Капитанов Василий Павлович, доктор технических наук, профессор, Одесский национальный морской университет, Украина
 Карпова Наталья Константиновна, доктор педагогических наук, профессор, Южный федеральный университет, Россия
 Кафарский Владимир Иванович, доктор юридических наук, профессор, директор науч.-исс. Центра укр конституционализма, Украина
 Кириллова Елена Викторовна, доктор технических наук, доцент, Одесский национальный морской университет, Украина
 Кириченко Александр Анатольевич, доктор юридических наук, профессор, Украина
 Климова Наталья Владимировна, доктор экономических наук, профессор, Кубанский государственный аграрный университет, Россия

Князева Ольга Александровна, доктор биологических наук, доцент, Башкирский государственный медицинский университет, Россия
 Коваленко Елена Михайловна, доктор философских наук, профессор, Южный федеральный университет, Россия
 Коваленко Петр Иванович, доктор технических наук, профессор, Институт водных проблем и мелиорации Национальной академии аграрных наук Украины, Украина
 Кокбаева Гульжаухар Какеновна, доктор исторических наук, профессор, Казахский национальный университет имени аль-Фараби, Казахстан
 Кондратов Дмитрий Вячеславович, доктор физико-математических наук, доцент, Российская академия народного хозяйства и государственной службы при Президенте Российской Федерации, Россия
 Копей Богдан Владимирович, доктор технических наук, профессор, Ивано-Франковский национальный технический университет нефти и газа, Украина
 Косенко Надежда Федоровна, доктор технических наук, доцент, Ивановский государственный химико-технологический университет, Россия
 Костенко Василий Иванович, доктор сельскохозяйственных наук, профессор, Украина
 Котляров Владимир Владиславович, доктор сельскохозяйственных наук, профессор, КубГАУ, Россия
 Кочнев Юрий Юрьевич, доктор экономических наук, доцент, Санкт-Петербургский государственный политехнический университет, Россия
 Кравчук Анна Викторовна, доктор экономических наук, профессор, Академия Государственной пенитенциарной службы, Украина
 Крутлов Валерий Михайлович, доктор технических наук, профессор, Московский государственный университет путей сообщения, Россия
 Кудерин Марат Крымбаевич, доктор технических наук, профессор, ПГУ им. С. Торайгырова, Казахстан
 Курмаев Петр Юрьевич, доктор экономических наук, профессор, Уманский государственный педагогический университет им. Павла Тычины, Украина
 Кухар Елена Владимировна, доктор биологических наук, доцент, Казахский агротехнический университет им. С. Сейфуллина, Казахстан
 Лапкина Инна Александровна, доктор экономических наук, профессор, Одесский национальный морской университет, Украина
 Латыгина Наталья Анатольевна, доктор политологических наук, профессор, Киевский национальный торгово-экономический университет, Украина
 Лебедев Анатолий Тимофеевич, доктор технических наук, профессор, Ставропольский государственный аграрный университет, Россия
 Лебедева Лариса Александровна, кандидат психологических наук, доцент, Мордовский государственный университет, Россия
 Липич Тамара Ивановна, доктор философских наук, доцент, Белгородский государственный университет, Россия
 Ломотько Денис Викторович, доктор технических наук, профессор, Украинская государственная академия железнодорожного транспорта, Украина
 Лыткина Лариса Владимировна, доктор филологических наук, доцент, Российская академия народного хозяйства и государственной службы при Президенте Российской Федерации, Россия
 Лялькина Галина Борисовна, доктор физико-математических наук, профессор, Пермский национальный исследовательский политехнический университет, Россия
 Майданюк Ирина Зиновьевна, доктор философских наук, доцент, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, Украина
 Макарова Ирина Викторовна, доктор технических наук, профессор, Казанский (Приволжский) федеральный университет, Россия
 Максим Виктор Иванович, доктор химических наук, профессор, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, Украина
 Малахов А. В., доктор физико-математических наук, профессор, Украина
 Мальцева Анна Васильевна, доктор социологических наук, доцент, Алтайский государственный университет, Россия
 Мельник Алёна Алексеевна, доктор экономических наук, доцент, Киевский национальный университет технологий и дизайна, Украина
 Миляева Лариса Григорьевна, доктор экономических наук, профессор, Бийский технологический институт (филиал) «Алтайский государственный технический университет им. И. И. Ползунова», заведующий кафедрой экономики предпринимательства, Россия
 Мищенко Татьяна Михайловна, доктор педагогических наук, профессор, Криворожский государственный педагогический университет, Украина
 Могилевская И. М., кандидат педагогических наук, профессор, Украина
 Мошечкина Людмила Гучаевна, доктор биологических наук, профессор, Калмыцкий государственный университет, Россия
 Морозов Алексей Владимирович, доктор сельскохозяйственных наук, профессор, Херсонский государственный аграрный университет, Украина
 Морозова Татьяна Юрьевна, доктор технических наук, профессор, Московский государственный университет приборостроения и информатики, Россия
 Нефедьева Елена Эдуардовна, доктор биологических наук, доцент, Волгоградский государственный технический университет, Россия
 Николаева Алла Дмитриевна, доктор педагогических наук, профессор, Северо-Восточный федеральный университет имени М. К. Аммосова, Россия
 Орлов Николай Михайлович, доктор наук государственного управления, доцент, Академия внутренних войск МВД Украины, кафедра оперативного применения ВВ, Украина
 Отепова Гульфира Елубаевна, доктор исторических наук, профессор, Павлодарский государственный педагогический институт, Казахстан
 Павленко Анатолий Михайлович, доктор технических наук, профессор, Полтавский национальный технический университет им. Юрия Кондратюка, Украина
 Парунакян Ваагн Эмилевич, доктор технических наук, профессор, Приазовский государственный технический университет, Украина
 Патыка Николай Владимирович, доктор сельскохозяйственных наук, профессор, Национальный научный центр "Институт земледелия НААН", Украина
 Пахомова Елена Анатольевна, доктор экономических наук, доцент, Международный университет природы, общества, и человека "Дубна", Россия
 Пачурин Герман Васильевич, доктор технических наук, профессор, Нижегородский государственный технический университет им. Р. Е. Алексеева, Россия
 Першин Владимир Федорович, доктор технических наук, профессор, Тамбовский государственный технический университет, Россия
 Пиганов Михаил Николаевич, доктор технических наук, профессор, Самарский государственный аэрокосмический университет имени академика С. П. Королёва, Россия
 Поляков Андрей Павлович, доктор технических наук, профессор, Винницкий национальный технический университет, Украина
 Попов Виктор Сергеевич, доктор технических наук, профессор, Саратовский государственный технический университет, Россия

Попова Таисия Георгиевна, доктор филологических наук, профессор, Российский университет дружбы народов, Россия

Растрюгина Алла Николаевна, доктор педагогических наук, профессор, Кировградский государственный педагогический университет имени Владимира Винниченко, Шевченко, 1, г Кропивницкий, Украина

Ребезов Максим Борисович, доктор сельскохозяйственных наук, профессор, Россия

Резников Андрей Валентинович, доктор экономических наук, доцент, Московский государственный технологический университет "Станкин", Россия

Рочинский Анатолий Николаевич, доктор технических наук, профессор, Национальный университет водного хозяйства и природопользования, Украина

Ромашенко Михаил Иванович, доктор технических наук, профессор, Институт водных проблем и мелиорации Национальной академии аграрных наук Украины, Украина

Рылов Сергей Иванович, кандидат экономических наук, профессор, Одесский национальный морской университет, Украина

Савельева Нелли Александровна, доктор экономических наук, профессор, Сочинский государственный университет, Россия

Сафаров Артур Махмудович, доктор филологических наук, старший преподаватель, Россия

Светлов Виктор Александрович, доктор философских наук, профессор, Петербургский государственный университет путей сообщения, Россия

Семенов Георгий Никифорович, доктор технических наук, профессор, Ивано-Франковский национальный технический университет нефти и газа, Украина

Сентябров Николай Николаевич, доктор биологических наук, профессор, Волгоградская государственная академия физической культуры, Россия

Сидорович Марина Михайловна, доктор педагогических наук, профессор, Херсонский государственный университет, Украина

Сирота Наум Михайлович, доктор психологических наук, профессор, Государственный университет аэрокосмического приборостроения, Россия

Смирнов Евгений Иванович, доктор педагогических наук, профессор, Ярославский государственный педагогический университет им К Д Ушинского, Россия

Соколова Надежда Геннадьевна, доктор экономических наук, доцент, Ижевский государственный технический университет, Россия

Стародубцев Владимир Михайлович, доктор биологических наук, профессор, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, Украина

Стегний Василий Николаевич, доктор социологических наук, профессор, Пермский национальный исследовательский политехнический университет, Россия

Степенко Валерий Ефремович, доктор юридических наук, доцент, Тихоокеанский государственный университет, Россия

Стовпец Александр Васильевич, доктор философских наук, доцент, Одесский национальный морской университет, Украина

Стовпец Василий Григорьевич, кандидат филологических наук, доцент, Одесский национальный морской университет, Украина

Стрельцова Елена Дмитриевна, доктор экономических наук, доцент, Южно-Российский государственный технический университет (НПИ), Россия

Сухенко Юрий Григорьевич, доктор технических наук, профессор, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, Украина

Сухова Мария Геннадьевна, доктор географических наук, доцент, Горно-Алтайский государственный университет, Россия

Тарарико Юрий Александрович, доктор сельскохозяйственных наук, профессор, Украина

Тарасенко Лариса Викторовна, доктор социологических наук, профессор, Южный федеральный университет, Россия

Тестов Борис Викторович, доктор биологических наук, профессор, Тобольская комплексная научная станция УРО РАН, г Тобольск, Россия

Токарева Наталья Геннадьевна, кандидат медицинских наук, доцент, Медицинский институт ФГБОУ ВО "МГУ им Н П Огарева, Россия

Толбатов Андрей Владимирович, кандидат технических наук, доцент, Сумский национальный аграрный университет, Украина

Тонков Евгений Евгеньевич, доктор юридических наук, профессор, Юридический институт Национального исследовательского университета «Белгородский государственный университет», Россия

Тригуб Петр Никитович, доктор исторических наук, профессор, Украина

Тунгушбаева Зина Байбагуевна, доктор биологических наук, Казахский Национальный Педагогический Университет имени Абая, Казахстан

Устенко Сергей Анатольевич, доктор технических наук, доцент, Николаевский государственный университет им В О Сухомлинского, Украина

Фатеева Надежда Михайловна, доктор биологических наук, профессор, Тюменский государственный университет, Россия

Фатьхова Алевтина Леонтьевна, доктор педагогических наук, доцент, Башкирский государственный Университет (Стерлитамакский филиал), Россия

Федоришин Дмитро Дмитрович, доктор геолого-минералогических наук, профессор, Ивано-Франковский национальный технический университет нефти и газа, Украина

Федотова Галина Александровна, доктор педагогических наук, профессор, Новгородский государственный университет, Россия

Федянина Людмила Николаевна, доктор медицинских наук, профессор, Дальневосточный федеральный университет, Россия

Хабибуллин Рифат Габдулкаевич, доктор технических наук, профессор, Казанский (Приволжский) федеральный университет, Россия

Ходакова Нина Павловна, доктор педагогических наук, доцент, Московский городской педагогический университет, Россия

Хребина Светлана Владимировна, доктор психологических наук, профессор, Пятигорский государственный лингвистический университет, Россия

Червоний Иван Федорович, доктор технических наук, профессор, Запорожская государственная инженерная академия, Украина

Чигринская Наталья Вячеславовна, доктор педагогических наук, профессор, Волгоградский государственный технический университет, Россия

Чуреква Татьяна Михайловна, доктор педагогических наук, профессор, Россия

Шайко-Шайковский Александр Геннадьевич, доктор технических наук, профессор, Черновицкий национальный университет им Ю Фельдковича, Украина

Шаповалов Валентин Валерьевич, доктор фармацевтических наук, профессор, Харьковская медицинская академия последипломного обучения, Украина

Шаповалов Валерий Владимирович, доктор фармацевтических наук, профессор, Харьковская областная государственная администрация, Украина

Шаповалова Виктория Алексеевна, доктор фармацевтических наук, профессор, Харьковская медицинская академия последипломного образования, Украина

Шарагов Василий Андреевич, доктор химических наук, доцент, Бельцкий государственный университет "Алеку Руссо", Молдова

Шевченко Лариса Васильевна, доктор ветеринарных наук, профессор, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, Украина

Шепитько Валерий Юрьевич, доктор юридических наук, профессор, Национальный юридический университету имени Ярослава Мудрого, Украина

Шибяев Александр Григорьевич, доктор технических наук, профессор, Одесский национальный морской университет, Украина

Шишка Роман Богданович, доктор юридических наук, профессор, Национальный авиационный университет, Украина

Шербань Игорь Васильевич, доктор технических наук, доцент, Россия

Элезович М Далбор , доктор исторических наук, доцент, Приштинский университет К Митровица, Сербия

Ярвенко Василий Васильевич, доктор юридических наук, профессор, Морской государственный университет имени адмирала Г И Невельского, Россия

Яценко Александр Владимирович, профессор, Институт морехозяйства и предпринимательства, Украина

Евстропов Владимир Михайлович, доктор медицинских наук, профессор, Российская таможенная академия, Россия

Кононова Александра Евгеньевна, кандидат экономических наук, доцент, Приднепровская государственная академия строительства и архитектуры, Украина

Титова Светлана Викторовна, кандидат географических наук, доцент, Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина

Татарчук Тетяна Васильевна, кандидат технических наук, НУ "Запорожская политехника", Украина

Чухакина Светлана Васильевна, кандидат педагогических наук, доцент, Прикарпатский национальный университет имени Василия Стефаника, Украина

Бойко Руслан Васильевич, кандидат экономических наук, доцент, Хмельницкий национальный университет, Украина

Воропаева Татьяна Сергеевна, кандидат психологических наук, доцент, Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина

Захаренко Наталья Сергеевна, кандидат экономических наук, Приазовский государственный технический университет, Украина

Кирик Александр Павлович, кандидат технических наук, доцент, Приазовский государственный технический университет, Украина

Кияновский Александр Моисеевич, кандидат химических наук, доцент, Херсонский государственный аграрный университет, Украина

Тхаркахова Ирина Григорьевна, кандидат экономических наук, доцент, Адыгейский государственный университет, Россия

Ветровой Андрей Орестович, кандидат технических наук, доцент, Тернопольский национальный экономический университет, Украина

Ходаковская Ольга Васильевна, доктор экономических наук, старший науч сотрудник, Национальный научный центр "Институт аграрной экономики", Украина

Шатковский Андрей Петрович, доктор сельскохозяйственных наук, Институт водных проблем и мелиорации Национальной академии аграрных наук Украины, Украина

Катеринчук Иван Степанович, доктор технических наук, профессор, Национальная академия Государственной пограничной службы Украины имени Богдана Хмельницкого, Украина

Гончаренко Игорь Владимирович, доктор сельскохозяйственных наук, профессор, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, Украина

Горностай Орислава Богдановна, кандидат технических наук, доцент, Львовский государственный университет безопасности жизнедеятельности, Украина

Станиславчук Оксана Владимировна, кандидат технических наук, доцент, Львовский государственный университет безопасности жизнедеятельности, Украина

Мирус Александр-Зиновий Львович, кандидат химических наук, доцент, Львовский государственный университет безопасности жизнедеятельности, Украина

Нашинец-Наумова Анфиса Юрьевна, доктор юридических наук, доцент, Киевский университет имени Бориса Гринченко, Украина

Киселев Юрий Александрович, доктор географических наук, профессор, Уманский национальный университет садоводства, Украина

Смутьчак Зинаида Васильевна, доктор экономических наук, доцент, Летная академия Национального авиационного университета, Украина

Поленова Галина Тихоновна, доктор филологических наук, профессор, Ростовский-на-Дону государственный экономический университет, Россия

Макеева Вера Степановна, доктор педагогических наук, профессор, Российский государственный университет физической культуры, спорта, молодежи и туризма, Россия

Бунчук Оксана Борисовна, доктор юридических наук, доцент, Черновицкий национальный университет имени Юрия Фельдковича, Украина

Гладух Евгений Владимирович, доктор фармацевтических наук, профессор, Национальный фармацевтический университет, Украина

Бенера Валентина Ефремовна, доктор педагогических наук, профессор, Кременецкая областная гуманитарно-педагогическая академия имени Тараса Шевченко, Украина

Демеаненко Наталья Николаевна, доктор педагогических наук, профессор, Национальный педагогический университет им Драгоманова, Украина

Макаренко Андрей Викторович, кандидат педагогических наук, доцент, Донбасский государственный педагогический университет, Украина

Харковлюк-Балакина Наталья Валерьевна, кандидат биологических наук, доцент, ГУ "Институт геронтологии НАМН Украины", Украина

Чушенко Валентина Николаевна, кандидат фармацевтических наук, доцент, Национальный Фармацевтический университет, Украина

Малинина Нина Львовна, доктор философских наук, доцент, Дальневосточный федеральный университет », Россия

Бруханский Руслан Феоктистович, доктор экономических наук, профессор, Запдноукраинский национальный университет, Украина

Заставейка Леся Богдановна, доктор географических наук, профессор, Тернопольский национальный педагогический университет им В Гнатюка, Украина

Калабаска Вера Степановна, кандидат педагогических наук, доцент, Уманский государственный педагогический университет имени Павла Тычины, Украина

Кутинцев Станислав Николаевич, доктор физико-математических наук, профессор, ВТУ, Россия

Пикас Ольга Богдановна, доктор медицинских наук, профессор, Национальный медицинский университет имени А А Богомольца, Украина

Редакційна Рада

- Аверченко Володимир Іванович, доктор технічних наук, професор, Брянський державний технічний університет, Росія
- Ангелова Поля Георгіївна, доктор економічних наук, професор, Господарська академія ім Д А Ценова, Свиштов, Болгарія, Болгарія
- Аніміца Євген Георгійович, доктор географічних наук, професор, Уральський державний економічний університет, Росія
- Антонов Валерій Миколайович, доктор технічних наук, професор, Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут", Україна
- Антращева Надія Михайлівна, доктор хімічних наук, професор, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна
- Ахмаді Габдулахат Маликович, доктор ветеринарних наук, професор, Казанський (Приволзький) федеральний університет, Росія
- Бажев Риму Чамаловна, доктор хімічних наук, професор, Кабардино-Балкарський державний університет імені Х М Бербекова, Росія
- Батиргареева Владислава Станіславовна, доктор юридичних наук, Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В В Сташиса НАПрН України, Україна
- Безгрошових Тетяна Іванівна, доктор економічних наук, професор, Санкт-Петербурзький державний економічний університет, Росія
- Білатов Ігор Анатолійович, доктор фізико-математичних наук, професор, Поволзький державний університет телекомунікацій та інформатики, Росія
- Бурда Олексій Григорович, доктор економічних наук, професор, Кубанський державний аграрний університет, Росія
- Бухаріна Ірина Леонідівна, доктор біологічних наук, професор, Удмуртська державний університет, Росія
- Бушуєва Інна Володимирівна, доктор фармацевтичних наук, професор, Запорізький державний медичний університет, Україна
- Биков Юрій Олександрович, доктор технічних наук, професор, Московський державний університет шляхів сполучення, Росія
- Величко Степан Петрович, доктор педагогічних наук, професор, Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, Україна
- Візір Вадим Анатолійович, доктор медичних наук, професор, Запорізький державний медичний університет, Україна
- Вожегова Раїса Анатоліївна, доктор сільськогосподарських наук, професор, Інститут зрошуваного землеробства Національної академії аграрних наук України, Україна
- Волгірева Галина Павлівна, кандидат історичних наук, доцент, Пермський державний університет, Росія
- Волох Дмитро Степанович, доктор фармацевтичних наук, професор, Національний медичний університет імені О О Богомольця, Україна
- Ворожіткова Олександра Анатоліївна, доктор філологічних наук, професор, Сорбонський державний університет, Росія
- Гавриленко Наталія Миколаївна, доктор педагогічних наук, доцент, Російський університет дружби народів, Росія
- Георгієвський Геннадій Вікторович, доктор фармацевтичних наук, старший науч сотрудник, ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», Україна
- Гетьман Анатолій Павлович, доктор юридичних наук, професор, Національний юридичний університету імені Ярослава Мудрого, Україна
- Гилев Геннадій Андрійович, доктор хімічних наук, професор, Московський державний індустріальний університет, Росія
- Гончарук Сергій Миронович, доктор технічних наук, професор, Росія
- Грановська Людмила Миколаївна, доктор економічних наук, професор, Херсонський державний аграрний університет, Україна
- Гребньова Надія Миколаївна, доктор біологічних наук, професор, Росія
- Гриздуб Олександр Іванович, доктор хімічних наук, професор, ДП «Український науковий центр якості лікарських засобів», Україна
- Грищенко Світлана Анатоліївна, доктор біологічних наук, доцент, Уральська державна академія ветеринарної медицини, Росія
- Гузенко Олександр Павлович, доктор фармацевтичних наук, професор, Луганський державний медичний університет, Україна
- Демидова В Г , кандидат педагогічних наук, доцент, Україна
- Денисов Сергій Олександрович, доктор сільськогосподарських наук, професор, Росія
- Дорофеев Андрій Вікторович, доктор педагогічних наук, доцент, Башкирська державний університет, Росія
- Дорохіна Олена Юрївна, доктор економічних наук, доцент, Російський економічний університет імені Г В Плеханова, Росія
- Ермагамбет Болат Толеуханович, доктор хімічних наук, професор, Директор Інституту хімії вугілля і технологій ТОО, Казахстан
- Жовтоног Ольга Ігорівна, доктор сільськогосподарських наук, Інститут водних проблем і меліорації НААН, Україна
- Захаров Олег Володимирович, доктор технічних наук, професор, Саратовський державний технічний університет, Росія
- Зубков Руслан Сергійович, доктор економічних наук, доцент, Миколаївський міжрегіональний інститут розвитку человекависшого навчального закладу «Університет» Україн », Україна
- Іржі Хлаула, доктор геолого-мінералогічних наук, професор, FLKR - Університет Т Баті, Злін, Чехія
- Калайда Володимир Тимофійович, доктор технічних наук, професор, Томський державний університет, Росія
- Каленик Тетяна Кузьмівна, доктор біологічних наук, професор, Далекосхідний федеральний університет, Росія
- Кантарович Ю Л , кандидат мистецтвознавства, Одеська національна музична академія, Україна
- Капітанів Василь Павлович, доктор технічних наук, професор, Одеський національний морський університет, Україна
- Карпова Наталія Костянтинівна, доктор педагогічних наук, професор, Південний федеральний університет, Росія
- Кафарський Володимир Іванович, доктор юридичних наук, професор, директор науч -іс центру укр конституціонізму, Україна
- Кирилова Олена Вікторівна, доктор технічних наук, доцент, Одеський національний морський університет, Україна
- Кириченко Олександр Анатолійович, доктор юридичних наук, професор, Україна
- Климова Наталія Володимирівна, доктор економічних наук, професор, Кубанський державний аграрний університет, Росія
- Князева Ольга Олександрівна, доктор біологічних наук, доцент, Башкирська державний медичний університет, Росія
- Коваленко Олена Михайлівна, доктор філософських наук, професор, Південний федеральний університет, Росія
- Коваленко Петро Іванович, доктор технічних наук, професор, Інститут водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України, Україна
- Кокебаєва Гульжаухар Какеновна, доктор історичних наук, професор, Казанський національний університет імені аль-Фарабі, Казахстан
- Кондратов Дмитро Вячеславович, доктор фізико-математичних наук, доцент, Російська академія народного господарства та державної служби при Президенті Російської Федерації, Росія
- Копалень Богдан Володимирович, доктор технічних наук, професор, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, Україна
- Косенко Надія Федорівна, доктор технічних наук, доцент, Іванівський державний хіміко-технологічний університет, Росія
- Костенко Василь Іванович, доктор сільськогосподарських наук, професор, Україна
- Котляров Володимир Владиславович, доктор сільськогосподарських наук, професор, КубГАУ, Росія
- Кочине Юрій Юрійович, доктор економічних наук, доцент, Санкт-Петербурзький державний політехнічний університет, Росія
- Кравчук Ганна Вікторівна, доктор економічних наук, професор, Академія Державної пенітенціарної служби, Україна
- Круглов Валерій Михайлович, доктор технічних наук, професор, Московський державний університет шляхів сполучення, Росія
- Кудерін Марат Крикбаєвич, доктор технічних наук, професор, ПГУ ім С Трайгірова, Казахстан
- Курман Петро Юрійович, доктор економічних наук, професор, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Україна
- Кухар Олена Володимирівна, доктор біологічних наук, доцент, Казанський агротехнічний університет ім С Сейфулліна, Казахстан
- Лапкіна Інна Олександрівна, доктор економічних наук, професор, Одеський національний морський університет, Україна
- Латигіна Наталія Анатоліївна, доктор політологічних наук, професор, Київський національний торговельно-економічний університет, Україна
- Лебедєв Анатолій Тимофійович, доктор технічних наук, професор, Ставропольський державний аграрний університет, Росія
- Лебедєва Лариса Олександрівна, кандидат психологічних наук, доцент, Мордовський державний університет, Росія
- Липич Тамара Іванівна, доктор філософських наук, доцент, Белгородський державний університет, Росія
- Ломотько Денис Вікторович, доктор технічних наук, професор, Українська державна академія залізничного транспорту, Україна
- Літкіна Лариса Володимирівна, доктор філологічних наук, доцент, Російська академія народного господарства та державної служби при Президенті Російської Федерації, Росія
- Лялькіна Галина Борисівна, доктор фізико-математичних наук, професор, Пермський державний технічний університет, Росія
- Майданюк Ірина Зіновіївна, доктор філософських наук, доцент, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна
- Макарова Ірина Вікторівна, доктор технічних наук, професор, Казанський (Приволзький) федеральний університет, Росія
- Максін Віктор Іванович, доктор хімічних наук, професор, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна
- Малахов А В , доктор фізико-математичних наук, професор, Україна
- Мальцева Анна Василівна, доктор соціологічних наук, доцент, Алтайський державний університет, Росія
- Мельник Олена Олексіївна, доктор економічних наук, доцент, Київський національний університет технологій та дизайну, Україна
- Міляєва Лариса Григорівна, доктор економічних наук, професор, Бійський технологічний інститут (філія) «Алтайський державний технічний університет ім П Ползунова », завідувач кафедри економіки підприємництва, Росія
- Мішеніна Тетяна Михайлівна, доктор педагогічних наук, професор, Криворізький державний педагогічний університет, Україна
- Могилевська І М , кандидат педагогічних наук, професор, Україна
- Моїсейкін Людмила Гучаєвна, доктор біологічних наук, професор, Коломацький державний університет, Росія
- Морозов Олексій Володимирович, доктор сільськогосподарських наук, професор, Херсонка державний аграрний університет, Україна
- Морозова Тетяна Юрївна, доктор технічних наук, професор, Московський державний університет приладобудування і інформатики, Росія
- Нефедьєва Олена Едуардівна, доктор біологічних наук, доцент, Волгоградський державний технічний університет, Росія
- Николаєва Алла Дмитрівна, доктор педагогічних наук, професор, Північно-Східний федеральний університет імені М К Аммосова, Росія
- Орлов Микола Михайлович, доктор наук з державного управління, доцент, Академія внутрішніх військ МВС України, кафедра оперативного примінення ВВ, Україна
- Отепова Гульфіра Елубаєвна, доктор історичних наук, професор, Павлодарський державний педагогічний інститут, Казахстан
- Павленко Анатолій Михайлович, доктор технічних наук, професор, Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, Україна
- Парунакян Ваагн Еміль, доктор технічних наук, професор, Приазовський державний технічний університет, Україна
- Патика Микола Володимирович, доктор сільськогосподарських наук, професор, Національний науковий центр "Інститут землеробства НААН", Україна
- Пахомова Олена Анатоліївна, доктор економічних наук, доцент, Міжнародний університет природи, суспільства, і людини "Дубна", Росія
- Паучурін Герман Васильович, доктор технічних наук, професор, Нижгородський державний технічний університет ім Р С Алексєєва, Росія
- Першин Володимир Федорович, доктор технічних наук, професор, Тамбовський державний технічний університет, Росія
- Піганов Михайло Миколайович, доктор технічних наук, професор, Самарський державний аерокозмичний університет імені академіка С П Королева, Росія

Поляков Андрій Павлович, доктор технічних наук, професор, Вінницький національний технічний університет, Україна
 Попов Віктор Сергійович, доктор технічних наук, професор, Саратовський державний технічний університет, Росія
 Попова Таїсія Георгіївна, доктор філологічних наук, професор, Російський університет дружби народів, Росія
 Растрігіна Алла Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, Шевченко, 1, м Кропивницький, Україна
 Ребезо Максим Борисович, доктор сільськогосподарських наук, професор, Росія
 Резніков Андрій Валентинович, доктор економічних наук, доцент, Московський державний технологічний університет "Станкін", Росія
 Рокочинський Анатолій Миколайович, доктор технічних наук, професор, Національний університет водного господарства та природокористування, Україна
 Ромащенко Михайло Іванович, доктор технічних наук, професор, Інститут водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України, Україна
 Рілов Сергій Іванович, кандидат економічних наук, професор, Одеський національний морський університет, Україна
 Савельєва Неллі Олександрівна, доктор економічних наук, професор, Сочинський державний університет, Росія
 Сафаров Артур Махмудович, доктор філологічних наук, старший викладач, Росія
 Светлов Віктор Олександрович, доктор філософських наук, професор, Петербурзький державний університет шляхів сполучення, Росія
 Семенцов Георгій Никифорович, доктор технічних наук, професор, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, Україна
 Вересень Микола Миколайович, доктор біологічних наук, професор, Волгоградська державна академія фізичної культури, Росія
 Сидорович Марина Михайлівна, доктор педагогічних наук, професор, Херсонський державний університет, Україна
 Сирота Наум Михайлович, доктор політологічних наук, професор, Державний університет аерокосмічного приладобудування, Росія
 Смирнов Євген Іванович, доктор педагогічних наук, професор, Ярославський державний педагогічний університет ім К Д Ушинського, Росія
 Соколова Надія Геннадіївна, доктор економічних наук, доцент, Іжевський державний технічний університет, Росія
 Стародубцев Володимир Михайлович, доктор біологічних наук, професор, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна
 Стегній Василь Миколайович, доктор соціологічних наук, професор, Пермський державний технічний університет, Росія
 Степенко Валерій Єфремович, доктор юридичних наук, доцент, Тихоокеанський державний університет, Росія
 Стопец Олександр Васильович, доктор філософських наук, доцент, Одеський національний морський університет, Україна
 Стопец Василь Григорович, кандидат філологічних наук, доцент, Одеський національний морський університет, Україна
 Стрельцова Олена Дмитрівна, доктор економічних наук, доцент, Південно-Російський державний технічний університет (НПП), Росія
 Сухенко Юрій Григорович, доктор технічних наук, професор, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна
 Сухова Марія Геннадіївна, доктор географічних наук, доцент, Гірничо-Алтайський державний університет, Росія
 Тарагіко Юрій Олександрович, доктор сільськогосподарських наук, професор, Україна
 Тарасенко Лариса Вікторівна, доктор соціологічних наук, професор, Південний федеральний університет, Росія
 Тестів Борис Вікторович, доктор біологічних наук, професор, Тобольська комплексна наукова станція Уро РАН, г Тобольск, Росія
 Токарєва Наталя Геннадіївна, кандидат медичних наук, доцент, Медичний інститут ФГБОУ ВО "МДУ ім Н П Огарьова, Росія
 Толбатов Андрій Володимирович, кандидат технічних наук, доцент, Сумський національний аграрний університет, Україна
 Тонков Євген Євгенович, доктор юридичних наук, професор, Юридичний інститут Національного дослідницького університету «Білгородський державний університет», Росія
 Тригуб Петро Микитович, доктор історичних наук, професор, Україна
 Тунгубаєва Зіна Байбагуєвна, доктор біологічних наук, Казахський Національний Педагогічний Університет імені Абая, Казахстан
 Устенко Сергій Анатолійович, доктор технічних наук, доцент, Миколаївський державний університет ім В О СУХОМЛІНСЬКОГО, Україна
 Фатєєва Надія Михайлівна, доктор біологічних наук, професор, Тюменський державний університет, Росія
 Фатихова Алевтина Леонтіївна, доктор педагогічних наук, доцент, Башкирська державний університет (Стерлітамакський філія), Росія
 Федориншин Дмитро Дмитрович, доктор геолого-мінералогічних наук, професор, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, Україна
 Федотова Галина Олександрівна, доктор педагогічних наук, професор, Новгородський державний університет, Росія
 Федяніна Людмила Миколаївна, доктор медичних наук, професор, Далекосхідний федеральний університет, Росія
 Хабібуллін Рифат Габдулхакович, доктор технічних наук, професор, Казанський (Привольський) федеральний університет, Росія
 Ходакова Ніна Павлівна, доктор педагогічних наук, доцент, Московський міський педагогічний університет, Росія
 Хребіна Світлана Володимирівна, доктор психологічних наук, професор, Пятигорський державний лінгвістичний університет, Росія
 Червоний Іван Федорович, доктор технічних наук, професор, Запорізька державна інженерна академія, Україна
 Чигиринська Наталя Вячеславівна, доктор педагогічних наук, професор, Волгоградський державний технічний університет, Росія
 Чурєкова Тетяна Михайлівна, доктор педагогічних наук, професор, Росія
 Шайко-Шайковський Олександр Геннадійович, доктор технічних наук, професор, Чернівецький національний університет ім Ю Федьковича, Україна
 Шаповалов Валентин Валерійович, доктор фармацевтичних наук, професор, Харківська медична академія післядипломної освіти, Україна
 Шаповалов Валерій Володимирович, доктор фармацевтичних наук, професор, Харківська обласна державна адміністрація, Україна

Шаповалова Вікторія Олександрівна, доктор фармацевтичних наук, професор, Харківська медична академія післядипломної освіти, Україна
 Шарага Василь Андрійович, доктор хімічних наук, доцент, Бельський державний університет "Аліку Руссо", Молдова
 Шевченко Лариса Василівна, доктор ветеринарних наук, професор, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна
 Шепітько Валерій Юрійович, доктор юридичних наук, професор, Національний юридичний університету імені Ярослава Мудрого, Україна
 Шибєєв Олександр Григорович, доктор технічних наук, професор, Одеський національний морський університет, Україна
 Шишка Роман Богданович, доктор юридичних наук, професор, Національний авіаційний університет, Україна
 Щербань Ігор Васильович, доктор технічних наук, доцент, Росія
 Елєзовіч М Далібор, доктор історичних наук, доцент, Приштинський університет К Мітровіца, Сербія
 Яровенко Василь Васильович, доктор юридичних наук, професор, Морський державний університет імені адмірала Г І Невельського, Росія
 Яленко Олександр Володимирович, професор, Інститут моргосподарства і підприємництва, Україна
 Євстропов Володимир Михайлович, доктор медичних наук, професор, Російська митна академія, Росія
 Кононова Олександра Євгенівна, кандидат економічних наук, доцент, Придніпровська державна академія будівництва і архітектури, Україна
 Титова Світлана Вікторівна, кандидат географічних наук, доцент, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 Татарчук Тетяна Василівна, кандидат технічних наук, НУ "Запорізька політехніка", Україна
 Чупахіна Світлана Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Україна
 Бойко Руслан Васильович, кандидат економічних наук, доцент, Хмельницький національний університет, Україна
 Воронаєва Тетяна Сергіївна, кандидат психологічних наук, доцент, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 Захаренко Наталя Сергіївна, кандидат економічних наук, Приазовський державний технічний університет, Україна
 Кіркин Олександр Павлович, кандидат технічних наук, доцент, Приазовський державний технічний університет, Україна
 Киянівський Олександр Мойсейович, кандидат хімічних наук, доцент, Херсонський державний аграрний університет, Україна
 Тхаркахова Ірина Григорівна, кандидат економічних наук, доцент, Адігейський державний університет, Росія
 Вітровий Андрій Орестович, кандидат технічних наук, доцент, Тернопільський національний економічний університет, Україна
 Ходаковська Ольга Василівна, доктор економічних наук, старший науковий співробітник, Національний науковий центр "Інститут аграрної економіки", Україна
 Шатковський Андрій Петрович, доктор сільськогосподарських наук, Інститут водних проблем і меліорації Національної академії аграрних наук України, Україна
 Катеринчук Іван Степанович, доктор технічних наук, професор, Національна академія державної ПРИКОРДОННОЇ служби України імені Богдана Хмельницького, Україна
 Гончаренко Ігор Володимирович, доктор сільськогосподарських наук, професор, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна
 Горностай Оріслава Богданівна, кандидат технічних наук, доцент, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, Україна
 Станіславчук Оксана Володимирівна, кандидат технічних наук, доцент, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, Україна
 Мірус Олександр-Зеновій Львович, кандидат хімічних наук, доцент, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, Україна
 Напінєць-Наумова Анфіса Юріївна, доктор юридичних наук, доцент, Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна
 Кисельов Юрій Олександрович, доктор географічних наук, професор, Уманський національний університет садівництва, Україна
 Смутчак Зінаїда Василівна, доктор економічних наук, доцент, Льотна академія національного авіаційного університету, Україна
 Поленова Галина Тихонівна, доктор філологічних наук, професор, Ростовський-на-Дону державний економічний університет, Росія
 Макеєва Віра Степанівна, доктор педагогічних наук, професор, Російський державний університет фізичної культури, спорту, молоді та туризму, Росія
 Бунчук Оксана Борисівна, доктор юридичних наук, доцент, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна
 Гладух Євген Володимирович, доктор фармацевтичних наук, професор, Національний фармацевтичний університет, Україна
 Бенєра Валентина Єфремівна, доктор педагогічних наук, професор, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка, Україна
 Демєнєнко Наталя Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, Національний педагогічний університет ім Драгоманова, Україна
 Макаренко Андрій Вікторович, кандидат педагогічних наук, доцент, Донбаський державний педагогічний університет, Україна
 Харковлюк-Балакіна Наталя Валеріївна, кандидат біологічних наук, доцент, ДУ "Інститут геронтології НАМН України", Україна
 Чущенко Валентина Миколаївна, кандидат фармацевтичних наук, доцент, Національний Фармацевтичний університет, Україна
 Малініна Ніна Львівна, доктор філософських наук, доцент, Далекосхідний федеральний університет, Росія
 Бруханський Руслан Феоктистович, доктор економічних наук, професор, Західноукраїнський національний університет, Україна
 Заставецька Леся Богданівна, доктор географічних наук, професор, Тернопільський національний педагогічний університет ім В Гнатюка, Україна
 Калабська Віра Степанівна, кандидат педагогічних наук, доцент, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Україна
 Кутішев Станіслав Миколайович, доктор фізико-математичних наук, професор, ВГТУ, Росія
 Пікас Ольга Богданівна, доктор медичних наук, професор, Національний медичний університет імені О О Богомольця, Україна

Editorial board

- Averchenkov Vladimir Ivanovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Bryansk State Technical University, Russia
- Angelova Polya Georgieva, Doctor of Economic Sciences, Professor, Economic Academy D A Tsenova, Svishtov, Bulgaria, Bulgaria
- Animica Evgenij Georgievich, Doctor of Geographical Sciences, Professor, Ural State University of Economics, Russia
- Antonov Valerij Nikolaeovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, National Technical University of Ukraine "Kiev Polytechnic Institute", Ukraine
- Antrapeva Nadezhda Mihajlovna, Doctor of Chemical Sciences, Professor, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine
- Ahmadiev Gabdulhat Malikovich, Doctor of Veterinary Sciences, Professor, Kazan (Volga) Federal University, Russia
- Bazheva Rima Chamalovna, Doctor of Chemical Sciences, Professor, Kabardino-Balkarian State University named after H M Berbekov, Russia
- Batyrgareeva Vladislava Stanislavovna, Doctor of Law, Research Institute for the Study of Crime Problems named after academician V V Stashisa NAPRN of Ukraine, Ukraine
- Bezdenzhnyh Tatyana Ivanovna, Doctor of Economic Sciences, Professor, St Petersburg State University of Economics, Russia
- Blatov Igor Anatolevich, Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor, Volga State University of Telecommunications and Informatics, Russia
- Burda Aleksey Grigorevich, Doctor of Economic Sciences, Professor, Kuban State Agrarian University, Russia
- Buharina Irina Leonidovna, Doctor of Biological Sciences, Professor, Udmurt State University, Russia
- Bushueva Inna Vladimirovna, Doctor of Pharmaceutical Sciences, Professor, Zaporizhzhya State Medical University, Ukraine
- Bykov Yuriy Aleksandrovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Moscow State University of Railway Engineering, Russia
- Velichko Stepan Petrovich, Doctor of Education, Professor, Kirovograd State Pedagogical University named after Vladimir Vinnichenko, Ukraine
- Vizir Vadim Anatolevich, Doctor of Medical Sciences, Professor, Zaporizhzhya State Medical University, Ukraine
- Vozhegova Raisa Anatolevna, Doctor of Agricultural Sciences, Professor, Institute of Irrigated Agriculture of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, Ukraine
- Volgireva Galina Pavlovna, Candidate of Historical Sciences, assistant professor, Perm State University, Russia
- Voloh Dmitriy Stepanovich, Doctor of Pharmaceutical Sciences, Professor, A A National Medical University Pilgrim, Ukraine
- Vorozhitova Aleksandra Anatolevna, Doctor of Philology, Professor, Sochi State University, Russia
- Gavrilenko Nataliya Nikolaevna, Doctor of Education, assistant professor, Peoples' Friendship University of Russia, Russia
- Georgievskij Gennadij Viktorovich, Doctor of Pharmaceutical Sciences, senior scientific employee, SE "Ukrainian Scientific Pharmacopoeia Center for the Quality of Medicines", Ukraine
- Getman Anatolij Pavlovich, Doctor of Law, Professor, National Law University named after Yaroslav the Wise, Ukraine
- Gilev Gennadij Andreevich, Doctor of Education, Professor, Moscow State Industrial University, Russia
- Goncharuk Sergej Mironovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Russia
- Granovskaya Lyudmila Nikolaevna, Doctor of Economic Sciences, Professor, Kherson State Agrarian University, Ukraine
- Grebneva Nadezhda Nikolaevna, Doctor of Biological Sciences, Professor, Russia
- Grizodub Aleksandr Ivanovich, Doctor of Chemical Sciences, Professor, SE "Ukrainian Scientific Center for the Quality of Medicines", Ukraine
- Gricenko Svetlana Anatolevna, Doctor of Biological Sciences, assistant professor, Ural State Academy of Veterinary Medicine, Russia
- Gudzenko Aleksandr Pavlovich, Doctor of Pharmaceutical Sciences, Professor, Lugansk State Medical University, Ukraine
- Demidova V G, candidate of pedagogical sciences, assistant professor, Ukraine
- Denisov Sergej Aleksandrovich, Doctor of Agricultural Sciences, Professor, Russia
- Dorofeev Andrej Viktorovich, Doctor of Education, assistant professor, Bashkir State University, Russia
- Dorohina Elena Yurevna, Doctor of Economic Sciences, assistant professor, G V Russian University of Economics Plekhanova, Russia
- Ermagambet Bolat Toleuhanovich, Doctor of Chemical Sciences, Professor, Director of the Institute of Coal Chemistry and Technology LLP, Kazakhstan
- Zhovtonog Olga Igorevna, Doctor of Agricultural Sciences, Institute of Water Problems and Land Reclamation NAAS, Ukraine
- Zaharov Oleg Vladimirovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Saratov State Technical University, Russia
- Zubkov Ruslan Sergeevich, Doctor of Economic Sciences, assistant professor, Nikolaev Interregional Institute for Human Development of the Higher Educational Institution "University of Ukraine", Ukraine
- Irzhii Hlahula, Doctor of Geological and Mineralogical Sciences, Professor, FLKR - T Bati University, Zlin, Czech
- Kalajda Vladimir Timofeevich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Tomsk State University, Russia
- Kalenik Tatyana Kuzminichna, Doctor of Biological Sciences, Professor, Far Eastern Federal University, Russia
- Kantarovich Yu L, Ph D in History of Arts, Odessa National Music Academy, Ukraine
- Kapitanov Vasilij Pavlovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Odessa National Maritime University, Ukraine
- Karpova Nataliya Konstantinovna, Doctor of Education, Professor, South Federal University, Russia
- Kafarskij Vladimir Ivanovich, Doctor of Law, Professor, Director of Science Center of Ukrainian Constitutionalism, Ukraine
- Kirilova Elena Viktorovna, Doctor of Technical Sciences, assistant professor, Odessa National Maritime University, Ukraine
- Kirichenko Aleksandr Anatolevich, Doctor of Law, Professor, Ukraine
- Klimova Natalya Vladimirovna, Doctor of Economic Sciences, Professor, Kuban State Agrarian University, Russia
- Knyazeva Olga Aleksandrovna, Doctor of Biological Sciences, assistant professor, Bashkir State Medical University, Russia
- Kovalenko Elena Mihajlovna, doctor of philosophical science, Professor, South Federal University, Russia
- Kovalenko Petr Ivanovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Institute of Water Problems and Land Reclamation of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, Ukraine
- Kokebaeva Gulzhauhar Kakenovna, Doctor of Historical Sciences, Professor, Al-Farabi Kazakh National University, Kazakhstan
- Kondratov Dmitriy Vyacheslavovich, Doctor of Physical and Mathematical Sciences, assistant professor, Russian Academy of National Economy and Public Administration under the President of the Russian Federation, Russia
- Kopej Bogdan Vladimirovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Ivanofrankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ukraine
- Kosenko Nadezhda Fedorovna, Doctor of Technical Sciences, assistant professor, Ivanovo State University of Chemical Technology, Russia
- Kostenko Vasilij Ivanovich, Doctor of Agricultural Sciences, Professor, Ukraine
- Kotlyarov Vladimir Vladislavovich, Doctor of Agricultural Sciences, Professor, Kuban State Agrarian University, Russia
- Kochinev Yuriy Yurevich, Doctor of Economic Sciences, assistant professor, St Petersburg State Polytechnic University, Russia
- Kravchuk Anna Viktorovna, Doctor of Economic Sciences, Professor, Academy of the State Prison Service, Ukraine
- Kruglov Valerij Mihajlovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Moscow State University of Railway Engineering, Russia
- Kuderin Marat Krykbaevich, Doctor of Technical Sciences, Professor, PSU named after S Toraiyeva, Kazakhstan
- Kurmaev Petr Yurevich, Doctor of Economic Sciences, Professor, Uman State Pedagogical University named after Pavel Tychna, Ukraine
- Kuhar Elena Vladimirovna, Doctor of Biological Sciences, assistant professor, Kazakh Agro Technical University S Seifullina, Kazakhstan
- Lapkina Inna Aleksandrovna, Doctor of Economic Sciences, Professor, Odessa National Maritime University, Ukraine
- Latygina Natalya Anatolevna, Doctor of Political Science, Professor, Kiev National University of Trade and Economics, Ukraine
- Lebedev Anatolij Timofeevich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Stavropol State Agrarian University, Russia
- Lebedeva Larisa Aleksandrovna, candidate of psychological sciences, assistant professor, Mordovian State University, Russia
- Lipich Tamara Ivanovna, doctor of philosophical science, assistant professor, Belgorod State University, Russia
- Lomotko Denis Viktorovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Ukrainian State Academy of Railway Transport, Ukraine
- Lytkina Larisa Vladimirovna, Doctor of Philology, assistant professor, Russian Academy of National Economy and Public Administration under the President of the Russian Federation, Russia
- Lyalkina Galina Borisovna, Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor, Perm National Research Polytechnic University, Russia
- Majdanyuk Irina Zinovievna, doctor of philosophical science, assistant professor, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine
- Makarova Irina Viktorovna, Doctor of Technical Sciences, Professor, Kazan (Volga) Federal University, Russia
- Maksin Viktor Ivanovich, Doctor of Chemical Sciences, Professor, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine
- Malahov A V, Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor, Ukraine
- Malceva Anna Vasilevna, Doctor of Sociology, assistant professor, Altai State University, Russia
- Melnik Alyona Alekseevna, Doctor of Economic Sciences, assistant professor, Kiev National University of Technology and Design, Ukraine
- Milyaeva Larisa Grigorevna, Doctor of Economic Sciences, Professor, Biysk Technological Institute (branch) "Altai State Technical University named after I I Polzunov", head of the department of business economics, Russia
- Mishenina Tatyana Mihajlovna, Doctor of Education, Professor, Kryvyi Rih State Pedagogical University, Ukraine
- Mogilevskaya I M, candidate of pedagogical sciences, Professor, Ukraine
- Moisejina Lyudmila Guchaevna, Doctor of Biological Sciences, Professor, Kalmyk State University, Russia
- Morozov Aleksey Vladimirovich, Doctor of Agricultural Sciences, Professor, Kherson State Agrarian University, Ukraine
- Morozova Tatyana Yurevna, Doctor of Technical Sciences, Professor, Moscow State University of Instrument Engineering and Computer Science, Russia
- Nefedeva Elena Eduardovna, Doctor of Biological Sciences, assistant professor, Volgograd State Technical University, Russia
- Nikolaeva Alla Dmitrievna, Doctor of Education, Professor, Northeast Federal University named after M K Ammosova, Russia
- Orlov Nikolaj Mihajlovich, Doctor of Science in Public Administration, assistant professor, Academy of Internal Troops of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Department of Operational Conquest of the BB, Ukraine
- Otepova Gulmira Elubaevna, Doctor of Historical Sciences, Professor, Pavlodar State Pedagogical Institute, Kazakhstan
- Pavlenko Anatolij Mihajlovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Poltava National Technical University Yuri Kondratyuk, Ukraine
- Parunakyan Vaagn Emilevich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Priazov State Technical University, Ukraine
- Patyka Nikolaj Vladimirovich, Doctor of Agricultural Sciences, Professor, National Scientific Center "Institute of Agriculture of NAAS", Ukraine
- Pahomova Elena Anatolevna, Doctor of Economic Sciences, assistant professor, International University of Nature, Society, and Man "Dubna", Russia
- Pachurin German Vasilevich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Nizhny Novgorod State Technical University R E Alekseeva, Russia
- Pershin Vladimir Fedorovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Tambov State Technical University, Russia
- Piganov Mihail Nikolaevich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Samara State Aerospace University named after academician S P Queen, Russia
- Polyakov Andrej Pavlovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Vinnitsa National Technical University, Ukraine
- Popov Viktor Sergeevich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Saratov State Technical University, Russia
- Popova Taisiya Georgievna, Doctor of Philology, Professor, Peoples' Friendship University of Russia, Russia
- Rastrygina Alla Nikolaevna, Doctor of Education, Professor, Kirovograd State Pedagogical University named after Vladimir Vinnichenko, I Shevchenko, Kropyvnytskyi, Ukraine
- Rebezov Maksim Borisovich, Doctor of Agricultural Sciences, Professor, Russia
- Reznikov Andrej Valentinovich, Doctor of Economic Sciences, assistant professor, Moscow State Technological University "Stankin", Russia
- Rokochinskij Anatolij Nikolaevich, Doctor of Technical Sciences, Professor,

- National University of Water Resources and Environmental Management, Ukraine
 Romashenko Mihail Ivanovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Institute of Water Problems and Land Reclamation of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, Ukraine
 Rylov Sergej Ivanovich, PhD in Economics, Professor, Odessa National Maritime University, Ukraine
 Saveleva Nelli Aleksandrovna, Doctor of Economic Sciences, Professor, Sochi State University, Russia
 Safarov Artur Mahmudovich, Doctor of Philology, Senior Lecturer, Russia
 Svetlov Viktor Aleksandrovich, doctor of philosophical science, Professor, Petersburg State University of Railway Engineering, Russia
 Semencov Georgij Nikiforovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ukraine
 Sentyabrev Nikolaj Nikolaevich, Doctor of Biological Sciences, Professor, Volgograd State Academy of Physical Culture, Russia
 Sidorovich Marina Mihajlovna, Doctor of Education, Professor, Kherson State University, Ukraine
 Sirota Naum Mihajlovich, Doctor of Political Science, Professor, State University of Aerospace Instrumentation, Russia
 Smirnov Evgenij Ivanovich, Doctor of Education, Professor, Yaroslavl State Pedagogical University named after K D Ushinsky, Russia
 Sokolova Nadezhda Gennadevna, Doctor of Economic Sciences, assistant professor, Izhevsk State Technical University, Russia
 Starodubcev Vladimir Mihajlovich, Doctor of Biological Sciences, Professor, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine
 Stegnij Vasilij Nikolaevich, Doctor of Sociology, Professor, Perm National Research Polytechnic University, Russia
 Stepenko Valerij Efreimovich, Doctor of Law, assistant professor, Pacific State University, Russia
 Stoypec Oleksandr Vasilovich, Doctor of Philosophy, assistant professor, Odessa National Maritime University, Ukraine
 Stoypec Vasil Grigorovich, Candidate of Philology, assistant professor, Odessa National Maritime University, Ukraine
 Strelcova Elena Dmitrievna, Doctor of Economic Sciences, assistant professor, South Russian State Technical University (NPI), Russia
 Suhenko Yurij Grigorevich, Doctor of Technical Sciences, Professor, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine
 Suhova Mariya Gennadevna, Doctor of Geographical Sciences, assistant professor, Gorno-Altai State University, Russia
 Tarariko Yurij Aleksandrovich, Doctor of Agricultural Sciences, Professor, Ukraine
 Tarasenko Larisa Viktorovna, Doctor of Sociology, Professor, South Federal University, Russia
 Testov Boris Viktorovich, Doctor of Biological Sciences, Professor, Tobolsk Integrated Scientific Station, Ural Branch of the Russian Academy of Sciences, Tobolsk, Russia
 Tokareva Natalya Gennadevna, Candidate of Medical Sciences, assistant professor, Medical Institute FSBEI HE "Moscow State University named after NP Ogarev, Russia
 Tolbatov Andrej Vladimirovich, candidate of technical sciences, assistant professor, Sumy National Agrarian University, Ukraine
 Tonkov Evgenij Evgenievich, Doctor of Law, Professor, Law Institute of the National Research University Belgorod State University, Russia
 Trigub Petr Nikitovich, Doctor of Historical Sciences, Professor, Ukraine
 Tungshbaeva Zina Bajbagusovna, Doctor of Biological Sciences, Kazakh National Pedagogical University named after Abay, Kazakhstan
 Ustenko Sergej Anatolevich, Doctor of Technical Sciences, assistant professor, Nikolaev State University named after V O Sukhomlinsky, Ukraine
 Fateva Nadezhda Mihajlovna, Doctor of Biological Sciences, Professor, Tyumen State University, Russia
 Fathyova Alevtina Leontevna, Doctor of Education, assistant professor, Bashkir State University (Sterlitamak branch), Russia
 Fedorishin Dmitro Dmitrovich, Doctor of Geological and Mineralogical Sciences, Professor, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ukraine
 Fedotova Galina Aleksandrovna, Doctor of Education, Professor, Novgorod State University, Russia
 Fedyanina Lyudmila Nikolaevna, Doctor of Medical Sciences, Professor, Far Eastern Federal University, Russia
 Habibullin Rifat Gabdulhakovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Kazan (Volga) Federal University, Russia
 Hodakova Nina Pavlovna, Doctor of Education, assistant professor, Moscow City Pedagogical University, Russia
 Hrebina Svetlana Vladimirovna, Doctor of Psychology, Professor, Pyatigorsk State Linguistic University, Russia
 Chervonyj Ivan Fedorovich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Zaporizhzhya State Engineering Academy, Ukraine
 Chigirinskaya Natalya Vyacheslavovna, Doctor of Education, Professor, Volgograd State Technical University, Russia
 Churekova Tatyana Mihajlovna, Doctor of Education, Professor, Russia
 Shajko-Shajkovskij Aleksandr Gennadevich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Chernivtsi National University Y Fedkovich, Ukraine
 Shapovalov Valentin Valerevich, Doctor of Pharmaceutical Sciences, Professor, Kharkov Medical Academy of Postgraduate Education, Ukraine
 Shapovalov Valerij Vladimirovich, Doctor of Pharmaceutical Sciences, Professor, Kharkiv Regional State Administration, Ukraine
 Shapovalova Viktoriya Alekseevna, Doctor of Pharmaceutical Sciences, Professor, Kharkov Medical Academy of Postgraduate Education, Ukraine
 Sharagov Vasilij Andreevich, Doctor of Chemical Sciences, assistant professor, Balti State University "Alecru Russo", Moldova
 Shevchenko Larisa Vasilevna, Doctor of Veterinary Sciences, Professor, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine
 Shepitko Valerij Yurevich, Doctor of Law, Professor, National Law University named after Yaroslav the Wise, Ukraine
 Shibaev Aleksandr Grigorevich, Doctor of Technical Sciences, Professor, Odessa National Maritime University, Ukraine
 Shishka Roman Bogdanovich, Doctor of Law, Professor, National Aviation University, Ukraine
 Sherban Igor Vasilevich, Doctor of Technical Sciences, assistant professor, Russia
 Elezovich M Dalibor, Doctor of Historical Sciences, assistant professor, Pristina University K Mitrovica, Serbia
 Yarovenko Vasilij Vasilevich, Doctor of Law, Professor, Admiral G I Maritime State University Nevelsky, Russia
 Yacenko Aleksandr Vladimirovich, Professor, Institute of Maritime Economics and Entrepreneurship, Scientific Research Design Institute of the Marine Fleet of Ukraine, Ukraine
 Evstropov Vladimir Mikhailovich, Doctor of Medical Sciences, Professor, Russian Customs Academy, Russia
 Kononova Alexandra Evgenievna, PhD in Economics, docent, Pridneprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture, Ukraine
 Svitlana Titova, PhD in Geography, docent, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine
 Tatarchuk Tetiana, PhD in technical sciences, NU "Zaporizhzhya Polytechnic", Ukraine
 Chupakhina Svitlana Vasylivna, PhD in pedagogical sciences, docent, Vasyly Stefanyk Precarpathian National University, Ukraine
 Boiko Ruslan Vasiliovich, PhD in Economics, docent, Khmelnytsky National University, Ukraine
 Voropayeva Tetiana Sergiivna, PhD in Psychology, docent, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine
 Zakharenko Natalia, PhD in Economics, Priazov State Technical University, Ukraine
 Kirkin Oleksandr Pavlovich, PhD in technical sciences, docent, Priazov State Technical University, Ukraine
 Kyianovskiy Aleksandr Moiseevich, PhD in Chemistry, docent, Kherson State Agrarian University, Ukraine
 Tharkahova Irima Grigorevna, PhD in Economics, docent, Adyge State University, Russia
 Vitrovij Andriy Orestovych, PhD in technical sciences, docent, Ternopil National Economic University, Ukraine
 Khodakivska Olga, Doctor of Economic Sciences, senior research assistant, National Research Center "Institute of Agrarian Economics", Ukraine
 Shatkovskiy Andrii, Doctor of Agricultural Sciences, Institute of Water Problems and Melioration of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine, Ukraine
 Katerynchuk Ivan Stepanovych, Doctor of Technical Sciences, Professor, National Academy of the State Border Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytsky, Ukraine
 Goncharenko Igor Vladimirovich, Doctor of Agricultural Sciences, Professor, National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine, Ukraine
 Gornostaj Oryslava Bogdanivna, PhD in technical sciences, docent, Lviv State University of Life Safety, Ukraine
 Stanislavchuk Oksana Volodymyrivna, PhD in technical sciences, docent, Lviv State University of Life Safety, Ukraine
 Mirus Oleksandr-Zenovij Lvovich, PhD in Chemistry, docent, Lviv State University of Life Safety, Ukraine
 Nashynets-Naumova Anfisa, Doctor of Law, docent, Boris Grinchenko Kyiv University, Ukraine
 Kyselov Iurii Olexandrovych, Doctor of Geographical Sciences, Professor, Uman National University of Horticulture, Ukraine
 Smutchak Zinaida Vasylivna, Doctor of Economic Sciences, docent, Flight Academy of the National Aviation University, Ukraine
 Polenova Galina Tikhonovna, Doctor of Philology, Professor, Rostov-on-Don State University of Economics, Russia
 Makeeva Vera Stepanovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Russian State University of Physical Culture, Sports, Youth and Tourism, Russia
 Bunchuk Oksana, Doctor of Law, docent, Yurij Fedkovych Chernivtsi National University, Ukraine
 Gladukh Ievgenii, Doctor of Pharmacy, Professor, National University of Pharmacy, Ukraine
 Benera Valentyna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Taras Shevchenko Regional Humanitarian-Pedagogical Academy of Kremenets, Ukraine
 Demyanenko Natalia, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Taras Shevchenko Regional Humanitarian-Pedagogical Academy of Kremenets, Ukraine
 Makarenko Andriy Viktorovich, PhD in pedagogical sciences, docent, Donbass State Pedagogical University, Ukraine
 Kharkovliuk-Balakina Natalia, PhD in biological sciences, docent, State Institution "Institute of Gerontology of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine", Ukraine
 Chushenko Valentina Mykolajivna, PhD in pharmaceutical sciences, docent, National Pharmaceutical University, Ukraine
 Malinina Nina Lvovna, doctor of philosophical science, docent, Far Eastern Federal University, Russia
 Brukhansky Ruslan Feoktistovich, Doctor of Economic Sciences, Professor, Western Ukrainian National University, Ukraine
 Zastavetska Lesya Bogdanovna, Doctor of Geographical Sciences, Professor, Ternopil National Pedagogical University named after V Gnatyuk, Ukraine
 Kalabska Vira Stepanivna, PhD in pedagogical sciences, docent, Uman State Pedagogical University named after Pavel Tychina, Ukraine
 Kutishchev Stanislav Nikolaevich, Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor, VSTU, Russia
 Pikas Olha Bohdanivna, Doctor of Medical Sciences, Professor, National Medical University named after A A Bogomolets, Ukraine

О журнале

Международный научный периодический журнал "SWorldJournal" получил большое признание среди отечественных и зарубежных интеллектуалов. Сегодня в журнале публикуются авторы из России, Украины, Молдовы, Казахстана, Беларуси, Чехии, Болгарии, Литвы Польши и других государств.

Учрежден в 2018 году. Периодичность выхода: два раза в год.

Основными целями журнала являются:

- содействие обмену знаниями в научном сообществе;
- помощь молодым ученым в информировании научной общественности об их научных достижениях;
- создание основы для инноваций и новых научных подходов, а также открытий в неизвестных областях;
- содействие объединению профессиональных научных сил и формирование нового поколения ученых-специалистов в разных сферах.

Журнал целенаправленно знакомит читателя с оригинальными исследованиями авторов в различных областях науки, лучшими образцами научной публицистики.

Публикации журнала предназначены для широкой читательской аудитории – всех тех, кто любит науку. Материалы, публикуемые в журнале, отражают актуальные проблемы и затрагивают интересы всей общественности.

Каждая статья журнала включает обобщающую информацию на английском языке.

Журнал зарегистрирован в INDEXCOPERNICUS.

Про журнал

Міжнародний науковий періодичний журнал "SWorldJournal" отримав велике визнання серед вітчизняних і зарубіжних інтелектуалів. Сьогодні в журналі публікуються автори з Росії, України, Молдови, Казахстану, Білорусі, Чехії, Болгарії, Литви, Польщі та інших держав.

Дата заснування в 2018 році. Періодичність виходу: два рази на рік

Основними цілями журналу є:

- сприяння обміну знаннями в науковому співтоваристві;
- допомога молодим вченим в інформуванні наукової громадськості про їх наукові досягнення;
- створення основи для інновацій і нових наукових підходів, а також відкриттів в невідомих областях;
- сприяння об'єднанню фахових наукових сил і формування нового покоління вчених-фахівців в різних сферах.

Журнал цілеспрямовано знайомить читача з оригінальними дослідженнями авторів в різних областях науки, кращими зразками наукової публіцистики.

Публікації журналу призначені для широкої читачької аудиторії - усіх тих, хто любить науку. Матеріали, що публікуються в журналі, відображають актуальні проблеми і зачіпають інтереси всієї громадськості.

Кожна стаття журналу включає узагальнюючу інформацію англійською мовою.

Журнал зареєстрований в INDEXCOPERNICUS.

About the journal

The International Scientific Periodical Journal "SWorldJournal" has gained considerable recognition among domestic and foreign researchers and scholars. Today, the journal publishes authors from Russia, Ukraine, Moldova, Kazakhstan, Belarus, Czech Republic, Bulgaria, Lithuania, Poland and other countries.

Journal Established in 2018. Periodicity of publication: twice a year

The journal activity is driven by the following objectives:

- Broadcasting young researchers and scholars outcomes to wide scientific audience
- Fostering knowledge exchange in scientific community
- Promotion of the unification in scientific approach
- Creation of basis for innovation and new scientific approaches as well as discoveries in unknown domains

The journal purposefully acquaints the reader with the original research of authors in various fields of science, the best examples of scientific journalism.

Publications of the journal are intended for a wide readership - all those who love science. The materials published in the journal reflect current problems and affect the interests of the entire public.

Each article in the journal includes general information in English.

The journal is registered in the INDEXCOPERNICUS.

Требования к статьям

Статьи должны соответствовать тематическому профилю журнала, отвечать международным стандартам научных публикаций и быть оформленными в соответствии с установленными правилами. Они также должны представлять собой изложение результатов оригинального авторского научного исследования, быть написанными в контекст отечественных и зарубежных исследований по этой тематике, отражать умение автора свободно ориентироваться в существующем библиографическом контексте по затрагиваемым проблемам и адекватно применять общепринятую методологию постановки и решения научных задач.

Все тексты должны быть написаны литературным языком, отредактированы и соответствовать научному стилю речи. Некорректность подбора и недостоверность приводимых авторами фактов, цитат, статистических и социологических данных, имен собственных, географических названий и прочих сведений может стать причиной отклонения присланного материала (в том числе – на этапе регистрации).

Все таблицы и рисунки в статье должны быть пронумерованы, иметь заголовки и ссылки в тексте. Если данные заимствованы из другого источника, на него должна быть дана библиографическая ссылка в виде примечания.

Название статьи, ФИО авторов, учебные заведения (кроме основного языка текста) должны быть представлены и на английском языке.

Статьи должны сопровождаться аннотацией и ключевыми словами на языке основного текста и обязательно на английском языке. Аннотация должна быть выполнена в форме краткого текста, который раскрывает цель и задачи работы, ее структуру и основные полученные выводы. Аннотация представляет собой самостоятельный аналитический текст и должна давать адекватное представление о проведенном исследовании без необходимости обращения к статье. Аннотация на английском (Abstract) должна быть написана грамотным академическим языком.

Приветствуется наличие УДК, ББК, а также (для статей по Экономике) код JEL (<https://www.acaweb.org/jel/guide/jel.php>)

Принятие материала к рассмотрению не является гарантией его публикации. Зарегистрированные статьи рассматриваются редакцией и при формальном и содержательном соответствии требованиям журнала направляются на экспертное рецензирование, в том числе через открытое обсуждение с помощью веб-ресурса www.sworld.education.

В журнале могут быть размещены только ранее неопубликованные материалы.

Вимоги до статей

Статті повинні відповідати тематичному профілю журналу, відповідати міжнародним стандартам наукових публікацій і бути оформленими відповідно до встановлених правил. Вони також повинні представляти собою виклад результатів оригінального авторського наукового дослідження, бути вписаними в контекст вітчизняних і зарубіжних досліджень з цієї тематики, відображати вміння автора вільно орієнтуватися в існуючому бібліографічному контексті по піднятим проблемам і адекватно застосовувати загальноприйнятну методологію постановки і вирішення наукових завдань.

Всі тексти повинні бути написані літературною мовою, відредаговані і відповідати науковому стилю мовлення.

Некоректність підбору і недостоірність наведених авторами фактів, цитат, статистичних та соціологічних даних, власних імен, географічних назв та інших відомостей може стати причиною відхилення надісланого матеріалу (в тому числі - на етапі реєстрації).

Всі таблиці і рисунки в статті повинні бути пронумеровані, мати заголовки і посилання в тексті. Якщо дані запозичені з іншого джерела, на нього повинні бути бібліографічні посилання у вигляді примітки.

Назва статті, ПІБ авторів, навчальні заклади (крім основної мови тексту) повинні бути представлені і на англійській мові.

Статті повинні супроводжуватися анотацією та ключовими словами на мові основного тексту і обов'язково англійською мовою. Анотація повинна бути виконана у формі короткого тексту, який розкриває мету і завдання роботи, її структуру та основні отримані висновки. Анотація представляє собою самостійний аналітичний текст і повинна давати адекватне уявлення про проведене дослідження без необхідності звернення до статті. Анотація англійською (Abstract) повинна бути написана грамотно академічною мовою.

Заохочується наявність УДК, ББК, а також (для статей по Економіці) код JEL (<https://www.acaweb.org/jel/guide/jel.php>)

Ухвалення матеріалу до розгляду не є гарантією його публікації. Зареєстровані статті розглядаються редакцією і при формальному і змістовному відповідно до вимог журналу направляються на експертне рецензування, в тому числі через відкрите обговорення за допомогою веб-ресурсу www.sworld.education.

У журналі можуть бути розміщені тільки раніше неопубліковані матеріали.

Requirements for articles

Articles should correspond to the thematic profile of the journal, meet international standards of scientific publications and be formalized in accordance with established rules. They should also be a presentation of the results of the original author's scientific research, be inscribed in the context of domestic and foreign research on this topic, reflect the author's ability to freely navigate in the existing bibliographic context on the problems involved and adequately apply the generally accepted methodology of setting and solving scientific problems.

All texts should be written in literary language, edited and conform to the scientific style of speech. Incorrect selection and unreliability of the facts, quotations, statistical and sociological data, names of own, geographical names and other information cited by the authors can cause the rejection of the submitted material (including at the registration stage).

All tables and figures in the article should be numbered, have headings and links in the text. If the data is borrowed from another source, a bibliographic reference should be given to it in the form of a note.

The title of the article, the full names of authors, educational institutions (except the main text language) should be presented in English.

Articles should be accompanied by an annotation and key words in the language of the main text and must be in English. The abstract should be made in the form of a short text that reveals the purpose and objectives of the work, its structure and main findings. The abstract is an independent analytical text and should give an adequate idea of the research conducted without the need to refer to the article. Abstract in English (Abstract) should be written in a competent academic language.

The presence of UDC, BBK

Acceptance of the material for consideration is not a guarantee of its publication. Registered articles are reviewed by the editorial staff and, when formally and in substance, the requirements of the journal are sent to peer review, including through an open discussion using the web resource www.sworld.education

Only previously unpublished materials can be posted in the journal.

Положение об этике публикации научных данных и ее нарушениях

Редакция журнала осознает тот факт, что в академическом сообществе достаточно широко распространены случаи нарушения этики публикации научных исследований. В качестве наиболее заметных и вопиющих можно выделить плагиат, направление в журнал ранее опубликованных материалов, незаконное присвоение результатов чужих научных исследований, а также фальсификацию данных. Мы выступаем против подобных практик.

Редакция убеждена в том, что нарушения авторских прав и моральных норм не только неприемлемы с этической точки зрения, но и служат преградой на пути развития научного знания. Потому мы полагаем, что борьба с этими явлениями должна стать целью и результатом совместных усилий наших авторов, редакторов, рецензентов, читателей и всего академического сообщества. Мы призываем всех заинтересованных лиц сотрудничать и участвовать в обмене информацией в целях борьбы с нарушением этики публикации научных исследований.

Со своей стороны редакция готова приложить все усилия к выявлению и пресечению подобных неприемлемых практик. Мы обещаем принимать соответствующие меры, а также обращать пристальное внимание на любую предоставленную нам информацию, которая будет свидетельствовать о неэтичном поведении того или иного автора.

Обнаружение нарушений этики влечет за собой отказ в публикации. Если будет выявлено, что статья содержит откровенную клевету, нарушает законодательство или нормы авторского права, то редакция считает себя обязанной удалить ее с веб-ресурса и из баз цитирования. Подобные крайние меры могут быть применены исключительно при соблюдении максимальной открытости и публичности.

Положення про етику публікації наукових даних і її порушеннях

Редакція журналу усвідомлює той факт, що в академічній спільноті досить широко поширені випадки порушення етики публікації наукових досліджень. В якості найбільш помітних можна виділити плагиат, відправлення в журнал раніше опублікованих матеріалів, незаконне привласнення результатів чужих наукових досліджень, а також фальсифікацію даних. Ми виступаємо проти подібних практик.

Редакція переконана в тому, що порушення авторських прав і моральних норм не тільки неприйнятні з етичної точки зору, але і служать перешкодою на шляху розвитку наукового знання. Тому ми вважаємо, що боротьба з цими явищами повинна стати метою і результатом спільних зусиль наших авторів, редакторів, рецензентів, читачів і усієї академічної спільноти. Ми закликаємо всіх зацікавлених осіб співпрацювати і брати участь в обміні інформацією з метою боротьби з порушенням етики публікації наукових досліджень.

Зі свого боку редакція готова докласти всіх зусиль до виявлення та припинення подібних неприйнятних практик. Ми обіцяємо вживати відповідних заходів, а також звертати пильну увагу на будь-яку надану нам інформацію, яка буде свідчити про неетичну поведінку того чи іншого автора.

Виявлення порушень етики тягне за собою відмову в публікації. Якщо буде виявлено, що стаття містить відвертий наклеп, порушує законодавство або норми авторського права, то редакція вважає себе зобов'язаною видалити її з веб-ресурсу і з баз цитування. Подібні крайні заходи можуть бути застосовані виключно при дотриманні максимальної відкритості і публічності.

Regulations on the ethics of publication of scientific data and its violations

The editors of the journal are aware of the fact that in the academic community there are quite widespread cases of violation of the ethics of the publication of scientific research. As the most notable and egregious, one can single out plagiarism, the posting of previously published materials, the misappropriation of the results of foreign scientific research, and falsification of data. We oppose such practices.

The editors are convinced that violations of copyrights and moral norms are not only ethically unacceptable, but also serve as a barrier to the development of scientific knowledge. Therefore, we believe that the fight against these phenomena should become the goal and the result of joint efforts of our authors, editors, reviewers, readers and the entire academic community. We encourage all stakeholders to cooperate and participate in the exchange of information in order to combat the violation of the ethics of publication of scientific research.

For its part, the editors are ready to make every effort to identify and suppress such unacceptable practices. We promise to take appropriate measures, as well as pay close attention to any information provided to us, which will indicate unethical behavior of one or another author.

Detection of ethical violations entails refusal to publish. If it is revealed that the article contains outright slander, violates the law or copyright rules, the editorial board considers itself obliged to remove it from the web resource and from the citation bases. Such extreme measures can be applied only with maximum openness and publicity.

УДК 795.02

PHYSICAL CULTURE AND SPORTS AS ONE OF THE MAIN ASPECTS OF THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF A FULL-FLEDGED MEMBER OF SOCIETY AND PERSONALITY**ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА И СПОРТ КАК ОДНА ИЗ ОСНОВНЫХ АСПЕКТОВ СТАНОВЛЕНИЯ И РАЗВИТИЯ ПОЛНОЦЕННОГО ЧЛЕНА ОБЩЕСТВА И ЛИЧНОСТИ****Mustafina K.K./ Мустафина К.К.**
*master / магистр***Dalibayev V. T./Далибаев Б.Т.**
*senior lecturer/cm. преподаватель**Taraz Regional University named after M.Kh. Dulati, Kazakhstan, Taraz, st. Tolebi 60, 080000*
Таразский Региональный Университет им. М.Х.Дулати, Казахстан, Тараз, ул. Толеби 60.

Аннотация. В статье раскрывается вопрос, физическая культура и спорт о как одна из основных аспектов становления и развития личности

Ключевые слова: физическая культура, личность, общество.

Вступление.

Физическая культура и спорт представляют собой самостоятельный вид деятельности человека, значение которого в развитии общества весьма многообразно. Они оказывают определенное влияние на общественное производство, на формирование человека как личности, на развитие общественных отношений.

Физическая культура – часть общей культуры общества, направленная на укрепление и повышение уровня здоровья. Она выполняет социальную функцию – воспитание всесторонне и гармонично развитой личности.

В настоящее время возросло понимание физической культуры как общественной и индивидуальной ценности, что позволяет сформировать новые тенденции в развитии общественного мнения и личностных мотиваций к освоению ценностей физической культуры всеми и каждым.

Физическая культура и спорт играют важную роль в формировании личности. Многие социальные ситуации проигрываются в спортивной деятельности, что позволяет спортсмену нарабатывать для себя жизненный опыт, выстраивать особую систему ценностей и установок.

Физическая культура-часть общей культуры общества, одна из сфер социальной деятельности, направленная на укрепление здоровья, развитие физических способностей человека и использование их в соответствии с потребностями общественной практики.

Это особая и самостоятельная область культуры. Она возникла и развилась одновременно с общей культурой человека. Физическую культуру можно рассматривать как специфическую реакцию на потребности общества в двигательной активности и способ удовлетворения этих потребностей.

В личностном аспекте она представляет собой ту часть общей культуры человека, которая является внутренней мерой степени развития физических сил и двигательных навыков, а также уровня жизнедеятельности и

жизнеспособности человека и состояния его здоровья. Она позволяет с помощью своих специфических средств и методов раскрывать потенциальные возможности человек

Физическая культура – одна из сфер социальной деятельности, направленная на укрепление здоровья, развитие физических способностей человека и использование их в соответствии с потребностями общественной практики. Основные показатели состояния физической культуры в обществе: уровень здоровья и физического развития людей; степень использования физической культуры в сфере воспитания и образования, в производстве, быту, структуре свободного времени; характер системы физического воспитания, развитие массового спорта, высшие спортивные достижения и др.

Под физической культурой личности понимается совокупность свойств человека, которые приобретаются в процессе занятий физическими упражнениями и выражаются в активном стремлении человека всесторонне и гармонично совершенствовать свою физическую природу (телесность), вести здоровый образ жизни. Занимаясь физической культурой, человек познаёт себя, других людей и окружающий мир. У него активно развиваются инициатива, самостоятельность и творчество, формируются собственное мировоззрение и способы мышления, индивидуальные черты характера, критическое отношение к действиям других людей и собственным поступкам. Все эти положительные свойства, приобретаемые в результате физкультурной деятельности, характеризуют человека не только как физически культурную личность, но и как целостную личность, всесторонне и гармонично развитую, отражающую высокий уровень общей культуры человека. Всесторонне развитая личность быстрее адаптируется в разнообразных условиях жизнедеятельности. Таким образом, мы видим, что физическая культура и спорт выступают как мощное средство социального становления личности, активного совершенствования индивидуальных, личностных качеств, а также двигательной сферы. Именно поэтому физическая культура и спорт выступают важнейшим условием разностороннего развития личности.

Физическая культура удовлетворяет социальные потребности в общении, игре, развлечении, в некоторых формах самовыражения личности через социально активную полезную деятельность.

Физическая культура – неотъемлемая часть жизни человека. Она занимает достаточно важное место в учебе, работе людей. Занятием физическими упражнениями играет значительную роль в работоспособности членов общества, именно поэтому знания и умения по физической культуре должны закладываться в образовательных учреждениях различных уровней поэтапно. Немалую роль в дело воспитания и обучения физической культуре вкладывают и высшие учебные заведения, где в основу преподавания должны быть положены четкие методы, способы, которые в совокупности выстраиваются в хорошо организованную и налаженную методику обучения и воспитания студентов.

Физическая культура народа является частью его истории. Ее становление, последующее развитие тесно связано с теми же историческими факторами,

которые воздействуют на становление и развитие хозяйства страны, ее государственности, политической и духовной жизни общества. В понятие физической культуры входит, естественно, все, что создано умом, талантом, рукоделием народа, все, что выражает его духовную сущность, взгляд на мир, природу, человеческое бытие, на человеческие отношения. В своей основе физическая культура имеет целесообразную двигательную деятельность в форме физических упражнений, позволяющих эффективно формировать необходимые умения и навыки, физические способности, оптимизировать состояние здоровья и работоспособность.

Спорт – составная часть физической культуры, а также средство и метод физического воспитания, система организации и проведения соревнований по различным комплексам физических упражнений и подготовительных учебно-тренировочных занятий. Социальная ценность спорта заключается в том, что он представляет собой фактор, наиболее действенно стимулирующий занятия физической культурой, способствует нравственному, эстетическому воспитанию, удовлетворению духовных запросов.

В спорте человек стремится расширить границы своих возможностей, это огромный мир эмоций, порождаемых успехами и неудачами, популярнейшее зрелище, действенное средство воспитания и самовоспитания человека, в нем присутствует сложнейший процесс межчеловеческих отношений. Спорт – это собственно соревновательная деятельность и специальная подготовка к ней. Он живет по определенным правилам и нормам поведения. В нем ярко проявляется стремление к победе, достижению высоких результатов, требующих мобилизации физических, психических и нравственных качеств человека. Поэтому часто говорят о спортивном характере людей, успешно проявляющих себя в состязаниях. Удовлетворяя многие потребности человека, занятия спортом становятся физической и духовной необходимостью.

Человек как личность формируется в процессе общественной жизни: в труде, учебе, в общении с людьми. Физическая культура оказывает некоторое воздействие на формирование человека как личности и на развитие социальных взаимоотношений.

Физическая культура является частью общественной культуры, результатом человеческой деятельности, методом физического совершенствования человека, которое воздействует на жизненно важные стороны личности, на их способности. Физическая культура развивается в процессе жизни под воздействием воспитания, деятельности и окружающей среды. Она удовлетворяет социальные потребности в общении, развлечении и в формах самовыражения личности через социально-активную деятельность. Физическая культура направлена на укрепление и улучшение уровня здоровья, на воспитание всесторонне развитой личности.

Физическая культура играет значительную роль в формировании личности. Большинство социальных ситуаций встречаются в спортивной деятельности, которые позволяют совершенствовать жизненный опыт, выстраивать особенную систему ценностей и установок.

Литература:

1. Андронов О.П. Физическая культура, как средство влияния на формирование личности: учебник/ О.П.Андронов - М.: Мир, 1992. - С. 98.
2. Выдрин В. М. Спорт в современном обществе: учебник / В.М.Выдрин – М.: Физкультура и спорт, 2007. - С. 292.
3. Ильинич В.И. Физическая культура студента: учебник / Под ред. В.И. Ильинича - М., 1999. - С. 126.
4. Попов В. Физкультура и спорт: учебник / В.Попов, Ф.Суслов - М., 1984 г. - С. 224.

Annotation: *The article reveals the question of physical culture and sports as one of the main aspects of the formation and development of the individual*

Key words: *physical culture, personality, society*

Статья отправлена: 11.03.2021 г.

© Мустафина К.К.

УДК 695.02

THE BENEFITS OF SWIMMING FOR SCHOOL AND PRESCHOOL CHILDREN

ПОЛЬЗА ПЛАВАНИЯ ДЛЯ ДЕТЕЙ ШКОЛЬНОГО И ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Mustafina K.K./ Мустафина К.К.

master / магистр

Umarov A.X./ Умаров А.Х.

master/магистр

Umirbayev K. A./ Умирбаев К.А.

acting associate professor/и.о. доц.

Taraz Regional University named after M.Kh. Dulati, Kazakhstan, Taraz, st. Tolebi 60, 080000

Таразский Региональный Университет им. М.Х.Дулату, Казахстан, Тараз, ул. Толеби 60.

Аннотация. В данной статье рассматривается вопрос о пользе плавания для детей.

Ключевые слова: плавание, специальная гимнастика, закаливание.

Вступление.

Вода - колыбель жизни на земле. Нет такого другого вещества, чьё значение для человека было бы так велико и необходимо его разнообразное применение в жизни. Постоянное занятие плаванием, регулярных гигиенических и закаливающих процедур, правильно введённых в суточный режим, улучшается деятельность нервной, сердечно-сосудистой и дыхательной систем, существенно расширяются возможности опорно-двигательного аппарата.

Плавание, как вид спорта позволяет не только сделаться здоровым, но и получить необходимое воодушевление разрядку. После плавания ребенок будет чувствовать себя спокойней, получит заряд положительных эмоций, расслабится. Что касается пользы для здоровья, то для каждого возраста актуальны свои плюсы занятий плаванием.

Плавание является прекрасным средством закаливания и повышения стойкости организма к воздействию низких температур, простудным заболеваниям и другим изменениям внешней среды. Вода обладает высокой теплопроводностью, чем и объясняется её сильное закаливающее воздействие.

Пребывание в воде отлично тренирует механизмы, регулирующие теплоотдачу организма, повышая его устойчивость к изменению температур.

Как уже говорилось, плавание является уникальным физическим упражнением, содействующим физическому развитию, закаливанию и укреплению здоровья. Занятия плаванием особенно полезны для детей и подростков, поскольку содействуют развитию сердечно-сосудистой и дыхательной систем, что в свою очередь вызывает рост и укрепление опорно-двигательного аппарата ребёнка.

Плавание спортивными способами гармонически развивает все группы мышц. Регулярное занятия плаванием и специальная гимнастика совершенствуют такие ценные физические качества, как выносливость, силу, быстроту, подвижность в суставах, координацию движений. Упражнения, выполняемые на суше и воде, укрепляют не только мышцы рук и ног, но также

мышцы туловища, что особенно важно для форматирования правильной осанки у детей и подростков.

Благодаря симметричным движениям и горизонтальному положению туловища, разгружающему позвоночный столб от давления на него веса тела, плавание является прекрасным корригирующим упражнением, устраняющим такие нарушения в осанке, как сутулость, сколиоз, кифоз.

Плавание - аэробный вид физических упражнений, вызывающий увеличение в крови детей и подростков гормона роста – соматотропина - в 10-20 раз. Это способствует росту тела в длину, увеличению мышечной массы, массы сердца и лёгких.

Занятия плаванием, изучение техники спортивных способов как никакой другой вид физических упражнений тренирует правильный вид дыхания. Невозможно плыть кролем и брасом, не делая короткого глубокого вдоха и длинного интенсивного выдоха, из-за тесной связи дыхания с циклом движения рук. Плавание на задержке дыхания, ныряния, погружения под воду тренирует устойчивость к гипоксии, умение переносить недостаток кислорода.

Не менее благоприятно плавание влияет на сердечно-сосудистую систему организма. Горизонтальное положение тела при плавании создаёт облегчённые условия для работы сердца. В результате занятий плаванием снижается систолическое давление крови, повышается эластичность сосудов, увеличивается ударный объём сердца. Это, в первую очередь, можно заметить по изменению частоты пульса. У людей, регулярно занимающихся плаванием, пульс на 10-15 ударов в минуту меньше. Оптимизируется ритм работы сердца. Гипертоников среди пловцов в 2 раза меньше, чем среди представителей других видов спорта.

Систематическое пребывание в воде на занятиях плаванием оказывает успокаивающее воздействие на нервную систему ребёнка, повышая эмоциональную устойчивость, обеспечивая крепкий, спокойный сон. Занятия плаванием повышают умственную работоспособность человека. Плавание полностью исключает травмы опорно-двигательного аппарата, сотрясения, переломы и другие.

Вода - целитель и друг человека, если он умеет плавать, и коварный потенциальный враг для неумеющих держаться на воде. Чтобы плавать, не нужно обладать особыми способностями. Плаванием могут заниматься люди всех возрастов, начиная от дошколят. Однако технику спортивных способов плавания быстрее осваивают дети младшего и среднего школьного возраста.

Обучение плаванию детей дошкольного возраста не только даст ребенку один из очень ценных навыков, которые потом не раз ему пригодятся в жизни. **Плавание** – это еще и полноценная физкультура, полезные физические нагрузки, такие полезные для растущего организма. Пребывание в воде и на воде, постепенное обучение плаванию укрепляет детский организм и выступает важным элементом закаливания. Обучение плаванию детей дошкольного возраста, и последующее их свободное уже самостоятельное плавание, способствует укреплению мускулатуры ребенка, благотворно сказывается на дыхательной системе малыша.

Во время нахождения в воде, разгружается позвоночник ребенка, что немаловажно для профилактики **сколиоза** и формирования **правильной** осанки. Во время плавания для передвижения в воде задействуются те группы мышц, на которые в повседневной жизни нагрузка приходится незначительная. Таким образом, обучение плаванию детей дошкольного возраста способствует также и формированию **хорошей фигуры**, улучшению **тонуса мышц**. Благоприятно сказывается плавание и на **эмоциональном состоянии ребенка**, оказывает положительное влияние на **нервную систему**. Так, во время плавания обеспечивается своеобразный водный «массаж», за счет чего снимается напряжение (как нервное, так и физическое) и утомление, улучшается сон и отлаживается эмоциональный фон.

Плавание положительно влияет на детский организм, так как во время занятий задействованы абсолютно все мышцы тела. Водные процедуры позволяют улучшить деятельность многих органов и систем, являются отличной профилактикой проблем с позвоночником и опорно-двигательным аппаратом. Особо заметна польза плавания в бассейне для детей дошкольного и школьного возраста. Так как именно в этот период происходит активное развитие всего организма маленького человека.

Кроме того, регулярные занятия плаванием помогают формированию здоровой и развитой личности ребёнка. Учёными доказано, что водные упражнения способствуют развитию таких черт, как целеустремлённость, решительность, смелость, самостоятельность, коммуникабельность. Также занятия плаванием улучшают аппетит ребёнка, способствуют более глубокому сну, снимают эмоциональное напряжение, доставляет малышу удовольствие и радость.

Польза плавания для детей школьного и дошкольного возраста:

- коррекция осанки;
- развитие координации;
- улучшение сна и метаболизма;
- тренировка всего опорно-двигательного аппарата;
- освоение навыков правильного дыхания (глубокого);
- вытягивающий эффект для стимуляции быстрого роста;
- закаливание организма, укрепление иммунной системы, профилактика ОРВИ;
- усиление эффекта от других типов тренировок (если ребенок занимается спортом).

Заключение и выводы.

Человек – единственное живое существо, которое от рождения не умеет плавать. В настоящее время на Земле ежегодно тонет немало людей. Среди гибнущих 20% детей. Одной из главных причин трагедий на воде является неумение людей плавать.

Сотни тысяч людей посещают плавательные бассейны, проводят свой отпуск на бесчисленных водоемах. Большое число детей вовлекается в занятия водными видами спорта. Обучение плаванию введено в школьную программу

физического воспитания. Однако успешное изучение спортивных способов плавания зависит от умения преподавателя подобрать необходимые упражнения, дать точное и образное объяснение движениям, вовремя исправить неправильные действия. Но если ребята не станут классными кролистами или брассистами, не нужно расстраиваться. Даже не став большим спортсменом, ребенок научится основам техники спортивного плавания, правильному выполнению упражнений в скольжении, дыхании, движения рук и ног, заинтересуется этим видом спорта, захочет заниматься им дальше и научится плавать кролем, брассом, дельфином или просто научится плавать — это ему не раз пригодится в жизни.

Литература:

1. Основы теории физической культуры / И.В. Еркмуашвили. УрГТУ Екатеринбург, 2002.
2. Макаренко Л.Т. Плавание / Л.Т. Макаренко. – М., 2002. – С. 25-56.
3. Викулов А.Д. В43 Плавание: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / А.Д. Викулов. - М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2004. —367 с.

Annotation: *This article discusses the benefits of swimming for children.*

Key words: *swimming, special gymnastics, tempering.*

Статья отправлена: 11.03.2021 г.

© Мустафина К.К.

УДК 796.07

**SPECIFIC AND INDIVIDUAL IN THE PEDAGOGICAL EXPERIENCE OF
THE TEACHER OF PHYSICAL EDUCATION
СПЕЦИФИЧЕСКОЕ И ИНДИВИДУАЛЬНОЕ В ПЕДАГОГИЧЕСКОМ МАСТЕРСТВЕ
УЧИТЕЛЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ**

Кобер И.Х./ Kober I.H*к.п.н. профессор/ k.p.n.professor***Шарипова Г.К./ Sharipova G.K.***Ст. преподаватель/ Senior Lecturer***Касымов С.Б./Kassymov S.B.***as.prof. /доц**Таразский государственный университет им. М. Х. Дулати**Taraz State University named after M. Kh. Dulaty*

Аннотация: *Нами рассматривается соотношение общего, специфического и индивидуального в представленной структуре педагогического мастерства в зависимости от особенностей характеристик педагогической ситуации. Специальные знания занимают особое место, но сама по себе профессиональная эрудиция может служить лишь предпосылкой, потенциальной возможностью становления педагогического мастерства. Индивидуальные особенности памяти существенным образом сказываются на профессиональных возможностях педагога. Через индивидуальный подход, в конечном итоге, удастся найти так необходимые взаимопонимание и взаимоприятие.*

Ключевые слова: *специфическое, индивидуальное, педагогическое мастерство, способности, эрудиция, компетентность.*

Было бы некорректно рассматривать учительство в целом и педагогическую деятельность как некий одинаковый для всех педагогов фронт деятельности. Деятельность учителя – это всегда очень конкретно и сугубо индивидуально.

Неповторимое своеобразие отдельного человека, совокупность только ему присущих качеств естественным образом будет сказываться на особенностях формирования и проявления его педагогического мастерства. Свообразие становления педагогического мастерства и его проявление связано с широкой гаммой чувств, мыслей, волевых качеств, потребностей, мотивов, желаний, интересов, привычек, настроений, переживаний, качеств перцептивных процессов, склонностей, способностей и других особенностей участников педагогического взаимодействия. Конкретное их сочетание образует уникальную целостную структуру переживающего и действующего индивида. Индивидуальность, безусловно, рассматривается с учетом анализа темперамента и характера человека. Окончательное формирование темперамента во многом зависит от морально - волевых сторон характера, связанных уже с содержательной стороной деятельности человека. Предпосылкой формирования человеческой индивидуальности служат анатомо-физиологические задатки, которые преобразуются в процессе воспитания, имеющего общественно обусловленный характер, порождая широкую вариативность проявлений индивидуальности.

Индивидуальность реализуется как через поведение человека в ситуации

общения, так и через реализацию своих способностей в различных видах деятельности. Индивидуальность – это единство уникальных и универсальных свойств человека, целостная система, формирующаяся в процессе диалектического взаимодействия его качеств – общих, типических, особенных и единичных

В структуре педагогического мастерства важное место занимают знания. Знания как общие, так и профессиональные. Причем профессиональные знания предполагают общие и специфические, т. е. отражающие профессиональную специфику педагогической деятельности. В профессиональной специфике знаний, умений и навыков будут отражаться как особенности преподаваемого предмета, так и возрастные особенности потенциальных учеников педагогического процесса и др. Специальные знания занимают особое место, но сама по себе профессиональная эрудиция может служить лишь предпосылкой, потенциальной возможностью становления педагогического мастерства.

Знания вообще, как категория, безусловно, являются основанием для становления педагогического мастерства, но содержательная наполненность и востребованность во многом будут определяться индивидуальными особенностями участников педагогического процесса.

Специальная эрудиция (специальные профессиональные знания) педагога предполагает необходимый объем знаний, но при этом обязательно проявляются ценностные приоритеты, интересы, своеобразие памяти, мышления, интеллекта самого учителя. Уровень развития и качественные особенности таких психических процессов, как внимание, память, мышление, отражают индивидуальные качественные особенности человека, оказывающие непосредственное влияние на успешность формирования учебных навыков в процессе становления профессионального мастерства. Само понятие «профессионализм» предполагает общее, индивидуальное и особенное в проявлении профессиональных качеств. Принимая во внимание, что профессиональная эрудиция является существенным основанием для становления педагогического мастерства, следует учитывать, что объем знаний у учителя должен быть существенно больше предполагаемого школьной программой, что всегда очевидно для ученика. Должно быть, очевидное превосходство профессиональной эрудиции учителя над потребностями в таковых у ученика.

Индивидуальные особенности памяти существенным образом сказываются на профессиональных возможностях педагога. Различают две формы памяти: долговременную и кратковременную. Долговременная память обеспечивает продолжительное удержание знания, а также сохранение умений и навыков и характеризуется огромным объемом сохраняемой информации. Становится очевидным, что уже в процессе приобретения профессиональных знаний и умений проявляются индивидуальные особенности и потенциальные возможности будущих учителей. Поскольку учитель значим для ученика и как источник информации, вышеуказанные индивидуальные особенности могут потенциально определять возможности эффективного взаимодействия с

учениками, имеющими различные уровни потребностей в приобретении информации. Особенно это проявляется в работе со старшими школьниками, которые близки к будущему своему профессиональному выбору. В деятельности учителя важна развитая потребность в пополнении уже имеющихся знаний, которая тесно увязана с таким качеством личности, как интеллектуальная выносливость. Слабая выраженность этого качества влечет за собой формирование «пассивного консерватизма», который есть следствие отсутствия новых, современных знаний по тому или иному вопросу, что вызвано слабым стремлением их получить, а не результат активных убеждений, отражающих давнюю точку зрения. Надо отметить, что вопрос об интеллектуальной выносливости специалистов умственного труда практически исследователями не рассматривается, хотя это качество, по существу, важный показатель профессионализма.

В сферу профессиональной компетентности помимо профессиональных знаний входят такие показатели, как методическое мастерство и технологическое разнообразие. С одной стороны, есть общее представление о содержательной стороне этих аспектов, с другой – в них отражаются неповторимость, самобытность самого учителя, его индивидуальность, профессиональное своеобразие и специфичность. Индивидуальный подход как в процессе обучения, так и в вопросах воспитания неизбежен. Стремление учить и воспитывать всех одинаково давно воспринимается как глубокое заблуждение. Поэтому в каждом конкретном случае наряду с общими закономерностями проявления профессионального мастерства учителя реализуются индивидуальные особенности участников педагогического процесса.

Через индивидуальный подход, в конечном итоге, удастся найти так необходимые взаимопонимание и взаимоприятие.

Те или иные методы и формы индивидуального подхода, используемые учителем, входят в характеристику его профессионального мастерства, индивидуального педагогического стиля. Без индивидуальности учителю не состояться действительно мастером своего дела. Педагогическая деятельность особенно требует не только учета индивидуальных особенностей учеников, но и проявления собственной индивидуальности педагога. Личность без ярких индивидуальных особенностей утомительна для восприятия. Педагогический индивидуальный стиль, безусловно, отражает особенности характера учителя. В педагогической практике встречаются учителя жесткие и мягкие, открытые и сдержанные, коммуникабельные и достаточно замкнутые. Все это может напрямую воздействовать на взаимоотношения с учениками и опосредованно влиять на их мотивацию к учебным занятиям, на их отношение к школе и отдельным урокам.

Таким образом, в становлении педагогического мастерства, безусловно, проявляются не только индивидуальные особенности учителя, но и особенности конкретной группы, социального окружения. Следовательно, индивидуальное и особенное (специфичное) проявляется во взаимосвязи, составляя диалектическое единство.

Иначе говоря, в профессии учителя можно сформировать свой эффективный индивидуальный стиль деятельности, что и подтверждается исследованиями. Сформировать свой индивидуальный стиль возможно при выполнении как минимум двух условий: во-первых, важно осознать свои индивидуальные особенности и представить, как они могут отразиться в своих результатах его деятельности; во-вторых, учитель должен желать и уметь использовать свои индивидуальные особенности, оптимально организуя педагогическую деятельность.

Поэтому не может быть речи о рецептах педагогического мастерства. Но чем больше знаешь и умеешь, тем больше простора для творчества. Однако в самом творческом поиске проявляются не только общие закономерности, но и индивидуальные особенности педагога. Можно творить, создавая нечто новое, генерировать идеи, но о творчестве мы в праве говорить и в том случае, если новое есть отражение новых связей и комбинаций уже известного. В творчестве выражаются ценностные приоритеты педагога, индивидуальная особенность его интересов. Таким образом, без проявления творчества вряд ли возможно состояться педагогом-мастером.

Культура, творчество педагога – как общая, так и профессиональная – незыблемое требование и необходимое условие становления педагогического мастерства. И здесь можно увидеть отражение специфического и особенного (индивидуального) у педагога-мастера.

Таким образом, в общих требованиях к духовно-нравственной готовности и деятельной состоятельности педагога отражаются специфика профессиональной деятельности и индивидуальные особенности личности педагога.

Литература:

1. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. – М., 1975. – С.150.
2. Имидж лидера: Психологическое пособие для политиков/Е.Абашкина и др.-М.,1994.
3. Омаров А.М. Руководитель: Размышления о стиле управления. –М., 1987.
4. Леонтьев А.А. Педагогическое общение.-М., 1996. –С.27-30.
5. Аникеева Н.П. Учителю о психологическом климате в коллективе.- М.,1983.

***Abstract.** We consider the ratio of general, specific and individual in the presented structure of pedagogical skill, depending on the characteristics of the characteristics of the pedagogical situation. Special knowledge occupies a special place, but professional erudition itself can only serve as a prerequisite, a potential opportunity for the development of pedagogical skills. Individual features of memory have a significant effect on the professional capabilities of a teacher. Through an individual approach, in the end, it is possible to find the much-needed mutual understanding and mutual understanding.*

***Keywords:** specific, individual, pedagogical skills, abilities, erudition, competence.*

Статья отправлена: 12.03.21 г.

© Шарипова Г.К.

УДК: 796.05.06:37:001

EFFECTIVE WAYS TO DEVELOP PHYSICAL ABILITIES ЭФФЕКТИВНЫЕ СПОСОБЫ РАЗВИТИЯ ФИЗИЧЕСКИХ ВОЗМОЖНОСТЕЙ

Alimbekova A.U. /Алимбекова А.У.

master /магистр

Taraz Regional University named after M.H.Dulati, Kazakhstan, Taraz, Tole bi street 60,080000

Таразский региональный университет им. М.Х.Дулати, Казахстан, Тараз, ул. Толе би 60

Аннотация. В данной статье рассматриваются эффективные пути развития физических способностей

Ключевые слова: физические возможности, физическое воспитание, организм человека

Физические возможности это совокупность определенных биологических и психических социальных состояний человека, отражающих его физическую готовность к осуществлению активной двигательной деятельности. Материальной основой воспитания физических возможностей у любого человека является физическая способность данная природой [1].

Двигательные движения выполняются в зависимости от меняющегося распорядка дня, внутреннего и внешнего состояния организма. Это влияет на характер механической работы, на результат, на специфику проявления возможностей организма в целом. К общим признакам физических возможностей относятся также особенности проявления мужества, организованности, волевых качеств. Последние отражают психические свойства человека, повышающие работоспособность при решении двигательных задач в изменяющихся условиях, реализации физиологических возможностей. Формирование физических возможностей - это педагогический процесс в формировании определенных биологических и психических движений, отражающих готовность человека к активному труду [2].

Периоды прогрессирующего развития физических способностей у мальчиков и девочек не совпадают. Как правило, на начальном этапе прогрессирующего развития многих способностей девочки опережают мальчиков на 1,5-2 года раньше.

Снижение эффективности способности к выполнению той или иной нагрузки определяет этап развития. Для поддержания его на нормальном, высоком уровне необходимо постоянно менять содержание нагрузки, условия ее выполнения. Развитие физических способностей при длительном использовании постоянной нагрузки характеризуется тремя этапами: первоначальным воздействием; углубленными и возрастающими функциональными возможностями организма; несоответствием поступающей силы.

В случае, когда развитие одной способности организма взаимосвязано с развитием других способностей, поступающая сила оказывает на организм более широкое воздействие. В этот период порученная нагрузка не может быть успешно выполнена организмом. Период углубленного воздействия возникает в результате многократного выполнения упражнения с нагрузкой на организм.

Период несоответствия силы функциональным возможностям организма характеризуется снижением или даже отсутствием эффективности. Для повышения эффективности воздействия необходимо изменить содержание нагрузки, это и способность, и некоторая устойчивость, и временное снижение, и высокая работоспособность.

Постоянно возрастающая работоспособность наблюдается на начальном этапе выполнения любого двигательного движения. Применительно к данному движению все органы и движения организма характеризуются тем, что они не могут одновременно достичь необходимого функционального уровня. Это требует усиления педагогического контроля и повышенного внимания к развивающимся способностям.

Фаза некоторой устойчивости определяет готовность органов и структур организма к равному восприятию нагрузки, поступающей в организм. Содержание выполняемых двигательных движений позволяет специально развивать соответствующие физические способности.

Уровень временного снижения связан с быстро возникающей усталостью и встречается как в середине выполнения упражнения, так и в его завершении. Этот уровень характеризуется тем, что органы и структуры организма в любой момент снижают свою активность под воздействием быстрой утомляемости. Это вызывает потребность в особом воздействии на некоторые из частей тела и структур. При этом такое воздействие занимает очень важное место, развитие индивидуальных физических способностей осуществляется наиболее эффективно только на этом уровне работоспособности организма.

Если организм не только восстановит потраченные силы, но и превысит уровень до работы, то после выполнения физических упражнений наблюдается высокая работоспособность. Если высокая работоспособность превышает порог, то в органах и структурах организма происходит потоковое развитие, в результате чего развиваются соответствующие физические способности.

Переход в развитии физических способностей осуществляется и происходит как внутри любой возможности, так и между отдельными физическими возможностями. Если человек увеличивает силовые способности в поднятии тяжести, то это проявляется в росте скоростно-силовых способностей. Если у человека развивается высокая нервно-эмоциональная способность, то эта способность проявляется в реализации нескольких физических возможностей [3].

Среди основных принципов воспитания физических возможностей отметим: соответствие педагогического воздействия возрастным особенностям учащихся, эффективность развития педагогического воздействия, принцип двойного воздействия и вариативность решения двигательных задач.

Для особого развития многих физических способностей наиболее эффективным будет возраст младших школьников. Их сердечно-сосудистая и дыхательная системы работают в равновесии и гармонии. На этом этапе различия в критериях физического развития и физической подготовки между мальчиками и девочками минимальны. Среди ведущих физических способностей, наиболее продуктивно развивающихся у младших школьников,

отмечались способности к быстроте и координации, а также способность к длительному выполнению целостных упражнений с умеренной и большой силой.

Подростковый возраст характеризуется как наиболее сложный и противоречивый возраст для развития физических способностей. Ее особенностью является биологическое созревание в быстром виде, определяющее биологическое и социальное формирование учащихся. Даже в одной возрастной группе есть подростки, у которых организм развивается раньше или позже сверстников. У детей в зависимости от возраста формируются способности в целенаправленном развитии: быстрота силы (10-11 лет и 14-15 лет), индивидуальная сила (13-14 лет), быстрота индивидуального движения (10-11 лет), быстрота двигательной реакции (11-12 лет), высокая и умеренная интенсивность (10-11 лет), а также выполнение движений сложной координации (10-11 и 14-15 лет) и большая ритмичность движений. Кроме того, у девочек в этом возрасте хорошо развиваются координация (11-13 лет) и гибкость (11-12 и 13-15 лет).

Биологическое созревание мальчиков и девочек младших классов характеризуется одновременным окончанием. У мальчиков в возрасте 17 лет уровень физической подготовленности по многим показателям выше, чем у девочек. Они выполняют большую часть работы с более высокой интенсивностью, чем девушки.

Направленное развитие физических способностей осуществляется в условиях обязательной дифференциации содержания педагогического воздействия. Педагогическое воздействие у мальчиков в большинстве случаев направлено на развитие самостоятельных силовых способностей, выносливости организма (15-17 лет), а также точности и быстроты движений [4].

Содержание двигательных задач должно учитывать возрастную-половые особенности и уровень физической подготовленности учащихся. При этом решение двигательных задач не ограничивается количеством и содержанием освоенных двигательных движений. При выполнении двигательных задач обычно двумя методами достигается решение задач. Метод ограниченных заданий предусматривает взаимосвязь состава движений и выраженности физических способностей. Метод свободного отбора предусматривает индивидуальное решение двигательных задач. Состав двигательных движений или демонстрация способностей организма определяется самими учащимися в процессе движения.

Заключение и выводы.

В основе воспитания физических возможностей лежит развитие физических способностей. Чем более развиты способности, отражающие возможности организма, тем более устойчивым он становится при решении двигательных задач; развитие физических способностей зависит от врожденных признаков, определяющих индивидуальные возможности функционального развития отдельных органов и структур организма. Чем более достоверны возможности функционирования органов и структур тела, тем более устойчивым становится проявление соответствующих физических

способностей в двигательных движениях; способность решать двигательные задачи на воспитание физических возможностей через решение различных двигательных задач, а способность решать двигательные задачи на развитие физических способностей характеризует многогранность воспитания физических возможностей. Необходимая функциональная активность органов и структур тела и решение различных двигательных задач отражают формирование возможностей организма в зрелом виде.

Литература:

1. А.Д. Новиков. Теория и методика физического воспитания. М.ФиС. 1976
2. Б.А. Ашмарин. Теория и методика физического воспитания. М.Просве. 1983.
3. Н.В. Савин. Педагогика. Алматы. Мектеп. 1983.
4. Ж.Б. Коянбаев. Педагогика. Алматы. Рауан. 1992

Abstract. This article discusses effective ways to develop physical abilities.

Key words: physical abilities, physical education, the human body.

Статья отправлена: 13.03.21 г.

©Алимбекова А.У.

УДК 159.9

FEATURES OF COMMUNICATIVE BARRIERS, DIFFICULTIES OF COMMUNICATION AND WAYS TO OVERCOME

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНИХ БАР'ЄРІВ, ТРУДНОЩІ СПІЛКУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Pivkhopko D.R. / Півхлопко Д.Р.

student / студентка

Shutiak I.A. / Шутяк І.А.

senior lecturer / старший викладач

ORCID: 0000-0003-1237-1055

*Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law,
Khmelnytskyi, Heroes of the Maidan, 8, 29013**Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова,
м. Хмельницький, Героїв Майдану, 8, 29013*

Анотація. В роботі розглянуто поняття «спілкування» та «комунікативні бар'єри». Охарактеризована сутність комунікативних бар'єрів та здійснена їх класифікація. Проаналізовані основні інформаційні бар'єри, що мають місце під час здійснення процесу комунікації. З'ясовані причини виникнення комунікативних бар'єрів під час спілкування. Також наведено шляхи подолання комунікативних бар'єрів у процесі спілкування.

Ключові слова: спілкування, комунікація, комунікативні бар'єри, шляхи подолання комунікативних бар'єрів.

Вступ.

У сучасному світі одним з найважливіших завдань спілкування належить комунікаціям. Людина формує себе як особистість саме завдяки комунікаціям та мовному спілкуванню. Але, саме під час спілкування багато людей відчують певні труднощі (бар'єри спілкування), які впливають на ефективність обміну інформацією, взаємодію, сприймання людьми одне одного. Такі комунікативні бар'єри є однією з причин виникнення і розгортання конфліктів, які з'являються у процесі взаємодії між людьми. Постає необхідним дослідження їх природи й особливостей вияву у процесі взаємодії та аналіз основних способів подолання.

Мета статті полягає у визначенні сутності поняття «комунікативний бар'єр», здійснити класифікацію бар'єрів, які спричиняють виникнення конфліктів, визначити причини їх появи, навести шляхи подолання комунікативних бар'єрів у процесі взаємодії та спілкування.

Методологія дослідження базується на теорії наукового пізнання. Основу проведення дослідження становлять загальнонаукові методи (синтез, індукція та дедукція, узагальнення, систематизація).

Спілкування – це процес взаємодії щонайменше двох осіб, який спрямований на взаємне пізнання, установлення і розвиток стосунків, взаємовплив на стан, погляди і поведінку, а також на регулювання їхньої спільної діяльності. Процес спілкування передбачає наявність певної моделі або схеми, за якою він відбувається. У цій низці повідомлень і декодуванні інформації майже на кожному етапі можуть виникати різноманітні комунікативні бар'єри.

Комунікативні бар'єри – це перешкоди на шляху руху смислу від комуніканта до реципієнта, на шляху адекватної передачі інформації між партнерами зі спілкування. У ряді випадків бар'єрами спілкування виступають фактори, які можуть слугувати причиною чи які сприяють конфліктам [1].

Комунікативні бар'єри з'являються на міжособистісному рівні та виявляються в інформаційному перевантаженні.

Оскільки до складу комунікації як процесу входять **комунікативний фактор** (забезпечує обмін інформацією), **перцептивний фактор** (організовує взаємне сприйняття, взаємооцінку та рефлексію у спілкуванні) та **інтерактивний фактор** (регулює взаємодію учасників діалогу), бар'єри спілкування можуть пов'язуватися з недоліками в каналах передачі інформації, а також породжуватися соціальними причинами, адже співрозмовники належать до різних соціальних груп. Сюди також можна віднести такий фактор, як відсутність розуміння ситуації спілкування, неоднаковість сприймання та обробки інформації, тобто суб'єктивну неможливість повноцінно здійснювати процес комунікації [2].

Проаналізувавши інформацію, можна виділити наступні види комунікативних бар'єрів, які виникають під час процесу взаємодії. Це фізичний, культурний, соціально-рольовий, психологічний, логічний, інтелектуальний, естетичний, емоційний, власне комунікативний бар'єри, бар'єр авторитету [1].

Фізичний бар'єр (простір, дистанція та час) виникає через порушення кордонів особистого простору, (його розміри можуть становити до 60 см). Так, надто близьке розташування співрозмовників сприймається як виклик, зазіхання на особисті інтереси, дратує або пригнічує [4].

Соціально-рольовий бар'єр пов'язаний із соціальною роллю, яку людина «грає» та яка визначає стиль і характер її взаємодії з іншими суб'єктами. Такі бар'єри породжені об'єктивними соціальними причинами, приналежністю партнерів із комунікації до різних соціальних груп, також сюди можна віднести вікову різницю, соціальний і майновий стан співрозмовників, їхню гендерну належність [3].

Із соціально-рольовим бар'єром пов'язаний **бар'єр авторитету**. Розділивши всіх людей на авторитетних і неавторитетних, людина довіряє тільки першим і відмовляє в цьому другим. Чим вищий авторитет мовця стосовно слухача, тим менший комунікативний бар'єр і навпаки [1].

Культурний або соціально-культурний бар'єр може бути зумовлений соціальними, політичними, релігійними, етнічними, професійними, віковими, гендерними тощо відмінностями, які породжують не тільки різну інтерпретацію понять, що застосовуються у процесі комунікації, але й різні світовідчуття, світогляд, світорозуміння тощо [4].

Психологічний бар'єр формується унаслідок індивідуальних психологічних особливостей тих, хто спілкується або унаслідок особливих психологічних відношень, що виникли між партнерами зі спілкування, із особливостями психіки мовців, різними психологічними рисами, фізичним та емоційним станом. Найтиповішими психологічними бар'єрами є поганий

контакт та негативне налаштування на співрозмовника [1].

Логічний бар'єр розуміння виникає, коли логіка міркування мовця «або занадто складна для розуміння слухача, або здається йому неправильною чи суперечить властивій йому манері доказів» [1].

Інтелектуальний бар'єр виникає унаслідок різного інтелектуального рівня співрозмовників. Інтелектуально розвинена й ерудована людина знаходить певні спільні теми з менш розвиненою особою, але для постійного спілкування вони навряд чи будуть вважати один одного цікавими партнерами і відчуватимуть певний психологічний дискомфорт від усвідомлення своєї інтелектуальної різниці.

Естетичний бар'єр виникає унаслідок низької привабливості співрозмовника у його зовнішньому вигляді, мові та манерах поведінки.

Емоційний бар'єр - це небажання спілкуватися, заглиблюватись у проблеми співрозмовника і співчувати йому внаслідок антипатії до нього (образи, роздратування, неповаги та ін.). Вони виникають у багатьох різноманітних ситуаціях і найбільш характерні для зіпсованих стосунків, а також стосунків співрозмовників у різних конфліктах [2].

Власне комунікативний, або мовний бар'єр – це перепона, яка виникає, коли люди спілкуються різними мовами, мають різний рівень комунікативної компетенції, не турбуються про взаєморозуміння і вживають звичну для них лексику, не зважаючи на те, чи знає її партнер по спілкуванню [4].

Розглянуті вище комунікативні бар'єри призводять до часткового або цілковитого провалу процесу спілкування, створюють перешкоди в здійсненні комунікативної діяльності і виступають причиною конфліктів. Виявивши причини виникнення бар'єрів, стає можливим розробити шляхи їх подолання.

Необхідно постійно вдосконалювати знання рідної мови, свою мовну культуру, гуманізувати своє мовлення. Потрібно створювати установки на оволодіння правильним літературним мовленням у всіх ситуаціях спілкування; самоконтроль і розвиток умінь виразного мовлення; розвиток загальних психологічних особливостей особистості, що створюють передумови для успішного оволодіння мовленнєвими навичками та вміннями, розвивати комунікативні якості. Важливо уміти управляти увагою, яка передбачає залучення та підтримку уваги того, хто слухає, до того, хто говорить. Цього можна досягти за допомогою застосування таких прийомів: прийом «нейтральної фрази», «залучення», установлення зорового контакту між партнерами зі спілкування, «нав'язування ритму», прийом акцентування.

Усвідомлення та аналіз комунікативних бар'єрів, шляхи їх уникнення і подолання сприяє досягненню поставленої мети та завдань спілкування, ефективній та плідній взаємодії, гармонізації взаємовідносин між співрозмовниками.

Висновки.

Комунікативні бар'єри являють собою сукупність факторів, які спричиняють деформацію комунікаційного процесу. Існують різні класифікації бар'єрів, які виникають у процесі міжособистісної комунікації. Комунікативні бар'єри у спілкуванні різноманітні та зумовлені неоднаковими чинниками.

Саме тому дуже важливо розуміти їх природу, причини і умови їх виникнення та розв'язання. Найголовніше – усвідомлювати важливість і дотримуватися нормальних людських взаємин у будь-якій діяльності. Треба зважити, що неможливо отримати позитивний результат без поваги, розуміння і терпіння до особистості партнера зі спілкування та комунікації.

Література:

1. Войцехівська Н. К. Роль комунікативних бар'єрів у виникненні конфліктного дискурсу / Н. К. Войцехівська // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. - 2015. - Вип. 38. - С. 103-108.

2. Кайдалова Л. Г. Психологія спілкування: навчальний посібник / Л. Г. Кайдалова, Л. В. Пляка, Н. В. Альохіна, В. С. Шаповалова. - 2-ге вид., перероб. і допов. - Х. : НФаУ, 2018. - 140 с.

3. Козирев М. П. Комунікативні бар'єри спілкування та шляхи їх подолання / М. П. Козирев // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія психологічна. - 2014. - Вип. 1. - С. 201-211

4. Щілінська Г. В. Комунікативні бар'єри у процесі міжкультурної взаємодії студентів та шляхи їх вирішення / Г. В. Щілінська // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. - 2015. - Вип. 18. - С. 50-58.

Abstract. *The paper deals with the concepts of communication and communication barriers. It describes the essence of the barriers to communication and gives their classification. The main information barriers in the process of communication, the causes of occurrence of the communication barriers and the ways of their overcoming are analysed in the article.*

Key words: *interaction, communication, communication barriers, ways to overcome communication barriers.*

Науковий керівник: старший викладач Шутяк І. А.

Стаття відправлена : 05.03.2021 р.

© Півхлопко Д.Р.

УДК 159.9

CONFLICTS IN THE ORGANIZATION AND METHODS OF THEIR RESOLUTION**КОНФЛІКТИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИ ЇХ ВРЕГУЛЮВАННЯ****Kravchuk Y. O. / Кравчук Ю. О.***student / студентка***Shutiak I.A. / Шутяк І.А.***senior lecturer / старший викладач*

ORCID: 0000-0003-1237-1055

*Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law,**Khmelnytskyi, Heroes of the Maidan, 8, 29013**Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова,**м. Хмельницький, Героїв Майдану, 8, 29013*

Анотація. В роботі розглядається поняття конфліктів, що виникають в організаціях, проаналізовано їхні різноманітні види. Також було проведено аналіз методів подолання конфліктів. На основі даних методів було запропоновано рекомендації щодо врегулювання конфліктів в організації. Також розглянуто поняття «профілактика конфліктів». Адже саме за допомогою профілактики можна уникнути потенційних конфліктів, які можуть трапитися між працівниками організації.

Ключові слова: конфлікт, види конфліктів, методи врегулювання конфліктів, профілактика конфлікту.

Вступ.

З упевненістю можна стверджувати, що в стосунках між людьми уникнути різноманітних протиріч практично неможливо. Особливо зростає ризик виникнення конфлікту на робочому місці. Адже робота, зазвичай, передбачає частий контакт з співробітниками, з клієнтами, зіткнення з безліччю непорозумінь та проблем. Конфлікти ж у свою чергу негативно відображаються на мікрокліматі колективу, а деякі з них навіть можуть зашкодити здоров'ю працівників.

Для того, щоб уникнути таких серйозних наслідків необхідно вміти правильно вирішувати виникаючі суперечки та розбіжності у погляді працівників, обирати підходящі методи врегулювання конфліктів. Це все допоможе знизити негативний вплив конфліктів на організацію.

Саме тому дана тема є актуальною. Кожен менеджер повинен вміти вирішувати конфлікти за допомогою різноманітних методів та способів, витягуючи з цих ситуацій цінну інформацію, збільшуючи ефективність роботи організації.

Основний текст.

Спочатку варто ознайомитися з поняттям «конфлікт».

Конфлікт – це явище, яке виникає у результаті зіткнення протилежних дій, поглядів, інтересів, прагнень, планів різних людей або мотивів і потреб однієї людини. [2]

Конфлікт розглядають у вузькому значенні (як безпосереднє зіткнення сторін) і в широкому (як процес який складається з багатьох взаємопов'язаних складових, і зіткнення сторін є лише однією з них)

Для правильного та повноцінного тлумачення конфліктів важливою є класифікація. Щоб обрати необхідний метод вирішення відповідного конфлікту доцільно проводити класифікацію залежно від основних ознак: спосіб вирішення; сфери прояву; спрямованості впливу; ступеня виразності; кількості учасників (таблиця 1).

Таблиця 1

Класифікація конфліктів

Ознака класифікації	Види конфліктів
1. Спосіб вирішення	- насильницькі; - ненасильницькі
2. Сфера прояву	- політичні; - соціальні; - економічні; - організаційні
3. Спрямованість впливу	- вертикальні; - горизонтальні
4. Ступінь виразності	- відкриті; - приховані
5. Кількість учасників	- внутрішньоособистісні; - міжособистісні; - міжгрупові

Джерело: [1]

Для будь якої організації характерні прояви всіх видів конфліктів. Але залежно від розмірів організації, рівня якості корпоративної культури та сприйняття її членами колективу, особистісних характеристик керівників та членів колективу будуть переважати ті чи інші їх види. Варто зазначити, що в організаціях найбільш часто зустрічаються внутрішньоособистісні, міжособистісні, міжгрупові конфлікти. [3]

Існує багато методів вирішення конфліктів. Але я вважаю за доцільне виділити такі п'ять методів (таблиця 2). Адже вони є найбільш розповсюдженими та універсальними.

На мою думку, найкращим та найефективнішим з цих методів є метод співпраці. Адже саме за допомогою цього методу можливо здійснити пошук такого рішення, яке задовольняло б обидві сторони.

Також варто зазначити, що кожен керівник прагне щоб в його колективі між працівниками панували мирні відносини, саме тому керівники намагаються будь яким чином уникнути конфліктних ситуацій. І це цілком правильно, адже конфлікт призводить до погіршення взаємостосунків між колегами, втрати взаєморозуміння та довіри, зниження працездатності тощо.

Саме тому не варто забувати про те, що врегулювання конфлікту передбачає не тільки припинення конфлікту, що вже виник, але й створення умов для його попередження.

Профілактика конфлікту – вид управлінської діяльності, що полягає в завчасному усуненні або ослабленні конфліктних факторів і обмеженні таким

чином можливості їх виникнення чи деструктивного розв'язання в майбутньому. Це така організація життєдіяльності суб'єктів соціальної взаємодії, що виключає чи зводить до мінімуму ймовірність виникнення конфліктів між ними [5]. Отже, профілактика конфліктів є не менш важливою, ніж уміння конструктивно вирішувати їх.

Таблиця 2

Методи врегулювання конфліктів в організації

Метод врегулювання	Суть методу
Пристосування	Метод пристосування – можна вважати як вимушений або добровільний крок однієї із сторін протистояння від боротьби шляхом складення своїх позицій. Відмовляючись від боротьби, учасник конфлікту поступається своєму опоненту, відмовляється повністю або частково від своїх інтересів і погоджується на його домінуючу роль.
Ухилення	Метод ухилення – застосовується, коли одна із сторін, або навіть обидві сторони, втратили інтерес до продовження протистояння при появі сумніву в позитивному його результаті, притому, що предмет конфлікту не зникає. За своїм змістом ця стратегія не направлена на вирішення проблеми, швидше ми можемо побачити тут прагнення вийти з конфлікту з мінімальними втратами.
Співпраця	Метод співпраці – вважається найскладнішим стилем поведінки, але в той же час і найбільш плідним. Сутність співпраці – це пошук найконструктивніших форм вирішення проблем. Протилежний суб'єкт конфлікту розглядається вже не як супротивник, а як партнер щодо пошуку способів вирішення проблеми.
Компроміс	Метод компромісу полягає в розумінні учасників конфлікту, що вирішення спірного питання можливе тільки через взаємні поступки. Необхідним чинником використання даного стилю поведінки виступає не тільки можливість, але бажання кожної із сторін. Тут необхідно не тільки відмовитися від частини своїх раніше заявлених вимог, але і визнати, хоч би частково, претензії іншої сторони.
Конкуренція	Метод конкуренції визнає, перш за все, активність конфліктуючих суб'єктів, самостійність у виборі шляху досягнення своїх цілей, не ставить мети пошуку співпраці, учасники повинні володіти вольовими якостями. Метою подібного суб'єкта є задоволення, перш за все, своїх інтересів за рахунок інтересів інших. Стратегія конкуренції – це, по суті, стратегія суперництва, нав'язування іншій стороні вигідних для себе рішень.

Джерело: Складено автором на основі [4]

Висновки.

Було розглянуто сутність конфлікту, його види та методи врегулювання конфліктів. Можна підсумувати, що: конфлікт – це протиріччя, що виникає між людьми. В організаціях переважають внутрішньоособистісні, міжособистісні, міжгрупові конфлікти. Будь який з них негативно впливає на діяльність організації і потребує якнайскорішого врегулювання за допомогою різних методів, способів та прийомів.

Таким чином, можна зробити висновок, що є чимало видів конфліктів, їх вирішення зводиться до застосування найбільш універсальних методів. Але найголовнішим в управлінні конфліктами є не вирішення наявних конфліктних ситуацій, а так звана «профілактика конфліктів». Тобто суть полягає в тому, щоб уникнути потенційного конфлікту.

Література:

1. Башук Т. О. Управління різними типами конфліктів у креативному колективі / Т. О. Башук, М. О. Хижняк // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – № 3. – С. 111-119.
2. Лукашук-Федик С. В. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник / С. В. Лукашук-Федик. – Тернопіль: ТНЕУ. – 2015. – 267 с.
3. Мостенська Т. Л. Основні причини виникнення конфліктів в організаціях та шляхи к подолання / Т. Л. Мостенська // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2010. – № 21. – С. 188-189.
4. Орлянський В. С. Конфліктологія: навчальний посібник / В. С. Орлянський. – Київ: Центр учбової літератури. – 2007. – 160 с.
5. Ратнікова В. П. Конфліктологія: навчальний посібник / В. П. Ратнікова. – Москва: ЮНИТИ-ДАНА. – 2001. – 512 с.

***Abstract.** The paper focuses on the concept of organizational conflict. It also gives the analysis of different types of conflicts and methods of their resolution. On the basis of given methods the recommendations have been proposed for the resolution of conflicts in the organization. In the article the emphasis is given to the concept of conflict prevention which can help to avoid the potential conflicts between people working together.*

***Key words:** conflict, types of conflicts, methods of conflict resolution, conflict prevention.*

Науковий керівник: старший викладач Шутяк І. А.

Стаття відправлена 05.03.2021р.

© Кравчук Ю. О.

УДК 821.161

UKRAINIAN "SIXTIES": THE ABILITY TO SIMULTANEOUSLY LAST IN THE PAST AND PRESENT**УКРАЇНСЬКЕ "ШІСТДЕСЯТНИЦТВО": ЗДАТНІСТЬ ОДНОЧАСНОГО ТРИВАННЯ В МИНУЛОМУ ТА СЬОГОДЕННІ**

Vekua O.V. / Векуа О.В.

c.f.s., as.prof. / к.філол.н., доц.

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Володимирська, 60

Анотація. У роботі аналізується «шістдесятництво» як явище, яке зуміло вибудувати діалог з цивілізованим світом. Царина духовної культури нелінійна, час вносить свої корективи витягуючи на поверхню незапотребований певним періодом матеріал, актуалізуючи його в системі координат нового світосприйняття. Довершеність і неповторність української культури, що формувалася і вигранювалася протягом тисячоліть, є передумовою визнання світом нашої історичності та активного тривання в духовному часопросторі. Саме українська культура з усім комплексом її складників – від фольклору до її сучасних постмодерних проявів – забезпечує нашу значущість у загальнолюдському духовному контексті, складаючи основу нашого безперервного діалогу з цивілізованим світом.

Ключові слова: світосприйняття, український вимір, поезія, покликання, духовність

Вступ.

Шістдесятники окреслили досить чіткі програми інтеграції суспільства в Європу, давши стратегію, спрямовану на розширення знання про себе у світі. Довший час шістдесятники були чи не єдиним зацікавленням європейської чи американської науки. Напевне, чи не перша праця, що засвідчила академічне зацікавлення рухом опору поза Україною, була книга англійського автора Дж. Берча "Український націоналістичний рух в СРСР з 1956 р.", яка стала прикладом того, як маючи обмаль інформації, можна створити досить ґрунтовне наукове дослідження. До речі, автор закінчував дослідження на песимістичній ноті – рух опору приречений. Такі самі ноти чулися і в середовищі самих шістдесятників. І. Калинець: "Ми просто робили щось, бо так мусили, не сподіваючись ні на що." "Або як у фільмі "Тіні забутих предків" С.Параджанова: "А ти, дзвонарю, дзвони, і не питай, коли буде світанок". Праці американських дослідників Кенета Фармера "Український націоналізм у післясталінську еру: міф, символи та ідеологія в радянській національній політиці" та Ярослава Білоцерковича "Дисидентство Радянської України: дослідження політичного відчуження" прагнули простежити процес формування особистості, яка протиставляє себе системі, а також зрозуміти духовні та культурні джерела конфлікту між державою та інаклюдцями. В Україні Т. Гундорова, перша з літературознавців, хто, пишучи про колоніальний період, поділяє шістдесятників на "офіційних", таких як Іван Драч, Ліна Костенко, Дмитро Павличко і авторів- "дисидентів": Василя Стуса, Ігоря Калинця та інших.

Основний текст.

Не маючи належного опертя у своєму часі, шістдесятники шукали його у

часі більш віддаленому, а також фольклорі на рівні образів, жанрів чи стилів. Власне, процес становлення “інтелектуального обличчя” покоління інтелігенції припадав на період найбільшої свободи (поч.60-х років). Вже очевидні речі: як тільки градус суспільної напруги знижувався, цього коротенького “тайм-ауту” вистачало для того, щоб наростало покоління, позбавлене генетичного страху попередників. А в системі його цінностей перебували несподівані для морального кодексу “homo sovieticus” поняття гідності, порядності, прямостояння, індивідуалізму, культу свободи самовираження, а головне – усвідомлення своєї глибокої закоріненості в український культурний простір “[6, с.54]. Феноменальність шістдесятництва криється в його соціальному характері, тривалості існування й парадоксальності, завдяки якій воно одночасно є частково вже історією і сучасністю, перебуває в минулому і сьогодні”. За Еліотом, поет є індивідуальним талантом, проте таким, що працює в межах певної традиції. “Передумовою традиції є історичне чуття, яке ми можемо визнати майже обов’язковим для кожного, хто хотів би залишатися поетом... Історичне чуття потребує розуміння того, що минуле не тільки в минулому, а й у теперішньому. Історичне чуття примушує писати не лише з відчуттям свого покоління, а й з відчуттям того, що ціла європейська література від Гомера до нинішнього, зокрема й вітчизняного, письменства існує одночасно як певна цілісність. Це історичне чуття, яке є чуттям позачасовості... Є тим, що робить письменника традиційним. Водночас воно робить його свідомим свого власного місця в часі, притомнішим своєї сучасності. Жоден поет, митець не має ніякого значення сам по собі, лише в колі традиції”. Вмонтовуючи поета у певну систему традиційних цінностей, автор наголошує на тому, що звернення до минулого – одна з найпоширеніших інтерпретацій теперішнього, а також на тому, що минуле і теперішнє не мають чіткої межі, а насичують одне одного. У час, коли агресивне домінує над творчим, запропонований Еліотом аргумент: наше формулювання й репрезентація минулого формує наше розуміння й бачення теперішнього – засвідчує складність та різноманітність людських духовних і психоемоційних сполучень. Точкою духовного відліку поезії Ліни Костенко, яка одночасно концентрує в собі відчуття особистісної самоцінності, потужних струменів зв’язку “роду й народу”, усвідомлення значення універсального досвіду, безперечно можемо обрати тезу, яка звучить як формула, чітко й промовисто, вчора, сьогодні і на прийдешність: “Коли в людини є народ,/ тоді вона уже людина”. “Осягнення глибин історизму художнього мислення Ліни Костенко – це ключ до усвідомлення ролі людської особистості як суб’єкта нації та історії. Кожна людська душа несе в собі ознаки вічності і конкретного часу, епохи, в яку народилася, жила і творила, свідомо вибирала духовно-етичні цінності”, – слушно зауважує Михайло Кудрявцев. Сама Ліна Костенко стає голосом історії рідної землі.

Усі чомусь щось пишуть на догоду,
Та чечевиці хочуть, як Ісав.
А хто напише, або написав,
Велику книгу нашого народу?..

Висновки

Українська культура сьогодні повертає своїй нації ціннісні орієнтації, котрих вона була позбавлена протягом довгих століть перебування у стані колонізованої свідомості і повного вилючення із власного історичного контексту. Тому й актуалізується в наш час творчість шістдесятників - вона, ця творчість, не залежала від обставин часу. Таку свободу їй давав, по-перше, стиль життя письменників – вони жили високими духовними потребами свого часу, а по-друге, з усвідомленням того, що опертя свідомості, що розколонізовується, треба шукати в жанрі, що найменше піддається колонізації-в усній народній творчості.

До того ж кожне покоління вносить щось своє у поняття національного стилю, так само як письменник, виростаючи з традиції, може її суттєво оновити, поєднуючи “індивідуальне художнє бачення з історично існуючим”. Наприклад, народнопоетичні мотиви, символіка, характерні стильові прийоми відродилися в художньому переосмисленні у поезії М.Вінграновського. Віковічні традиції українського фольклору знайшли тут благодатний ґрунт для свого розвитку. У М.Вінграновського фольклор – один із естетичних критеріїв духовного багатства і краси як самого поета, так і його ліричного героя. Ця краса повністю відповідає її народному розумінню і розкривається за допомогою народнопоетичних засобів. Зовсім не випадково у доробку М.Вінграновського таке потужне місце займає колискова пісня, а також “дитяча” поезія. Жанр колискової – суто фольклорний, але він має досить потужну літературну традицію (“Місяць янесенський...” Лесі Українки, “Коліскова” Максима Рильського). Колискова пісня у М.Вінграновського дає можливість йому як поетові використати улюблений образ: “Спи, моя дитинко, на порі. Тіні сплять і сонна яворина... Так, як небо в нашому Дніпрі, так в тобі не спить хай Україна”. Є ще одне унікальне джерело інформації про той час-спогади учасників руху опору. Такі інтерв'ю або сучасною мовою кажучи “розмови”, наводить Г. Касьянов у кн. “Незгодні:”, в яких через посередництво М. Коцюбинської розкривається існування особистості на тлі доби, С. Барабаш, досліджуючи творчість Ліни Костенко, розмови з українськими інтелектуалами у кн. “Бунт покоління”, яку упорядкувала польська журналістка Богуміла Бердиховська та науковець з Варшави Оля Гнатюк. Можливо, з часом ці інтерв'ю розглядатимуться і в мистецькій площині, бо у них зафіксована правда про час, і вона перетинається з етикою, історією, політикою, філософією, естетикою, бо це плин живої думки, потік монологу.

Література

1. Балущок 2008 – Балущок В. Українська етнічна спільнота : етногенез , історія , етнімія/ Василь Балущок . – Біла Церква : Вид. Пшонківський О. В., 2008 . – 304 с.
2. Барт Р. Писатели и пишущие // Избр. работы: Семиотика.Поэтика. – Москва:Прогресс, 1989. – С.133-141.
3. Берлін І. Націоналізм // Зустрічі . – 1991. - № 2. – С. 60 – 76 .
4. Будний В. Порівняльне літературознавство/В. Будний, М. Ільницький. –

К.: ВД"Києво-Могилянська академія",2008.

5. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодерн / Тамара Гундорова. – К.:Критика, 2005. – 264 с.

6. Гундорова Т. Посттоталітарна пам'ять :виправдати чи виправити? / Тамара Гундорова //Критика. – 2008.- Ч.12(134). –С.22 – 24 .

***Abstract.** The paper analyzes the "sixties" as a phenomenon that has managed to build a dialogue with the civilized world. The realm of spiritual culture is nonlinear, time makes its adjustments by extracting to the surface unused material for a certain period, updating it in the coordinate system of the new worldview.*

***Key words:** worldview, Ukrainian dimension, poetry, vocation, spirituality*

УДК 811.111'42:791.43

**EMOTIONAL IMPACT OF *JAMES BOND* SERIES TRAILERS:
NARRATIVE AND CINEMATIC TECHNIQUES
ЕМОЦІЙНИЙ ВПЛИВ ТРЕЙЛЕРІВ СЕРІЇ ФІЛЬМІВ ПРО ДЖЕЙМСА БОНДА:
НАРАТИВНІ ТА КІНЕМАТОГРАФІЧНІ ПРИЙОМИ**

Lukianets, T. H./Лук'янець Т. Г.*PhD, associate Professor/к.філол.н., доцент**orcid.org/0000-0001-6956-8161**National University of Ukraine on Physical Education and Sport,
Ukraine, 1, Fizkultury Str., Kyiv, 03150**Національний університет фізичного виховання і спорту України,
Україна, м. Київ, вул. Фізкультури 1, 03150*

Abstract. *This paper examines James Bond series trailers regarding their capability of having significant emotional effect on viewers. Emotivity of this cinematographic sub-genre has been studied from a lingual and cinematic perspective taking into account psychological nature of emotions evoking. The emotional content of subsequent trailers shots has been explicated with the help of index-signs (both verbal and auditory-visual) that serve for psychological and aesthetic evaluation of events and/or characters in movie.*

Given the cognitive interpretation of emotions, based on their lingual and visual manifestations, we have introduced the set of narrative and cinematic techniques that contribute to James Bond series trailers emotivity, namely, voice-over, mimics of interlocutors, as well as meaningful text on the screen. The artistic combination of narrative and cinematic techniques within trailer tends to enhance its emotive capacity with each next film frame exposed, finally culminating with bright frame-poster of particular movie. In this way the greatest impact on viewers is achieved, motivating maximum of a film target audience to watch a new James Bond series.

Key words: *trailer, emotivity, voice-over, shots montage, sound design.*

Introduction.

General focus of contemporary philological studies on different types of multimodal text-related arts, in particular cinematography, makes it possible to reveal the link between cognitive, emotional, evaluative, etc. components of cognition and their lingual representation in polycodal structure of film adaptations [14; 16; 25]. Identification of verbal and non-verbal signs in multimodal coordinates of movie as part of its narrative and cinematic techniques is interconnected with psychological study of emotions and psycholinguistic analysis of their embodiment in film, which gives deeper understanding of how emotivity of film is achieved.

In cognitive poetics [28, p. 18; 21], which has emerged on the cross section of cognitive psychology and cognitive studies of literary texts, the research of emotional states is based on interpreting psychophysiological mechanisms of emotions generation in the process of person's cognition of the world [17]. Cognitive and poetic research involves not only explaining the nature of cognitive processes that occur when emotions are evoked [10], but also exploring the lingual embodiment of the emotions experienced by the characters in literary and cinematic texts.

Moreover, it clarifies the essence of *emotional resonance* phenomenon [28, p. 20], known as a specific ability of literary or cinematic texts to awaken certain feelings and emotions among readers, therefore, prolonging the time of text

perception and personalising text interpretation. Cognitive studies of films, in their turn, focus on cognitive processes that occur during viewer's perception of non-textual aesthetic forms. This analysis determines how cinematic texts manage viewers' attention, directing it to obvious narrative information [3, p. 101], and how films are involved in a so-called *alienation process* [24], when art shows familiar objects and concepts in such a way that they feel new.

Aim and objectives of the research. Our study focuses on a short cinematographic form of trailer as one of the most emotion-evoking cinematographic genres. As it is characterised by great emotional effect on audience due to condensed emotional expression within it, we aim at finding such aesthetic means (both literary and cinematic) that contribute to trailer emotivity. The **purpose** of this article is to find out emotional content of the trailer and relate it to its emotional impact on viewers. It involves completion of the following **tasks**: 1) outlining cognitive nature of emotions expressed in trailers; 2) establishing emotional states of the characters through their semiotic (lingual, i.e. verbal and auditory-visual representation) in cinematic texts; 3) defining emotional value of narrative and cinematic techniques.

Material.

This study is devoted to cinematographic sub-genre of *trailer* [20] as a brief, but emotionally rich advertising of upcoming film that aims at motivating maximum audience for its further watching. Contrary to the first trailers that followed/"trailed" film, summarising the plot of story, contemporary ones are designed to attract prospective viewers' attention before watching movie itself.

The characteristic features of trailer sub-genre include certain technical requirements and narrative specifications. Firstly, according to Motion Picture Association of America the length of trailer cannot exceed 2 minutes 30 seconds. It is not prohibited to have "special shoot" footage, thus creating material specifically for film advertisement. However, traditionally, a trailer is a concise version of the movie made up of selected shots. Secondly, classical composition of trailer is of three-act structure [27], common for any narrative fiction as well as full-length movies, and includes setting background, culminating in dramatic climax and leading to resolution. To keep viewers intrigued the third act is usually accompanied with emotionally evoking music, montage of powerful visual images in subsequent shots and top cast names in the end. The purpose of such an advertisement is not to create a spoiler, but rather reach its target audience before a film premier, create a buzz around it, therefore, convincing viewers to watch it.

Depending on genre and plot of movie the trailer can also vary in its content, emphasising specific film twists, which are its unique selling point. In our research we have studied *James Bond* trailers of the recent decade movies that feature Daniel Craig. What makes these trailers different from any other spy stories advertisements is the main character, known world-wide since the first novels by Ian Fleming [2]. He represents a unique type of exceptionally smart and brave British MI6 agent, around whom the whole story is built. The image of James Bond that has already turned to be iconic is a core of every trailer.

Methods.

In order to delineate emotive components of cinematic texts for their further

study the *methodology of complex multimedia analysis* should be applied. In particular, *the method of multimodal text transcription* [1, p. 45; 5, p. 5] is used to convert audio and visual format of a movie into a printed one.

Detection of mechanisms of emotions explication in trailers is possible given the general psychological algorithm of human emotional response to certain stimuli [11, p. 89], as it is realized as a response of character to emotionally meaningful information in movies. The study of trailers as a cinematic sub-genre from psycholinguistic approach involves analysing the cognitive foundation of its verbal and / or non-verbal components, as well as its emotive value. For this application of *the method of identification of emotivity indicators* in text [12] provides a procedure for identifying emotion markers as index-signs. The latter represent one of the mechanisms of emotion reproduction [8, p. 47; 15, p. 421]: perception, experience, or response and are used to separate episodes of trailer that display emotion evoking events or objects/characters from others.

The research of aesthetic impact of trailers on viewers confirms that the emotional dimension of these cinematographic texts shall be reconstructed using certain textual keys or clues [26]. Wide variety of applied semiotic codes (audial, graphic, kinaesthetic, etc.) convey emotional load in subsequent film frames by integrating different modes of emotive expression (mimics, gestures, posture, voice, etc.) Thus, emotivity of trailer itself correlates with personage's emotional state displayed within it, letting us establish its emotional resonance on viewers.

The analysis of semiotic representation of artistic empathy which appears as a result of viewers' mental simulation [23; 26] confirms that emotions arisen while watching trailer belong to communicatively oriented psycho-cognitive phenomena and have a distinct evaluative character. Assessment is accompanied by bodily reactions (verbal and/or non-verbal) that are part of emotional expression and which are often manifested in trailers for greater emotional impact.

Therefore, using the methodology of complex multimedia analysis, we primarily aim at identifying and interpreting explicit and hidden meanings of index-signs as emotion markers in trailers. This allows outlining mechanisms for reproducing character's emotions in the trailer as well as establishing their emotional value.

Results.

James Bond narrative style is determined by the plot of each series; however, there is a number of repeating motifs that have become a distinctive feather of this cinematic text. The British Secret Service agent faces numerous challenges, while completing M's (his supervisor) assignment with the help of various hi-tech devices from Q (a technological genius) in cooperation/participation of a lovely Bond's girlfriend, aiming at defeating his "larger-than-life-villains" that threaten the whole world. This provides an international multicultural setting of each series, making it different from others. It also moves plot in many unexpected twists with numerous unbelievable events taking place throughout the movie. As far as trailer is usually a synopsis of film narration, it contains all these elements, i.e. setting layout, characters presentation, main story events sequencing, though, shown only in brief to intrigue the viewers and make them watch movie. For this purpose trailers of James Bond series are characterised by high level of emotivity.

As has been mentioned before detection of mechanisms that reproduce emotions in trailers is possible due to the markers of emotionality [7; 12], which are represented by index-signs [22, p. 57]. The latter combine both lingual (i.e. verbal) and auditory-visual representation of character's emotions within trailer, merging narrative and cinematic techniques to create unique emotional impact.

Narrative techniques, applied in *James Bond* trailers are explicated in the structure of cinematic text with the help of their auditory content, in particular, voice-over, speech of actors and text on screen. They are interlaced with cinematic techniques of sound and music design, shots montage of various scale and content.

When applied in trailers *voice-over* [20] is referred to such a filmmaking technique that gives to viewers more information by means of auditory off-camera comments. Contrary to other trailers, in *James Bond* series voice-over is not performed by special actors, but is rather the continuation of conversation between previously depicted characters. In this way provided information acquires personal reference to the particular personage, their past or suppositional future experience, visual demonstration of which is supported by verbal explanation in subsequent frames. The latter are usually arranged in the sequence of close-up shots [17], depicting emotional expression on the personages' faces, followed by a series of quick shots [27] with related story events and exciting moments of plot delineation.

Voice-over performs several distinctive functions. Firstly, it briefly sets up the chronotope of action with the help of short phrases that name the place shown on screen. In *Spectre* trailer agent M tells off Bond for conducting unauthorised mission, saying, "*You had no authority. Mexico city. What where you doing there?*" [19]. Her words are accompanied by subsequent film shots where first her angry face is shown and then James is displayed, when he is running on building roofs of Mexico-city central square during an annual carnival. Both shots can be considered as index-signs of high emotional value for their facial expression and intensity of described events. The same technique is used in *Skyfall* trailer, when villain Patrice tells Bond behind screen, "*Just look at this – England, MI 6*" [18], a second before the explosion of MI 6 headquarters. Thus, naming the place of action guarantees that it will not be confused with any other one by viewers; moreover, it helps to evoke some emotional associations, which audience may have when hearing the name of location.

Secondly, voice-over initially establishes narrative of movie in general, and trailer in particular. It can remind viewers about events of the film backstory, as in *Quantum of Solace* trailer, when Agent M by Ralph Fiennes says to agent M by Judi Dench, "*Three months ago you lost the drive containing the identity of every agent embedded in terrorist organisations across the globe*" (Forster, 2008). This problem appears to be the main challenge for James Bond to face in movie, thus, without being previously informed it is impossible to realise the significance of his assignment. Voice-over can serve to create intrigue and tension in trailer. Look at *Casino Royale* series [4]. Agent M, shown while talking with Bond, first describes Le Chiffre as a private financier for world terrorism and informs that he is going to participate in poker game in Casino Royale in Montenegro. On the screen the viewers can see all the mentioned personages and locations. Then, Bond's "girlfriend" Vesper Lynd is shown. Being the British Treasury agent she reveals another version of plot

development, saying “*If he [Le Chiffre] loses the game he will have nowhere to run. But if you [James] lose the game our government will have directly financed terrorism*”. This technique briefly outlines the storyline of movie, letting audience be involved in its events from the very beginning. They are hooked because of interest evoked in them: feeling of wonder is changed by understanding existing possibilities of story development and the attempt to foresee what is going to happen, though still expecting that things will definitely go wrong first. The feeling of viewers’ anxiety should become even stronger due to dramatic sound effects that with low-pitch tone of music at the background foreshadow possible disaster of the whole movie.

Thirdly, voice-over provides viewers with explanations when necessary, enhancing their understanding of plot and value of objects used by agents. In *Spectre* trailer agent Q demonstrates to Agent 007 his new car with words on background, “*Magnificent, isn’t she. 0 to 16.32 seconds to fuel tricks obviously*” [19]. This description serves to impress its target audience with outstanding characteristics of the car that seem to be unbelievable comparing to common ones. It makes viewers inquisitive about the tricks announced to be performed during Bond’s driving this car.

The above-mentioned functions of voice-over when combined with cinematic techniques contribute much to *James Bond* trailers’ emotivity. Foreshadowing what is happening on screen it adds psychological value to described objects and personages, explicates correlation between story events, determining their emotional significance for characters. Therefore, it evokes emotional feedback of audience, encouraging them to get involved in film plot, partly shown in trailer.

Speech of actors (personages), another form of character’s auditory representation in *James Bond* trailers, is tightly interconnected with voice-over. In fact, it goes as a logical continuation of the latter, as far as the pace of displayed events on screen is so fast that character’s speech covers both these events and related conversations. It can be presented both in form of monologue and dialogue. Speech of actors (personages) performs similar functions of storytelling and personages’ representation; however, has even greater emotional impact on viewers, because of character’s face depiction with the whole spectrum of their emotions. They refer to index-signs or so-called *symptomatic signs* [22], which depict psychophysiological aspect of human perception of information. Eye contact between interlocutors, set in the focus of subsequent close-up frames, indicates process and result of their surrounding world perception.

In this case, cinematic techniques are included, i.e. changing shot size from medium to close-up [13]. In *Spectre* trailer the mysterious mastermind of *Spectre* criminal organisation Ernst Stavro Blofeld is shown welcoming James at secret meeting. The change of medium-sized and close-up shots from one character to another, as well as the spot of light directed on Bond in contrast to no light getting on the face of villain creates atmosphere of mystery, evokes feelings of tension and fear. However, Blofeld’s speech makes it clear that characters know each other well (Blofeld, “*Welcome, James. You came across me so many times, yet you never saw me. What took you so long?*” [19] and scepticism in his voice proves that James’s arrival is not a surprise for him, but rather a thought-out trap.

When both personages are speaking, as in *Quantum of Solace* trailer, where James is talking to a Bolivian agent Camille Montes about his revenge, they project their emotions to each other. Index-signs here refer to minor movements of their bodies and facial mimics that reflect corresponding emotions. Sharing personal experience in short, brief sentences, using interrogative intonation for affirmative statements create ambiguous feeling of self-analysis, as if they are talking about each other, but in fact, referring these words to personal experience.

James Bond: *It seems we've both using Green to get to someone.* / Camille Montes: *You've lost somebody?* / James Bond: *I did.* / Camille Montes: *You catch whoever did it?* / James Bond: *No. Not yet.* / Camille Montes: *Tell me when you do. I'd like to know how it feels* [9].

The possibility of double interpretation of personages' words makes viewers not only sympathise to both of them, but also awakens their desire to find out the truth, to see that justice will be served.

The above-given examples illustrate a well-known psychologist Paul Ekman's theory of "mirroring" in action, i.e. forcing audience to reflect emotions, which they observe on screen, experiencing them together with characters [3, p. 88]. This method of conveying emotions though their display in fast-changing film shots is very effective, as it enhances psychological value of the trailer as a USP for movie promotion.

Being one of means of movie promotion *James Bond* series trailers contain *text shown on the screen*, which communicates information from the film poster. This includes cast run (actors starring in movie), the logo of production and distribution studios (Metro-Goldwyn-Mayer, United Artists, and Columbia Pictures), an official logo of *James Bond* series (007 sign with gun that forms the shape of number 7) and the title of each film in series. The font and size of letters that comprise the above-mentioned words serve as index-signs too, as they make them symbolic, when creating a particular shape meaningful for the film plot. For example, in *Spectre* trailer the sign of spider on ring that is logo of a criminal organization, with which Bond is fighting, is later copied as a background of the movie name. This helps to convey general topic of this Bond series and create atmosphere of mystery and threat. Therefore, even minimal presence of printed text on screen serves as the means of additional symbolic meaning creation, being the way of hidden signs explication.

Conclusions.

In-depth research of both narrative and cinematic techniques, applied in *James Bond* series trailers, has proven that they contribute much to creation of special emotional impact on viewer. Visual component of trailers is accompanied with auditory one in such a way that they both generate solid representation of emotions-evoking events and personages of movie. While voice-over and speech of actors set setting, explicating significant information to audience, montage of shots with relevant content visualises it, making it as comprehensible as possible. Apart from this, sound and music design creates necessary atmosphere in each scene of trailer from its beginning to the end.

Emotions that get explicit to viewers on screen reflect subjective value of objects or situations and in this way make audience experience corresponding

emotions. *James Bond* series trailers usually aim at evoking wonder, intrigue, suspense, and anxiety among their target audience that change each other within 2-3 minute video. The characteristic feature of analysed trailers is that emotivity increases gradually in each next of their three acts. During background setting the characters and main events of plot are revealed with the help of index-signs of high emotional value; then dramatic climax of trailer follows, represented by symptomatic signs of characters' emotional facial expression. Eventually, special effects accompanied with loud soundtrack music are shown, when Bond performs extremely dangerous tricks and finally shoots at camera leading to a kind of resolution.

The above-mentioned narrative and cinematic techniques applied to describe important yet extremely dangerous missions of Agent 007 as well as their unique emotional value allows defining *James Bond* series trailers as a separate sub-genre of spy films. Therefore, further research should cover trailers of other movie genres (i.e. drama, thriller), letting distinguish their specific features and unique emotional effect.

References

1. Baldry, A. P. (2000). ESP in a visual society: historical dimensions in multimodality and multimediality. *Multimodality and multimediality in distance learning age* (pp. 44–89). Campobasso: Palladino Editore.
2. Black, J. (2005). *The politics of James Bond: from Fleming's novel to the big screen*. Lincoln: University of Nebraska Press.
3. Bordwell, D. (1996). Convention, construction and cinematic vision. In Bordwell, D., Carroll, N. *Post-Theory-Reconstructing Film Studies* (pp. 87–107). Madison: The University of Wisconsin Press.
4. Campbell, M. (2006). *Casino Royale trailer*. LA, CA: Columbia Pictures, Eon Productions, Stillking Films, Metro-Goldwyn-Mayer, 2.24 mins.
5. Chaume, V. F. (2003). Models of Research in Audiovisual Translation. *Babel*. 48/1, 1–13.
6. Cordwell, M. (1999). *Psychology from A to Z*. Moscow: Fair-Press.
7. Eco, U (2004). *The role of reader. Research on semiotics*. Lviv: Literature.
8. Eitzen, D. (1993). Attending to the fiction: A cognitive account of cinematic illusion. *Post Script*, 13 (1), 46–60.
9. Forster, M. (2008). *Quantum of Solace trailer*. LA, CA: Eon Productions, Metro-Goldwyn-Mayer, Columbia Pictures, 2.28 mins.
10. Gibbons, A. (2012). *Multimodality, cognition, and experimental literature*. L.: Routledge.
11. Gillam, B. (2000). Perceptual constancies. In Kazdin, A. E. (ed.), *Encyclopedia of psychology* (pp. 89–93). Washington, DC: American Psychological Association.
12. Gladio, S. V. (2000). *Emotivity of the fiction text: semantic-cognitive aspect (on material of contemporary English prose)*. Kyiv
13. Hansen, P. K. (2008). Unreliable narration in cinema: facing the cognitive challenge arising from literary studies. *Amsterdam International Electronic Journal for Cultural Narratology*, 5. Retrieved from https://cf.hum.uva.nl/narratology/a09_hansen.htm

14. Huhn, P., Pier, J., Schmid, W., Schonert J. (2009). *Handbook of Narratology*. Berlin: de Gruyter.
15. Langacker, R. W. (2007). Cognitive grammar. In Geeraerts, D., Cuyckens, H. (Eds.), *The Oxford handbook of cognitive linguistics* (pp. 421–462). New York: Oxford University Press.
16. Lotman, Yu. M. (1998). *Semiotics of cinema and issues of cinema aesthetics*. St. Petersburg: Art – St. Petersburg. Retrieved from https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Lotm_Kino/02.php/
17. Medinskyi, S. E. (2011). *Operator: Space, frame*. Moscow: Aspect Press.
18. Mendes, S. (2012). *Skyfall trailer*. LA, CA: Columbia Pictures, Eon Productions, B23 Ltd., Metro-Goldwyn-Mayer, 2.32 mins.
19. Mendes, S. (2015). *Spectre trailer*. LA, CA: Columbia Pictures, Eon Productions, Danjaq, LLC, Metro-Goldwyn-Mayer, 2.33 mins.
20. Myslavskiy, V. N. (2007). *Cinema dictionary. Terms, definitions, jargon*. Kharkiv: Publishing House of Kharkiv State Academy of Art.
21. Nørgaard, N. (2010). *Key terms in stylistics*. London; New York: Continuum.
22. Pierce, Ch. S. (2000). The beginning of pragmatism. In *The logical foundations of signs theory* (pp. 5–352). St. Petersburg: Alateia.
23. Reeve, J. (2009). *Understanding motivation and emotion*. Hoboken, NJ: Wiley.
24. Shklovsky, V. B. (1929). *On the theory of prose*. Moscow: Federation.
25. Stam, R. (2005). *Literature and Film: A guide to the theory and practice of film adaptation*. Oxford: Blackwell Publishing.
26. Stockwell, P. (2002). *Cognitive poetics: An introduction*. London: Routledge.
27. Trottier, D. (2014). *The Screenwriter's Bible*. L.: Silman-James Press.
28. Vorobiova, O. P. (2004). Cognitive Poetics: Achievements and Prospects. *Bulletin of Kharkiv National University Named after. V. N. Karazin*, 635, 18–22.

Анотація. У цій статті розглядаються трейлери серії фільмів про Джеймса Бонда щодо їх здатності мати значний емоційний вплив на глядачів. Емотивність цього піджанру кіно вивчається в мовному та кінематографічному аспектах з урахуванням психологічної природи породження емоцій. Емотивна наповненість послідовних кадрів у трейлерах експлікується за допомогою знаків-індексів (як словесних, так і аудіо-візуальних), які слугують для психологічно-естетичної оцінки подій та/або персонажів у фільмі.

Враховуючи когнітивне тлумачення емоцій, а також виходячи з їх мовних та візуальних проявів, ми представили набір нарративних та кінематографічних прийомів, які сприяють емотивності трейлерів серії фільмів про Джеймса Бонда, зокрема, голос за кадром, міміка та мікрорухи співрозмовників, значущий текст, виведений на екран. Художнє поєднання нарративних і кінематографічних прийомів у трейлері схильне посилювати його емотивність у кожному наступному кадрі, завершуючи його яскравим кадром-плакатом конкретного фільму із серії. Таким чином, досягається найбільший вплив на глядачів, мотивуючи максимум цільової аудиторії подивитися новий фільм про Джеймса Бонда.

Ключові слова: трейлер, емотивність, голос за кадром, монтаж кадрів, звуковий дизайн.

УДК 811.111

PECULIARITIES OF BUILDING OF MEDICAL TERMS IN ENGLISH

Samoilenko O.

orcid.org/0000-0001-5040-874X

candidate of sciences, associate professor

head of the department of language and humanitarian subjects

Donetsk national medical university, Kramatorsk

The article is devoted to the special features of the Ukrainian medical terminology connected with word-building. The article has analyzed peculiarities of different ways of word-building: both prefixal-suffixal and compounding. A lot of attention is paid to quasicomposition, as one of the most productive methods of enriching terminological vocabulary. The quasicomposites are compound words, which were not built on the basis of the corresponding sentences and word-combinations, but by analogy to existing words, according to productive patterns. Borrowed words and words with affixoids belong to this group of words. Affixoids are defined as the “components of a compound or abbreviated words, which can be repeated with the same meaning in a row of words and it’s very close to a suffix in performing of an independent function; prefix (for the component in pre-position)”. So, affixoids are language units of the intermediate type, which have the signs of roots, as well as the features of affixal formants. Medical terminology is very rich in word-building formants of this type, because the base for it are units of Greek-Latin origin, which on one hand, have the limited sphere of usage, and on the other hand, they are used in a great number of terms.

Key words: compounding, quasicomposite, affixoids, suffixoids, prefixoids, suffix, prefix, synonymy.

Introduction.

The aim of the work was to determine certain features of the creation of English medical terms, which are often built with the help of international word-building elements of Greco-Latin origin in the formation of the medical terminology.

The main part.

The suffixation is very productive in the creation of medical terms, for example, the terms with the meaning “inflammatory disease”: *cystitis*, *blepharitis*, *gastritis*, *nephritis*, *arthritis*, *perichondritis*. The suffix **-itis** comes from the Latin suffix *-itis*. So, the English terms with the meaning “inflammation” completely coincide with Latin and Greek terms: *meningitis*, *pharyngitis*, *bronchitis*, *laryngitis*, *rhinitis*, *encephalitis*.

Prefixation is also rather productive for the formation of medical terms, for example, international prefixes, **hyper-** and **hypo-**. The first of these derivation components in medical terminology is used to denote the highest degree of detection of quantitative and qualitative traits, which is called the motivational basis: *hyperemia*, *hyperesthesia*, *hypernephroma*, *hyperplasia*, *hypersalivation*, *hypersecretion*, *hypertension*, *hyperthermia*, *hyperthyroidism*, etc. Thus, the analysis of the use of the above-mentioned derivational components shows that the prefixes **hyper-** and **hypo-** enter into one of the types of systemic connections in the language system, namely the antonymous connection, which can be illustrated by the following examples: *hyperplasia* – *hypoplasia*, *hypertension* – *hypotension*, *hypertrophy* – *malnutrition*, *hyperfunction* – *hypofunction*, *hyperthyroidism* – *hypothyroidism*, etc.

Word- and basic composition of English terms is also characterized by a large

number of features: a large number of terms formed by affixation.

The analysis of the collected material shows that a fairly productive type of creation of complex terms in medical terminology is a combination of borrowed components (which can be used both in the preposition and in the postposition) with nominal bases (for example, *aero-*, *alo-*, *anemo-*, *angio-*, *bio-*, *blasto-*, *hetero-*, *homeo-*, *dermato-*, *-oma*, *-logy*, etc.). With the help of these components, word-forming structures are created that give the character of a system to medical terminology. These components can be combined with any base, but they contain a certain permanent feature. That is why, in such cases we can speak about quasicomposition.

A lot of attention is paid to quasicomposition, as one of the most productive methods of enriching terminological vocabulary. The quasicomposites are compound words, which were not built on the basis of the corresponding sentences and word-combinations, but by analogy to the existing words, according to productive patterns. Borrowed words and words with affixoids belong to this group of words. Affixoids are defined as the “components of a compound or abbreviated words, which can be repeated with the same meaning in a row of words and it’s very close to a suffix in performing of an independent function (components in post-position); prefix (for the component in pre-position).” So, affixoids are language units of the intermediate type, which have the signs of roots, as well as the features of affixal formants. Medical terminology is very rich in word-building formants of this type, because the base for it is units of Greek-Latin origin, which on one hand, have the limited sphere of usage, and on the other hand, they are used in a great number of terms. The frequency of usage and the manifestation of a particular semantic meaning are the main reasons for the identification of the same number of words with the group of word-building elements.

There are the following signs of affixoids: 1) they can be the structural components of only complex words; 2) such words and phrases can be situated in the preposition, postposition and in the middle of the word; 3) affixoids are roots of Ukrainian words; 4) these elements perform a word-building function, not word-changing one.

By their semantic meaning, these term elements (prefixoids and affixoids) can be divided into the following groups:

a) components that characterize the subject by its size: ***acro-***, ***macro-***, ***megalo-***, ***micro-*** (*acrocyanosis*, *acrosclerosis*, *acrotism*, *acrophobia*, *macrocephaly*, *macrohematuria*, *macrogyria*, *macrodentia*, *megaloglossia*, *megalography*, *megalomastopia*, *megalomastia*, *megalomastia*, *micronecrosis*, *microcephaly*, etc.);

b) components for indicating the beginning, origin and development: ***bio-***, ***blasto-***, ***embryo-***, ***gene-***, ***-genesis*** (*biogenic*, *biopsy*, *biostimulator*, *biotonus*, *biodose*, *biotomy*, *blastoma*, *blastomycosis*, *blastomogenesis*, *genetics*, *agony*, *autogonia*, *embryo*, *embryogenesis*, *embryotroph*, *anthropogenesis*, etc.);

c) components to denote heterogeneity, foreignness, inequality: ***hetero-***, ***allo-***, ***aniso-*** (*heterogeneous*, *heteroplasia*, *heteroplasty*, *heterotrichosis*, *allokeratoplasty*, *allocortex*, *alomyelotransplantation*, *alorypharia*, *alorhythmia*, *alorhythmia onychosistosis*, etc.);

d) components to denote completeness, homogeneity, similarity, uniqueness: **homo-, homeo-, mono-** (*homeopathy, homeostasis, homogenization, homocutaneous, homocyst, homoplasty, homotissue, homochronous, monoarthritis, monobrachia, mononeuritis, monoparesis, monoplegia, monothermia, monotony, etc.*);

e) components to denote the connection with a person, conditions and place of his life: **anthropo-, andro-** (*anthropometer, anthropometry, anthroponosis, anthroscopy, anthropophobia, androblastoma, andromania, androsteroma, androphobia, etc.*);

For the most part, the medical terminological vocabulary, consisting of terms-composites, on semantic grounds can be divided into several lexical and semantic groups:

- terms to indicate diseases and pathological conditions: *cardiosclerosis, bronchospasmus, osteomyelitis, broncholithiasis, nephrolithiasis, cystolithiasis, dermatomycosis, onychomycosis, phlebostenosis, leukocytosis, hemophilia, spasmophilia, dermatoplasia, thrombophilia, , paraplegia, hemiparesis, spondylodynia, cardialgia, cephalodynia, nephropathia, encephalopathia, angiopathia, hepatomegalia, splenomegalia, haematemesis, oesophgocele, gastrocele, galactoccele* (suffixoids **-sclerosis, -stenosis, -lithiasis, -mycosis, -spasmus, -philia, plegia, -paresis, -pathia, -algia, -odynia, -megalia, -emesis, -cele** are widely spread for building medical terms of this group). The name of the organ with pathology is used;

- names of branches of medicine and names of specialists in these fields: *cardiology, gynecology, gastroenterology, neurology, endocrinology, dermatology, nosology, traumatology, neohrology, phryngology, andrology* (suffixoids **-logy and -log**). These suffixoids are very productive not only in medicine, but in the all fields of science: *hydrology, philology, anthropology, onomasiology, technology, ornithology, biology, zoology* ;

- names of devices and tools and diagnostic processes: *fluorograph, cardioscope, gastroscope, encephalography, cardiography* (suffixoids **-graph, -graphy, -gram, -scope, -scopy** are used to build such quasicomposites);

- names of treatment and names of types of surgical intervention: *myotomy, osteotomy, arthrotomy, gastrectomy, nephrectomy, hysterectomy, gstroduodenostomy, tracheostomy, laryngostomy, proctostomy, chemotherapy, balneotherapy, hydrotherapy, chemotherapy, autohemotherapy, arotherapy, salpyngolysis, cardiolysis, angioectasy, metropexia, phrenopexia, nephropexia, pneumopexia* (suffixoids **-tomy, -ectomy, -stomy, -therapy, -lysis, -pexia** are common for this group of medical terms)

Conclusions.

The main features of modern English medical terminology are the widespread use of affixoidation as a way of creating new words, and the spread of synonymy at both morpheme and lexical level. We see the prospects for further research in the study of onomasiological models of medical terms of different languages and the deepening of the study of affixation as one of the main means of enriching the modern language system.

Literature

1. Арнаудов Г. Д. Медицинская терминология на 5 языках: Latinum. Русский. English. Français. Deutsch. София: Государственное издательство «Медицина и физкультура», 1979. 943с.

2. Кондратьев Д. К. Латинский язык: учебно-методическое пособие для студентов педиатрического факультета: в 3-х частях. Ч. 3. Клиническая терминология. Гродно: ГрГМУ, 2014. 180с.

3. Краковецька Г. О. Латинська мова. Рецептурса. Клінічна термінологія. К.: «Здоров'я», 1999. 360с.

4. Смольська Л. Ю., Содомора П. А., Шега Д. Г. Латинська мова та основи медичної термінології. К.: ВСВ «Медицина», 2016. 472 с.

Статтю присвячено деяким закономірностям англійської медичної термінології, які пов'язані зі словотвором. У статті розглядаються особливості різних засобів словотвору: як префіксально-суфіксального, так і слово- / основоскладання. Багато уваги приділено квазікомпозиції, як одному з найпродуктивніших способів збагачення термінологічного словника. Під квазікомпозиціями розуміємо складні слова, які утворилися не на основі вже функціонуючих у мові та мовленні речень та словосполучень, а за аналогією до вже існуючих слів, за аналогією до продуктивних словотвірних моделей. До цієї групи слів уналежнюємо як запозичені лексеми, так і слова, утворені шляхом афіксоїдації. Афіксоїд визначають як «компонент складного або складноскороченого слова, що повторюється з одним і тим самим значенням у складі низки слів та наближається своєю словотвірною функцією (здатність утворювати нові слова з одним і тим компонентом) до афікса – суфікса або префікса». Отже, афіксоїди – це мовні одиниці перехідного типу, у яких спостерігаються ознаки як коренів, так і словотвірних афіксальних формантів. Медична термінологія є дуже багатою на одиниці такого типу, бо базою для неї виступають одиниці греко-латинського походження, які, з одного боку мають обмежену сферу використання, а з іншого – використовуються у великій кількості термінів. Саме їх висока частота використання та наявність конкретного семантичного значення є основними причинами виділення подібних одиниць в окрему групу словотвірних конструктів. Називають наступні основні ознаки афіксоїдів: 1) вони виступають структурними компонентами лише підрядних складних слів; 2) такі словотвірні конструкти можуть стояти у препозиції, постпозиції та у середині слова; 3) афіксоїди – це усічені або кореневі частини слів; 4) такі конструкти виконують словотвірну, а не словозмінну функцію.

Ключові слова: основоскладання, квазікомполит, афіксоїдація, суфікс, префікс, суфіксоїд, префіксоїд, синонімія.

Статья отправлена: 10.03.2021 г.

©Самойленко О.В.

TRANSLATING FICTION FROM THE PERSPECTIVE OF ECO-TRANSLATOLOGY

Novosad Yu. I.

Teaching assistant,

Department of Theory and Practice of Translation, Faculty of Foreign Languages,

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,

2 Maksyma Kryvonosa Str, 46027 Ternopil, Ukraine

ORCID: 0000-0002-0037-7903

Abstract. *The article aims at analyzing fiction translation from the point of view of a recently emerged eco-translatological perspective to literary translation criticism. Originally, it is a Chinese theory brought forth by Hu Gengshen in Translation Studies. Eco-translatology is a unique translation theory related to some Western schools, namely the principle of dynamic equivalence, the Skopos School and the descriptive translation studies. However, Hu Gengshen suggests a broader way of treating translation from the ecological perspective. Eco-translatology assumes placing translators at the central position during the process of translation. In terms of translator centeredness concept, where translator plays a central role keeping the balance and harmony of the ecological environment, translation process is a process of multi-dimensional adaptation and selection of the ecological environment of translation. We, in turn, believe that eco-translatology is applicable to all translations of fiction analysis and we aim to apply this translation theory not to translation of Chinese contemporary literature, but to analyze translation of fiction from Ukrainian into English. Theoretical framework of this study is ecological translation. Research corpus is Lesya Ukrainka's novel and its English translation by Roma Franko. We aimed to reveal some of characteristics of her translation through case study. In addition, we revealed and analyzed Roma Franko's selective adaptation to the ecological environment of translation.*

Key words: *Adaptation and Selection, Eco-Translatology, Ecological Environment of Translation, Translation Theory, Translator Centeredness.*

Introduction

Interdisciplinary integration is vital for the development of translatology nowadays. Until the 1970s cultural turn in translation studies, translation studies concentrated mainly on source text and target text leaving the identity of a translator in the shadow. Later, things began to change and studies began to shift from text centeredness to translator centeredness. The emergence of eco-translatology allows measuring the degree of translator's identity visibility in translation on a new level. Hu Gengshen initiated eco-translatology in his PhD thesis "Exploration into a Translator-Centered Approach to Translation as Adaptation and Selection" (Hu, G., 2003). Later he developed his theory in a series of academic papers and his monograph "On Translation as Adaptation and Selection" (Hu, G., 2004).

The main theory of eco-translatology is "translation as adaptation and selection", according to which the translation process is "cyclical alternations of the translator's adaptation and selection" (Hu, G. 2008; 1). The theoretical basis is Darwinian idea of adaptation and selection and survival of the fittest. In addition, the translation standard in eco-translatology involves three elements: multidimensional transformations – which are on language level, culture and communication level, reader feedback, and the translator's aptitude; and the best translation should be the highest degree of holistic adaptation and selection (Hu G., 2004, 4), (Hu, G., 2008, 2).

As a new theory, eco-translatology came up with its unique terminology – such as translational eco-environment, adaptive selection, selective adaptation, adaptive (and multidimensional) transformation. Researchers state: “These new terms exactly present the holistic, dynamic, correlative, and hierarchical thinking about translation process. These fruitful modes of thinking and theorization outlooks exactly reflect the ecological worldview and methodology. More importantly, the viewpoints of the translator-centeredness and disciplinary integration are especially inspiring for furthering translational construction” (Lin Zhu, p. 55)

In its essence, eco-translatology is deeply humanistic theory, focusing on translator’s personality and emphasizing translator’s subjective initiative and creativity. Translation is impossible without translators. Translators in a certain ecological environment of translation carry out translation, doing their best to produce the most suitable translation and to keep a balance between all of the components of ecological environment of translation.

In this paper, we attempted to demonstrate Roma Franko’s selective adaptation to the ecological environment of her translation of the short story “Sons of the Earth” by Lesya Ukrainka.

Methods

Our research was based on eco-translatology concepts, namely translator-centeredness and adaptation and selection translator needs to perform in order to adapt to the ecological environment of translation.

The methods of descriptive analysis and case study gave us the opportunity to analyze the selection of translation strategies from the three dimensions: language, culture and communication. Discourse analysis was in hand during our investigation. In addition, we believed it was very important to use cross-cultural analysis and biographical analysis to find out some consistencies in translator’s decisions. We attempted to analyze linguistic, cultural, and communicative dimensional transformation, which requires translators to pay attention to the language forms, the transmission and interpretation of cultural connotation of source and target languages, and the realization of bilingual communication intention.

Research Results and Discussion

We believe that any literary translation can be of interest to analyze from the perspective of eco-translatology. It is a matter of particular interest to investigate the degree of holistic adaptation and adaptive selection during fiction translation because this is the field of translation where a translator has the most space in decision-making. Literary translators may follow or neglect some linguistic, culture and communication information, so this makes literary translation subjective. On the other hand, they are restricted by many factors as well – all for the sake of creating translation that would “survive” among other translations and would be performed without breaking the balance inside the ecological environment of translation.

As Hu Gengshen claims, the process of translating starts with the translational eco-environment “selecting” the translator. (Hu G., 2003, p.286). Here we feel the need to provide some details of Roma Franko’s biography and professional translator activity. Roma Franko is a modern translator, representative of Ukrainian diaspora in Canada, former Head of the Department of Slavic Studies and the Department of

Modern Languages and Literatures in University of Saskatchewan. Roma Franko (Stratychuk) studied at the University of Saskatchewan and obtained her Master's degree in Slavic Studies there. After that, she studied in Toronto and obtained her PhD degree. In 1996 when she finished her pedagogical career, she started translating literary works. Together with her sister Sonia Morris, she founded a publishing house "Language Lanterns Publications". They dedicated themselves to translation and publication of classic Ukrainian literature. The first series "Women's Voices in Ukrainian Literature" consisting of six volumes was published between 1998 and 2000. They are "The Spirit of the Times", "In the Dark of the Night", "But...The Lord Is Silent", "From Heart to Heart", "Warm the Children, O Sun" and "For a Crust of Bread". In the introduction to the Series Roma Franko clarified the purpose of the translations as "to make accessible to English readers the selected works of Ukrainian women writers, most of whom have not been previously translated into English, and, in so doing, enhance our understanding of women's slow, difficult and ongoing trek to political, economic and social equality...." The authors bring up the topics of gender, social division, female roles, and these topics are interpreted from female perspective. "Translating their stories into English permits their message to transcend temporal and geographical boundaries". Therefore, Roma Franko herself selected to be a mediator of the message. In other words, her background, education, professional career contributed to the fact that she met the demands of a certain ecological environment of translation – and the translational eco-environment "selected" Roma Franko as a translator for a certain source text.

Roma Franko also admits facing some difficulties in the process of translation. Namely, transliteration, archaic and dialectal language and 19th century stylistic conventions. She claims that the main criterion that ruled her decisions is that of readability. We will try to notice her translation decisions, adaptive selection transformations – to be specific. In addition, we will attempt to group them in adaptive selection transformations of the language dimension, culture dimension and communication dimension.

Before doing that, it would be appropriate to provide some information about the author and the source text as well.

Lesya Ukrainka is a Ukrainian poet, drama and prose writer, and translator. Researchers state (Shchukina, 2016) that prose is not her strong side; she succeeded mainly with her verses and dramas. It is worth mentioning as well that prose is part of her legacy that is least studied. Nevertheless, a sketch "Sonorous Strings" is one of the most lyrical prose writings of her. There is a high degree of identification of the author's inner world with the world of her heroine. Nastya suffers being a hunchback, and Lesya Ukrainka suffered from tuberculosis. They both suffer from unanswered love. Therefore, when we read the sketch we feel that someone who wrote it must have experienced the same or similar sad emotions in their life. Perhaps this is what makes this sketch so intimate.

Bearing in mind translator-centeredness, which is another important concept of eco-translatology, we will analyze translator's decisions on translation behavior such as "selective adaptation" and "adaptive selection". Researchers divide the process of translation under the eco-translatology model into two stages. During the first stage

translators select source texts, adapt or enhance their capabilities to fit to the text to be translated. In this stage, selective adaptation is carried out.

In the second stage, translators perform translation of the source text. They are one of the components of translational eco-environment. They decide on the selection of different translation strategies in order to obtain an ecological target text. That is how adaptive selection is carried out. As it was mentioned previously, the multi, – or it would be better to say – the three-dimensional transformations happen on the levels of language, culture and communication. Selection of translation strategies will be reflected in the three-dimensional transformations of language, culture and communication.

It is necessary to clarify which translation transformations can be referred to mentioned above dimensions.

Adaptive selection transformation within language dimension deals with textual language expression, with language form in its possible aspects and at different levels. Primarily translator should remember about the origin of languages. If it is different, so there is a great difference in vocabulary, syntax etc. In addition, we should mention language style. For example, English is plain, concise and easy to understand, while Ukrainian is rich in synonyms, phraseologisms, diminutives; the language is very suitable for poetry and singing.

Adaptive selection transformation within culture dimension deals with transmission of cultural information. It is very important for a translator to be educated and enquiring person in order to recognize and treat cultural elements in a source text properly. Culture-loaded words or culturally marked signs and issues with translating them is no new matter for consideration for a translator.

Adaptive selection transformation within communicative dimension means that translator should mediate author's creative intention accurately in order to receive target text evoking the same emotions in readers as source text.

The quality of translation correlates with the level of adaptive selection integration. During the process of translation, translator should make selections in three dimension: language dimension at the level of vocabulary, sentence, style, grammar, cultural dimension of history, culture, religion etc., and the communicative dimension aiming to accurately realize and recreate author's communicative intention. Translator's background knowledge, their strategy, style of work, practical experience – all of it plays crucial role affecting translation activity. One may argue, but the fact is that a translator places a central position in eco-translatology theory, and this commits them to be responsible for their translation activity in all possible meanings.

Linguistic dimension

When translating, the translator should adjust the sentence structure and improve the content of the sentence.

Example: "...коли умре кохання, зостанеться по ньому мертве пожарище" (Ukrainka).

Translation: "...when love dies, only the dead, charred ruins remain" (Franko, 1999, p. 360).

Analysis: In Ukrainian, we have the noun "*пожарище*" meaning "big fire" or

“the place where there was a fire; what was left after the fire”. In English, the translator used the phrase “**charred ruins**” which fully render the meaning, though the grammar was adjusted.

Example: “А, Настуся!” (Ukrainka).

Translation: “Ah, my dear Nastya!” ((Franko, 1999, p. 357).

Analysis: In Ukrainian, **Настуся** is hypocorism of the woman’s name Nastya. Therefore, the best option is to render it by means of the adjective “**dear**”, as hypocorisms are not common for English language.

Example: “Тоді звилась полум’яна, гучна мелодія, горда і буйна, сповнена болю і розпачу, що збудила всі струни” (Ukrainka).

Translation: “Then a sonorous melody, proud and wild, and filled with pain and despair, erupted in a blaze and awakened all the strings” ((Franko, 1999, p. 369).

Analysis: In Ukrainian, the noun “**мелодія**” is described with adjectives *полум’яна* (*fiery*) and *гучна* (*sonorous*). The verb “**звилась**” has a several meanings. The first is *to wring* (as a snake). Moreover, one more fits the context – *to sound loud and high* – when it comes to voice or music. As we mentioned, the sketch is full of musical terms and the text in general is rich in subjective author’s symbols that the translator should see and decode for the target reader. In English translation, the words “erupted” and “awakened” may be associated with volcano, so the translator adapted to the ecological environment of the target language in order to create the form and the meaning to make people able to understand information conveyed without difficulty.

Cultural dimension

Superficially, translation is a cross-cultural activity. As language is a carrier of culture, so an ideal translation shall be able to integrate both the linguistic meaning and the culture meaning of the source language seamlessly into the target language. Cultural connotations of two languages deserve particular attention during transformation and interpretation.

There are several episodes in the sketch, when we read about “**руса коса**” – blond braided hair.

Example: “Довгенько чесала вона свою русу косу, “свою єдину красу” (Ukrainka).

Translation: “She spent a long time combing her blond hair, her “one claim of beauty” ((Franko, 1999, p. 365).

Analysis: In Ukrainian culture, long braided hair is a symbol of young innocent women, it is their honor and decoration. Long thick hair has always been a sign of beauty, and a neatly braided braid is a symbol of chastity and virginity. In traditional Ukrainian culture, the maiden braid was a sign of beauty, hence the saying “Braid is a maiden’s beauty”. Nastya claims that her hair was her “one claim of beauty” because she consider herself not pretty due to physical affliction (she was hunchback). This moment is very crucial to convey to the target text reader for them to understand that perhaps her braided blond hair was her only consolation for her and statement of her as being actually a beautiful young woman. In order to protect the cultural ecological balance of two languages and to transmit information successfully a translator should have cultural awareness.

Communicative dimension

Faithful rendering of communicative purpose during translation is as well a crucial factor of quality of translation. The translator should focus on whether the communicative intention in the original text can be reflected in the translated text.

Example: “Павло віддав листа і за хвилину біг уже шпаркою ходою вгору вулицею, поспівуючи тихенько щось досить бравурне” (Ukrainka).

Translation: “A moment later he was already walking rapidly up the street, singing a lively tune sotto voce” (Franko, 1999, p. 359).

Analysis: According to Dictionary of the Ukrainian language, a word “*бравурний*” means “cheerful, lively, sublime, and loud (mostly about a piece of music)”. The translator used a term “*sotto voce*” meaning “intentionally lowering the volume of one's voice for emphasis”. In music, it is a dramatic lowering of the vocal or instrumental volume. This seem irrational, because the meaning is opposite. It is likely that the translator wanted to fill her translation with musical terms for the text to sound as musical and lyrical as the original. Still, the cognitive intention is lost.

Conclusion

From the perspective of eco-translatology, this paper illustrated different translation strategies and approaches for different dimensions based on the theory of three-dimensional transformations. We attempted to interpret Ukrainian-English translation of literary work. The focus of the study was placed on the translator's personality and her subjective initiative and creativity. Roma Franko's three-dimensional transformations mostly maintain the balance within ecological environment of the translation. Still, we may observe her facing some difficulties caused by different factors – analyzing which can be the prospect of further research in this field.

References

1. Dictionary of the Ukrainian language. *Academic explanatory dictionary* <http://sum.in.ua/> Retrieved 9 March, 2021.
2. Franko R. (transl.), Morris S. (ed.), (1999). *From Heart to Heart: selected prose fiction*. Toronto: Language Lanterns Publications, 471 p.
3. Hu, G. S. (2003). *Exploration into a Translator-Centered Approach to Translation as Adaptation and Selection*. [Unpublished PhD dissertation]. Hong Kong Baptist University.
4. Hu, Gengshen. (2003). Translation as Adaptation and Selection. *Perspectives: Studies in Translatology*, pp. 283-291.
5. Hu, G. S. (2004). Theoretical props of the approach to translation as adaptation and selection. *Shanghai Journal of Translators for Science and Technology*, pp. 1-5.
6. Hu, G. S. (2004). On Translation as Adaptation and Selection. *Wuhan: Hubei Education Press*.
7. Hu, G. S. (2008). An overview of translation as adaptation and selection from its terminology. *Shanghai Journal of Translators*, pp. 1-5.
8. Jun, W. (2020). Translator's Subjectivity in Eco-Translatology. *Journal of Critical Studies in Language and Literature*, 1(3), 14-19 DOI:

<https://doi.org/10.46809/jcsll.v1i3.24>

9. Kozachuk, Andrii. (2013). Anhlomovnyy pereklad ukrayinskoyi dialektnoyi leksyky yak chynnyk stylovoyi transformatsii tekstu. [English translation of Ukrainian dialect as a factor of stylistic text transformation]. *Word and sentence: syntax, semantics, pragmatics: Proceedings of Int. Scientific Conf.* pp. 173-178.

10. Lin, Zhu. Rethinking the Interdisciplinary Construction of Translatology in the Context of the “Ecological Turn”: Philosophical and Theoretical Analysis.

11. Shchukina, Iryna. (2016). “Holosni struny” Lesi Ukrainky: muzyka v riadkakh i mizh nymy [“Sonorous Strings by Lesia Ukrainka: music in and between the lines.] *Slovo i chas*, Issue 12. pp.10-17.

12. Ukrainian Canadian Congress. *Roma Franko*. <https://www.ucc.ca/award-receipient/roma-franko/>

13. Ukrainka, Lesia. *Holosni struny*. [Sonorous Strings] Retrieved 9 March, 2021 from <https://www.l-ukrainka.name/uk/Prose/GolosniStruny.html>

METAPHORICAL MODEL «DAY → NAP» IN TIUTCHEV'S POETRY МЕАФОРИЧНА МОДЕЛЬ «ДЕНЬ → ДРІМОТА» В ПОЕЗІЇ Ф.І. ТЮТЧЕВА

Kamienieva I. / Камєнєва І.А.

*Kharkiv National University of Municipal Economy named after OM Beketova
Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекєтова*

Анотація. Стаття присвячена аналізу мовної репрезентації поняття «день» в когнітивному аспекті. Актуальність статті визначається важливістю дослідження мови поезії Ф.І. Тютчева і семантики поняття «день». Новизна роботи є в проведенні системного аналізу метафоричних засобів, які використовує поет для опису дня. Розглянуті основні мовні метафори, які трапляються в поетичних текстах лірика, надають можливість представити цілісну картину презентації поняття «день». Поняття «день» експлікується в моделі «день → дрімота». На основі проведеного аналізу виявлено, що домінуючими є дієслівні метафори, завдяки яким поет передає плавність руху. Різноманітні метафоричні репрезентації поняття «день» є важливим елементом мовної картини світу Ф.І. Тютчева.

Ключові слова: Метафора, когнітивна структура, поняття «день», метафорична модель, мовні засоби

Вступ

Метафоричні поняття відбивають особливості індивідуально-авторського мислення поета, є засобами моделювання оточуючого світу.

В статті розглядається мовна складова поняття «день», що поєднує різні характеристики.

Поняття «день» і його асоціати досить яскраво представлені в поетичних текстах Ф.І. Тютчева і надають повну картину індивідуально-авторського уявлення про цю добу. Ми вважаємо, що структура метафоричного поняття залежить від значущості когнітивних ознак метафоричної проєкції в поезії поета. Основу метафоричного поняття складають репрезентанти, що часто використовуються ліриком, периферію – індивідуально-авторські когнітивні ознаки, яким наділяються номінації.

Поетична модель світобудови Ф.І. Тютчева створюється віршованими ансамблями, межі яких визначають повторювані образи. Одним із них у тютчевській «ліриці дня» є світ природи, що дрімає, який захоплює не лише нічний час доби, а й полудень. Метафоричний образ полудня виявляє ознака, яка не міститься в семантичній структурі вихідного номінативного значення («середина дня»), але пов'язана з асоціацією спокою. На підставі ключових асоціативних ознак «спокій», «відсутність звуку», «колір / світло», «відсутність руху», які найбільш чітко відображають когнітивне сприйняття денного сну, виділяємо **метафоричну модель «день → дрімота»**.

Пейзажі, у яких представлено цей образ, передають відтінки стану природного спокою залежно від пори року й доби. Літнім полуднем світ дрімає, розморений спекою, а ввечері й уночі від неї відпочиває. Восени він занурюється в «тихий присмерк», узимку засинає, надівши чудові сніжні шати, навесні посміхається уві сні. Й у кожному вірші світ, що дрімає, постає як істота.

Передаючи моменти переходу з одного стану в інший, поет ніби

уповільнює час, розтягує його. Так, у вірші «Полдень» створює образ дрімотного стану світу й зупиненого часу:

*Лениво дышит полдень мгlistый,
Лениво катится река...
Лениво тают облака.
И всю природу, как туман,
Дремота жаркая объемлет,
И сам теперь великий Пан
В пещере нимф покойно дремлет* («Полдень»).

Зображуваний Ф.І. Тютчевим полудень виходить за межі часу. Позачасовість ситуації підкреслено й повторами адвербіальної лексеми *лениво*, використанням антропоморфних дієслів *дышит*, *катится*, *тают*, *объемлет*, *дремлет*. Асоціації й паралелі, пов'язані з образами імлі й туману підкреслюють безмежність простору, що розширюється. Ф.І. Тютчев свідомо використовував інверсію *дышит полдень*, *катится река*, *тают облака*, *великий Пан дремлет*, підкреслюючи смислове навантаження, для надання полудню ознаки розпеченого літнього повітря.

Семантика субстантива *дремота* в цьому контексті трансформується й виражає не лише глибини людської душі, а також таємниці космічного світу й земної природи. У дрімотному світі поняття «життя» репрезентовано в поетичних образах – порівняннях (*природа, как туман*), метафорах (*дышит полдень мгlistый*, *катится река*, *тают облака*, *дремота объемлет*, *покойно дремлет*). Розтягнутість, повільність протікання денного проміжку часу показано за допомогою порівняння, а більш динамічний перебіг цієї ж частини доби представлено метафорою, як стислим порівнянням.

Слід зазначити, що вірші про полудень пронизані античною міфологією. Ф.І. Тютчев використовує лексичний повтор (*дремлет-дремота*), а також звертається до міфологічних образів великого Пана й німф, створюючи позачасовість того, що відбувається. Це підкреслюється й образами *мглы* й *тумана* в безмежності простору, що розширюється. Це закладено в семантиці зазначених субстантивів. Уживання імені Пан створює відчуття того, що дрімота асоціюється з природною силою, якій підвладна вся природа. Таким чином, антропоморфна сутність *дремоты* виявляється опосередковано, через контекстне оточення.

Образ дрімоти у Ф.І. Тютчева трапляється й в описі осіннього вечора:

*Осенней позднею порою
Люблю я Царскосельский сад,
Когда он тихой полумглою
Как бы дремотою объят...
И белокрылые виденья,
На тусклом озера стекле,
В какой-то неге онеменья
Коснеют в этой полумгле
Ложатся сумрачные тени
Октябрьских ранних вечеров,*

И сад темнеет, как дуброва («Осенней позднею порою »).

Опис тиші осіннього вечора складається з низки асоціативно пов'язаних слів зі спільною семою 'тиша': *тихий, дремота, объят, онеменьє*; зображення панівної напівімлі створюється за допомогою слів, що містять асоціативну ознаку «відсутність світла»: *полумгла, тусклий, темнеет, виденья*. Вирази *осенняя поздняя пора, октябрьские ранние вечера* також об'єднані семою 'присмерк'. Перед нами статична картина, що підтримує сему 'тиша' своєю нерухомістю. Антропоморфні дієслова *дремотою объят, коснеют, ложатся сумрачные тени* передають стан тиші, спокою й відсутності світла (*полумгла*). Лише дієслово *темнеет* метафорично осмислене як легкий, ледь помітний рух, що нагадує про настання ночі. Актуалізує увагу первинність звукового сприйняття з подальшими зоровими асоціаціями.

Ключові слова, що передають процес переходу від дня до вечора, означають “згасання, зникнення” і становлять досить великий ланцюжок: *вечереть, темнеет, гаснут, потухать, исчезать, таять, догорать, скудет, меркнут, бледнеет*. Поет активно використовує антропоморфні метафори, завдяки яким передано уявлення про перехідний період часу. Багато з наведених слів стають контекстуальними синонімами, розширюючи основне значення.

У віршах Ф.І. Тютчева використовуються метафори, що відображають стан природи, який можна охарактеризувати як часовий проміжок між сном і неспанням:

Как сладко дремлет сад темно-зеленый... («Как сладко дремлет сад темно-зеленый»);

Альпы... Дремлют, грозны и туманны.

Словно падшие цари!.. («Альпы»);

Обвеян вещею дремотой,

Полураздетый лес грустит... («Обвеян вещею дремотой»);

Смотрю я, как бы живой,

На эти дремлющие воды... («Опять стою я над Невой»);

Полуденный луч задремал на полу... («Cache-cache»);

И между тем как полусонный

Наш дольний мир, лишенный сил,

Проникнут негой благовонной,

Во мгле полуденной почил («Снежные горы»).

Метафори, що позначають проміжний стан між сном і неспанням представлені субстантивом *дремота*, дієсловами *дремать, почить і задремать*. Звертаємо увагу на метафоричний зворот *обвеян вещею дремотой*, де ад'єктив *вещий* (словникове значення “пророчий”) пов'язаний зі станом сну. Слово *дремота* побудовано на півтонах (*полураздетый лес, полуденный луч, туманны*).

Семантика дієслів *почил, заснул, погрузившись у сон, спит* збігається з прямим значенням дієслова *спать*: “перебувати в стані сну”. Сон тут можна трактувати як “стан спокою, відпочинку”. Завдяки метафоризації дієслів, об'єднаних значенням “відсутність руху” створюється враження застиглої

картини. Значення вказаних метафоричних дієслів полягає у вираженні тривалої дії, яка, незважаючи на те, що вона є обмеженою в часі, здається монолітною, не переривається, ніби цілком заповнює собою мов якимсь цілим той час і простір, у яких вона відбувається.

У поетичних текстах Ф.І. Тютчева домінуючі ознаки денного сну створюють відчуття спокою, тиші: *лениво, спокійно, дремота; спокійно, тихо, полусонье*. Щоб показати стан напівзабуття (*полусонья*), Ф.І. Тютчев використовує поєднання *сумрачная тень*. Крім номінативного значення, що збігається зі словниковим (“охоплений мороком, похмурий, сумний”), лексема *тень* у поезії Ф.І. Тютчева у метафоричних контекстах реалізує значення, пов’язані зі нечіткістю чи відсутністю кольору. Використання антропоморфних дієслів *дышит, катится, тают, объемлет, дремлет, бродят* утворюють стан тривалої сонливості.

У дрімотному світі, створеному Ф.І. Тютчевим, стає голоснішим таємниче життя природи, приховане в денному світлі, русі й шумі. У поетичних образах дрімоти динаміка зміни стану (настання сутінків) метафоризується, її заступає динаміка внутрішнього життя.

Також привертає увагу велика кількість слів з компонентом *полу-*, що позначають неповноту вияву ознаки, малюють тонкі й смутні проміжні стани природи (*полусонный, полусонье, полусвет, полупрозрачный, полумгла*):

Ходили тени по стенам

И полусонное мерцанье...

И много лет и теплых южных зим

Повеяло над нею полусонно («Еще шумел веселый день...»);

В сладкий сумрак полусонья

Погрузись и отдохни...

И в мерцанье полусвета,

Тайной страстью занята,

Здесь влюбленного поэта

Веет легкая мечта отдохни («Как ни дышит полдень знойный...»);

Пора разлуки миновала,

И от нее в руках у нас

Одно осталось покрывало,

Полупрозрачное для глаз («Как нас ни угнетай разлука...»);

В тот час, как с неба месяц сходит,

В холодной, ранней полумгле («Над русской Вильной стародавней...»).

Ф.І. Тютчев стан *полусна* асоціює із забуттям. У словниках синонімів *полусон* має декілька значень, зокрема “забуття, сон, дрімота, напівзабуття” [2, с. 546]. Тож у *полусна* поета в стані все навколо має нечіткі, розмиті характеристики: *полусвет, полумгла, полупрозрачный*. Сукупність цих ознак у поєднанні з метафоричними дієсловами *ходить, веять, сходит* наділяє денний час напівімлюю, підтримуючи цим атмосферу тиші, спокою.

Незважаючи на різноманітність об’єктів метафоризації й на відмінність семантики окремих метафор, вони можуть бути об’єднані на підґрунті наявності спільного значення “відсутність руху”, виробленого об’єктами

природи, які перебувають у стані спокою, що нагадує сон або дрімоту в їх різних семантичних модифікаціях.

У моделі «день → дрімота» метафори утворюють асоціативна низка лексичних одиниць, які віддзеркалюють стан природи зі слабо вираженими ознаками життя. Метафори *погрузившись в сон, природа спит, сонный мир земной* виявляють високий ступінь одуховленості природи, відображаючи тісний зв'язок зі сферою життя людини.

Висновки

Метафорична модель «день → дрімота» реалізується завдяки перенесенню контекстуальних значень поняття «сон» зі сфери життя людини у сферу природи. Метафори, що поет використовує для опису денного сну природи, утворюють цілу низку лексем, що відбивають цей стан природи: іменники *сон, дремота*, ад'єктиви *сонный, полусонный*, антропоморфні дієслова *спать, заснуть, почить* і метафоричні конструкції *погрузиться в сон, усталая природа спит*. Метафори виражають високий ступінь одухотвореності природи, оскільки виявляється зв'язок зі сферою життя людини: *заснул в благоуханье, улыбается во сне*. Зображуючи моменти денного сну, поет описує «плинність» часу. Позачасовість ситуації підкреслюється повторами адвербіальної лексеми *лениво*, використанням антропоморфних дієслів *дышит, объемлет, дремлет*. Виділений метафоричний образ *великого Пана в пещере нимф* свідчить про персоніфікацію дня, що характеризується як утомлений. Тому в концептуалізації дня у Ф.І. Тютчева виділено основну ознаку «день – жива істота», що розкривається через метафору *покойно дремлет*.

Образ сну трапляється у Ф.І. Тютчева не лише в описі дня, але й у нічний час. Нічний сон описано за допомогою використання метафор із семантикою «сон», як абсолютний спокій, а денний – має значення «дрімота», тобто неповне занурення в сон.

Як показує аналіз, у поезії Ф.І. Тютчева поняття «день» вживається в усіх основних значеннях. Розглянуті мовні метафори, які використовуються у філософських поетичних текстах поета, дають змогу уявити цілісну картину презентації поняття «день».

Література:

1. Григорьева А. Д. Слово в поэзии Тютчева. М.: Наука. 1980.
2. Ушаков Д. Н. Толковый словарь русского языка. В 4 т. М.: Изд. центр Терра. 1996.

Abstract. The article is devoted to the analysis of the linguistic representation of the concept “day” in the cognitive aspect. The novelty of the work is to analyze the metaphorical means that the poet uses to describe the day. The article analyzes the poetic texts in order to identify metaphors in them, which main values are cognitive structure of the concept “day”. Metaphorical representation of the concept “day” in Tiutchev’s poetry reflects the main features of his work and is involved in creating poetic picture of the word. The concept “day” is explicated in the metaphoric model “day → nap”. Based on the analysis, it has been revealed that verbal metaphors are dominant, thanks to which the poet conveys the smoothness of movement. Various metaphorical representations of the concept “day” become an important element of the linguistic picture of Tiutchev’s word.

Key words: Metaphor, cognitive structure, the concept «day», metaphoric model, language

УДК 861.121.2

ARTISTIC VISION OF NUMBERS IN THE LIVING SPACE IN THE LYRICS OF VASYL STUS**ХУДОЖНЯ ВІЗІЯ ЧИСЕЛ У ЖИТТЄВОМУ ПРОСТОРИ У ЛІРИЦІ ВАСИЛЯ СТУСА****Ursani N.N. / Урсані Н. М.***PhD in philological / к.філол. н, доцент*ORCID: [0000-0002-8964-8027](https://orcid.org/0000-0002-8964-8027)*Vasyl` Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 600-th anniversary, 21, 21021**Донецький національний університет імені Василя Стуса,**Вінниця, 600-річчя, 21, 21021*

Анотація. У роботі розглядається художня візія чисел у життєвому просторі у ліриці Василя Стуса. У праці представлено символічне значення чисел один, сім, сто крізь призму тлумачення біблійної та фольклорної символіки у ліриці поета, розглянуто їх художню інтерпретацію, пов'язану із множинністю значень. Актуалізовано увагу на спробі інтерпретувати число один у контексті агіографічної традиції та сучасної, як символ самотності, або символом окремої події, яка займає особливе місце у житті ліричного героя.

У дослідженні розглянуто символічне значення чисел сім та двадцять у ліриці Василя Стуса у контексті осмислення певних періодів у житті людини: тиждень, дитинство, юність. У роботі досліджується і символ нескінченності, повторюваності, пов'язаний із числом сто.

Ключові слова: лірика, тема, образ, символ.

Вступ.

Художнє осмислення життя у ліриці Василя Стуса вражає своєю багатогранністю барв і смислів, які стали предметом досліджень М. Коцюбинської, Д. Стуса, І. Оникієнка, О. Рарицького. Особливості поетичного мовлення, стилю, поетику мови В. Стуса досліджували Т. Беценко, В. Базилевський, А. Бондаренко, Г. Віват, М. Наєнко, М. Павлишина, Є. Сверстюк, а екзистенційну природу символіки досліджувала О. Росінська.

Темою нашого дослідження є художня візія чисел у життєвому просторі лірики Василя Стуса. Даний аспект є актуальним у контексті вивчення художнього світу поета щодо осмислення одиничних символів та символів множинності.

Основний текст.

Особливий інтерес викликає художнє бачення життя крізь призму чисел: один, сім, двадцять, сто, тисяча, завдяки яким ліричний герой осмислює не лише своє місце у світі, але й аналізує, як окремі етапи розвитку цивілізації, так і періоди життя людини. Таким чином, число стає символом минулості буття і засобом окреслення самотнього окремого «Я» у ліриці поета. У творах В. Стуса часто зустрічається число один, що включає в себе значення «центрального», «потужний», «дієвий», той, хто перебуває у постійному пошуку свого місця у світі. Цілком можна погодитися із думкою О. Росінської та І. Павлової, про те, що «один і його деривати як символ самотності героя, зверненість до свого «я», зануреність у свій внутрішній світ» [2, с. 141] яскраво постають у ліриці поета.

На думку І. Павлової, «один, уособлює індивіда, який повинен самотійно пройти життєвий шлях, витерпіти усі випробовування. [2, с. 139].

Ліричний герой живе «у чорний день», «у чорну ніч» [3, с. 59]. Він відчуває себе самотнім на земному шляху, перебуває в постійному очікуванні смерті: «Самотність аркою повисла // над райські кущі в пригри снів» [3, с. 12]. Так В. Стус наближається до традиційного образу святого в агіографічній літературі, для якого справжнім життєвим виміром є вічність, перебування у Раю, поряд із Творцем.

У Євангелії від Луки, зокрема, відзначається: «...блудна дитина, цілком певно, зазнає голоду і самотності у пустелі, перш, ніж почне зворотний рух до Одного, що його породив» (Лука, 15, 11-32).

Ідучи за визначенням Аннік де Сузнель, ліричний герой Василя Стуса відкриває «в цій неясній матриці те ядро, що дасть паросток і невдовзі набере божественного виміру» [4, с. 57].

Він перебуває у постійному пошуку загадок: «Шукай по них щасливі числа, // так як раніше не умів» [3, с. 12].

Людське життя поет вкладає у два виміри, де перший – «той день, як від земної тверді найперше сонце відійшло» [3, с.12], а останній – «той, що мітить знаком смерті // ще не розгадане число» [3, с. 12].

Фактично числа – «один», «перший» – у ліриці В. Стуса набувають значення відліку від духовного народження, коли людина осмислює себе божим творінням, пов'язує себе духовно із Деміургом. Так, у «Лісовій ідилії» ліричний герой обраховує земний шлях охриплим куванням зозулі: «...задовгий вік – день, не два, не три дні, // а до вдоволення, досхочу» [3, с. 12].

Таким чином, числа у поезії В. Стуса виступають символами чуттєвого світу, коли осмислення чогось одного відбувається через заперечення множинності. У будь-якій ситуації ліричний герой залишається самотнім із оголеними відчуттями, які постають крізь призму химерних образів: осліплого листя, голубого вогню, осамотілих лип, сухого проміння, настояно-загуслого останнього листа, як у поезії «Осліпле листя відчувало яр». Багатогранність образів митець творить на основі передчуттів, недомовленостей, надаючи можливість читачеві дофантазувати долю новонародженої пізньої осені дитини:

Так по стерні збирають пізній даток,
Так вибілене полотно – в сувій,
так юна породілля стане матір'ю
в своєму щасті і ганьбі своїй [3, с. 15].

Ліричний герой осмислює сенс буття, і уникаючи символіки чисел. Життя вимірюється через поцінування: «мало», «багато», «безмірно», «п'ятьма» тощо. Навіть у межах одного дня домашніх клопотів, ліричний герой намагається вирватися в інший обшир свідомості, у якому «життя занадто довге...» [3, с. 20].

Іноді йому важко порахувати трагічні події, тому вони зринають у образах нескінченості: «обпалених бажань зчорніле поле // безмірне, як голодний спокій мій», «...уранне небо, // усипане п'ятмою гайвороння», стогін

сосен, вічністю пропахлий, спалахи років, вічне верховіття тощо [3, с. 20].

Проте згадуються й реальні періоди буття, наприклад, тиждень до п'ятниці із алкоголем, «тисячі смертей, що проглядають з фіолету», сто ще ненароджених нащадків» [3, с. 20].

Поет осмислює цінність життя у різних формах супротиву, що виражається у бажанні «бодай хоч раз пірнути в алкоголь невістостий», чи «спинися обличчям до п'їтьми» [3, с. 21]. Таким чином, митець пропонує новий сенс існування: «А стогін їхній, вічністю пропахлий, вивищує покари до покор» [3, с. 21].

Число сім у ліриці В. Стуса більше пов'язане із межею, втратою духовної дитячої невинності, у поринанні у гріховні спокуси. Воно співпадає із символом біблійним, що пов'язаний із повнотою, перенасиченням на певному рівні. Символічно, що ліричний герой Василя Стуса міркує про сенс життя на лоні природи, відчуває себе її частиною. У тексті автор часто проводить паралелі у часі щодо змін у житті людини та природи:

Мені здається – я живу завжди.

Неначе в сні було моє дитинство.

Неначе в казці я пройшов цей вік,

І мій вінок, де квітло двадцять весен.

Уже пожовк, осипався, опав [3, с. 22].

Так, минуле, пережите подається в образах окремих, особливих днів у житті людини, коли її складні емоційні переживання направлені на окрему подію: «Той день – марудний день!» [3, с. 22].

Марнота життя передається і через образ окремих днів у відривному календарі, коли кожен «на цілий аркуш видовжився» [3, с. 22], як у поезії «Мені здається, я живу завжди». Такі влучні образи постають у ліриці поета, як окремі уривчасті спогади ліричного героя, що мають особливе для нього значення. Іноді митець уникає конкретизації числа, переводячи візію життя на лінію, яка веде до краю:

Хай життя - одне стернисте поле,

Але перейти – не помину.

Дотягну до краю. Хай руками,

Хай на ліктях, поповзом – дарма... [3, с. 27].

Вічність у художньому баченні В. Стуса не має числа. Тільки земний шлях людини обростає його символікою. Хоча і тут іноді поет уникає категорії числа, замінюючи його на назви давніх етапів розвитку людства:

Всі прогріхи минулих душ,

напевно ще від неоліту

ввійшли у серце, оповите

гріховністю... [3, с. 36].

Ліричний герой осмислює етапи розвитку людства крізь призму втрати духовного зв'язку із Творцем. Гріховність наче б зупиняє людство на початковому етапі розвитку:

І хай нова душа гряде –

В ній мезовою темні душі...

Старі гріхи епоха душить
І людство душиться, в Едем
Даремне прагнучи [3, с. 36].

За символами множинності – «темні душі», «старі гріхи» – постає узагальнена картина минулого цивілізації. Число сто Василь Стус також часто вживає у подібному значенні. Наприклад, у поезії «Сто років, як сконала Січ» трагедію митець змальовує, укладаючи життя народу у ціле століття:

Сто років мучених надій,
І сподівань, і вір, і крові
Синів, що за любов тавровані,
сто серць, як сто палахкотінь [3, с. 46].

Аннік де Сузнель, коментуючи число сто, порівнює його із праобразом дверей до вищого світу, через які може пройти людина «лише в знанні, яке знову таки є не інтелектуальним знанням, а пережитим досвідом» [4, с. 97].

Дослідниця О. Росінська О. відзначає, що у ліриці В. Стуса «сто – це ситуація, в якій постійно випробовується душа ліричного героя. Сто – це своєрідна ситуація неминучого вибору, ... сто є головним мірилом зовнішнього і внутрішнього світу» [1, с. 272].

Іноді, у «Таборовому зошиті» поет вдається до конкретизації подій, а закладає у коротку характеристику трагедії: «І не рюмсати на поріддя, коли твій гайдамацький рід // ріжуть линвами на обіддя кілька сот божевільних літ» [3, с. 48].

Цікаво поет зображує безмежжя проявів природних чудес, що надають людському існуванню сенсу:

Скільки в небі голубого снігопаду!
Олив'яного! [3, с. 55].

Таким чином, через повторення лексем «мало», «багато», «скільки» поет звертається до життєвих цінностей, які не можливо описати через символіку чисел.

Висновки

У роботі розглянуто символіку чисел: один, сім, двадцять, сто на матеріалі лірики Василя Стуса крізь призму філософського світосприйняття поета, відзначено їх художню інтерпретацію у творчості поета, пов'язану із множинністю значень. Актуалізовано увагу на спробі коментувати число один у контексті агіографічної традиції, пов'язаної із святістю, адже одиниця у ліриці В. Стуса асоціюється із символом самовизначеності людини на праведному земному шляху, слугує символом повернення до Творця. У дослідженні також розглядається число один як символ самотності, або символ окремої події, яка займає особливе місце у житті ліричного героя.

Символіка чисел сім та двадцять розглянута у контексті важливих періодів життя людини: від окремого дня – до тижня, від дитинства – до двадцятиліття, яке уособлює молодість.

У дослідженні відзначено особливий інтерес поета до числа сто, яке набуває значення множинності, безкінечності, монотонності помилок, що повторює людство століттями.

Отже, завдяки символіці чисел художня візія життя у ліриці Василя Стуса поєднала біблійну та традиційну фольклорну картину бачення світу, сприяла яскравому розкриттю таких мотивів у його творчості, як: вибір праведного життя, самотність людини у світі, марнота життя, що можуть стати предметом для подальшого дослідження.

Література

1. Росінська О. До проблеми символіки чисел в поезії В.Стуса //Литературоведческий сборник. Донецк, 2001. Вип.5-6. С. 270- 276.
2. Павлова І. А. Поетика числівника у ліриці Василя Стуса // Лінгвістичні дослідження: Зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. Харків: Харківський національний педагогічний університет імені ГС Сковороди, 2014. Вип. 38. С. 138-145
3. Стус В. Таборовий зошит: Вибрані твори.К. : Факт, 2008. 452 с.
4. Сузнель А. де Символіка людського тіла: пер. з фр. К.: Знання-Прес, 2003. 566 с.

Abstract. *The work considers the artistic vision of numbers in the living space in the lyrics of Vasyl Stus. The paper presents the symbolic meaning of the numbers one, seven, twenty, one hundred through the prism of interpretation of biblical and folklore symbolism in the poet's lyrics, their artistic interpretation related to the plurality of meanings.*

Attention is drawn to the attempt to interpret the number one in the context of hagiographic tradition and modern, as a symbol of loneliness, or a symbol of a separate event that occupies a special place in the life of the lyrical hero. The study examines the symbolic meaning of the numbers seven and twenty in the lyrics of Vasyl Stus in the context of understanding certain periods in human life: week, childhood, adolescence. The symbol of infinity, recurrence, connected with the number one hundred, is also investigated in the work.

Key words: *lyrics, theme, image, symbol.*

Стаття підготовлена в рамках Програми Центру Стусознавства

Стаття відправлена 14.01.2021.

© Урсані Н. М.

УДК 346.9

EXECUTION OF THE DECISION OF THE COMMERCIAL COURT IN THE PROCEDURE OF JUDICIAL CONTROL OVER THE EXECUTION OF THE COURT DECISION

ВИКОНАННЯ УХВАЛИ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ В ПОРЯДКУ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ СУДОВОГО РІШЕННЯ

Ivasyn O.R. / Івасин О.Р.

PhD, / к.ю.н,

ORCID: 0000-0002-5329-7093

Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv, Kioto, 19, 02156

Київський національний торговельно-економічний університет, Київ, Кіото, 19, 02156

Анотація. В роботі розглядається особливості виконання ухвали господарського суду при здійсненні судом судового контролю за виконанням судового рішення. Розкриті зміст поняття «судового контролю» та окреслені актуальні питання виконання ухвали суду за результатами розгляду таких скарг. Автором запропоновано механізм удосконалення виконання ухвали господарського суду при здійсненні судом судового контролю за виконанням судового рішення.

Ключові слова: судовий контроль, господарський суд, судовий контроль за виконанням судового рішення

Вступ.

Виконання судового рішення в господарському процесі є завершальною стадією. Завдання цієї стадії є захист інтересів суб'єкта, на користь якого ухвалюється судове рішення. Сторони можуть оскаржити дії або бездіяльність державного виконавця або посадової особи органу державної виконавчої служби, або приватного виконавця. При цьому Господарський процесуальний кодекс України (ГПК України) не містить реального механізму контролю з боку суду за виконанням ухвали, за результатом розгляду такої скарги.

Основний текст.

Виконання судового рішення реалізується у вигляді добровільного виконання судового рішення або у вигляді примусового виконання такого судового рішення. На даній стадії сторони набувають нового статусу, а саме: боржник та стягувач. При цьому обидва суб'єкти мають право на захист своїх прав. З метою дотримання прав учасників процесу виконання судового рішення, суд наділений повноваженнями здійснювати судовий контроль за виконанням судових рішень.

Науковий пошук за напрямом забезпечення ефективності здійснення судового контролю характеризується значною кількістю наукових робіт, у яких аналізуються окремі аспекти цієї проблеми. Так, зокрема, Ю.П. Битяк досліджував судовий контроль як специфічний вид контролю у сфері державного управління, особливістю якого є те, що його здійснюють несистематично, неповсякденно. О.М. Музичук судовий контроль визначав як один з підвидів державного контролю виконавчої влади. Л.П. Сушко досліджувала питання співвідношення понять «судового контролю» та правосуддя, класифікувала судовий контроль за суб'єктами, об'єктами,

визначила критерії класифікації судового контролю. Е.Ф. Демський визначав поняття адміністративної юстиції як судовий контроль за діяльністю публічної адміністрації. К.М. Ржепецька досліджувала судовий контроль як адміністративно-правовий засіб захисту прав і свобод людини. В.Б. Авер'янов класифікував судовий контроль залежно від різновиду судової юрисдикції. І.Л. Бородін досліджував питання прямого та непрямого судового контролю, розглядав питання співвідношення судового контролю з адміністративним контролем та прокурорським наглядом. В.М. Кравчук досліджував питання судового контролю за виконанням судового рішення в адміністративних справах і виділяв загальні та спеціальні способи контролю. Питання судового контролю за виконанням судового рішення також досліджували В.І. Розмаш та Д.Д. Луспенник [1, 5].

Питанню судового контролю за виконанням судового рішення присвячені праці науковців у різних галузях права. Господарський процес не є виключенням.

Частиною 1 статті 326 ГПК України передбачено, що судові рішення, що набрали законної сили, є обов'язковими на всій території України, а у випадках, встановлених міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, - і за її межами.

Підставою для виконання судового рішення є наказ, виданий господарським судом (стаття 327 ГПК України).

При цьому сторони виконавчого провадження мають право звернутися до суду із скаргою, якщо вважають, що рішенням, дією або бездіяльністю державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання судового рішення, ухваленого відповідно до цього Кодексу, порушено їхні права (стаття 339 ГПК України).

Вказану скаргу, розглядає суд, який розглядав справу як суд першої інстанції (частина 1 статті 340 ГПК України).

За результатами розгляду скарги суд постановляє ухвалу. У разі встановлення обґрунтованості скарги суд визнає оскаржувані рішення, дії чи бездіяльність неправомірними і зобов'язує державного виконавця або іншу посадову особу органу державної виконавчої служби, приватного виконавця усунути порушення (поновити порушене право заявника). Якщо оскаржувані рішення, дії чи бездіяльність були прийняті або вчинені відповідно до закону, в межах повноважень державного виконавця або іншої посадової особи органу державної виконавчої служби, приватного виконавця і право заявника не було порушено, суд постановляє ухвалу про відмову в задоволенні скарги (стаття 343 ГПК України).

Відповідно до частини 1 статті 345 ГПК України про виконання ухвали, постановленої за результатами розгляду скарги, відповідний орган державної виконавчої служби, приватний виконавець повідомляють суд і заявника не пізніше ніж у десятиденний строк з дня її одержання.

Виконання ухвали, постановленої за результатами здійснення господарським судовим судового контролю визначено тільки в дані нормі

статті 345 ГПК України. Законодавець не визначає деталізації в процедурі виконання, а також не передбачає конкретної процедури виконання ухвали за результатом судового контролю за виконанням судового рішення.

В свою чергу в Кодексі адміністративного судочинства України (КАС України) передбачено більш детальну процедуру судового контролю за виконанням судового рішення.

Відповідно до частин 1, 2 статті 382 КАС України суд, який ухвалив судові рішення в адміністративній справі, може зобов'язати суб'єкта владних повноважень, не на користь якого ухвалене судове рішення, подати у встановлений судом строк звіт про виконання судового рішення. За наслідками розгляду звіту суб'єкта владних повноважень про виконання рішення суду або в разі неподання такого звіту суддя своєю ухвалою може встановити новий строк подання звіту, накласти на керівника суб'єкта владних повноважень, відповідального за виконання рішення, штраф у сумі від двадцяти до сорока розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Тобто, судовий контроль в адміністративному судочинстві містить додатковий механізм впливу на сторін у вигляді звітування за виконанням судового рішення та передбачає накладення стягнень на суб'єкта який не виконує судове рішення.

Аналогічний механізм, можна передбачити і у господарському процесі. В свою чергу ГПК України не містить такої процедури, а передбачає єдиним способом здійснення судового контролю у вигляді розгляду скарги на дії виконавця або посадової особи органу виконавчої служби. Процедура ж, визначена в статті 345 ГПК України не містить чіткого обов'язку суду вживати якихось заходів у випадку, коли виконавець або посадова особа органу виконавчої служби не виконує ухвалу за результатами розгляду скарги в порядку судового контролю. Вказаний механізм потребує удосконалення.

Автором пропонується внести зміни до статті 345 ГПК України та передбачити частину 2 статті, якою передбачити:

«2. Суд, який ухвалив судове рішення за результатами розгляду скарги, зобов'язує відповідний орган державної виконавчої служби, приватного виконавця надати подати у встановлений судом строк звіт про виконання ухвали суду.»

Вказані зміни нададуть можливість суду перевіряти стан виконання ухвали, а не лише акумулювати в матеріалах справи таку інформацію. Більше того, такий механізм матиме додатковий імпульс до виконання ухвали суду та не потребуватиме від скаржника необхідності застосовувати більш складні механізми захисту інтересів (зокрема, звернення до правоохоронних органів при невиконанні ухвали суду).

Висновки.

В статті були розглянуті процедура здійснення судового контролю за виконанням судових рішень. Аналіз показав, що механізм судового контролю в господарському процесі потребує удосконалення.

Автор пропонує внести зміни до статті 345 ГПК України та передбачити частину 2 статті, якою передбачити:

«2. Суд, який ухвалив судові рішення за результатами розгляду скарги, зобов'язує відповідний орган державної виконавчої служби, приватного виконавця надати подати у встановлений судом строк звіт про виконання ухвали суду.»

Література:

1. Івасин О.Р. Судовий контроль в адміністративному судочинстві [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Івасин Олександр Романович. – Київ, 2015. – 201 с.

2. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991р. №1798-ХІІ / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.

***Abstract.** The author considers the peculiarities of the execution of the decision of the commercial court in the exercise of judicial control over the execution of the court decision. The content of the concept of "judicial control" is revealed and the topical issues of execution of the court decision based on the results of consideration of such complaints are outlined. The author proposes a mechanism for improving the implementation of the decision of the commercial court in the exercise of judicial control over the implementation of the court decision.*

***Key words:** judicial control, commercial court, judicial control over the execution of a court decision*

Стаття направлена: 04.03.2021 р.

© Івасин О.Р.

INTERNATIONAL RELATIONS UKRAINE WITH BELARUS: HISTORY AND DEVELOPMENT TRENDS

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ З БІЛОРУСІЄЮ: ІСТОРИЯ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Siekunova Y.V./ Сєкунова Ю.В.

c.h.s., as.prof. / к.і.н., доц.

ORCID: 0000-0003-1346-3322

Козюк О.В./ Kozyuk O.V.

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine,

Heroyiv Oborony st.,15,Kyiv, 03041

Національний університет біоресурсів і природокористування України,

Київ, Героїв Оборони, 15, 03041

Анотація: Вивчені та описані відносини між двома державами, Україною та Республікою Білорусь. У ході дослідження встановлено, що між цими країнами тісні політичні, економічні і соціальні зв'язки. Україна та Республіка Білорусь мають різноманітні форми та напрямки взаємодії.

Ключові слова: міжнародні відносини, республіка, кордон, Президент, політичні зв'язки, інтеграція.

Перспективи кооперації України з Європейськими організаціями і з окремими країнами прямо залежать від успіху економічних реформ України і політичної стабільності країни.

Для України як і для Республіки Білорусь двосторонні міждержавні відносини ніколи не мали пріоритетного значення. Стан українсько-білоруських відносин навряд чи можна назвати дружнім, стратегічним, як це зазначено в наших документах. Для України Білорусь є дуже важливим політичним і економічним партнером, зрештою, як і Україна для Білорусі. Одним із перших кроків після проголошення незалежності стало обмін дипломатичними представництвами між країнами 27 грудня 1991 р. А вже з жовтня 1993 року, в Україні функціонує посольство Республіки Білорусь [1].

Обидві країни не прагнули розширення політичної співпраці. Поряд із ситуативними проявами тимчасового покращення або погіршення двостороннього діалогу, в цілому відносини між Україною і Республікою Білорусь знаходяться в невизначеному стані.

Аналізуючи відносини України і Республіки Білорусь в перші роки незалежності, білоруський дослідник А. Тихомиров зазначає, що «в цей час їх взаємодія зводилась головним чином до спроб зберегти економічні зв'язки, що склалися в радянські часи, але при цьому надати їм більш прагматичного характеру». Тобто, сторони розглядали одна одну крізь призму власних утилітарних міркувань, без надмірної зацікавленості один в одному. Що стосується політичного діалогу, то початок повномасштабному співробітництву у цій сфері можна ототожнити із підписанням 17 липня 1995 р. в ході офіційного візиту в Білорусь Президента України Л.Кучми Договору про дружбу, добросусідство і співробітництво між Україною і Білоруссю. Документ замінив неактуальний в нових реаліях Договір між Українською РСР і

Білоруською РСР від 29 грудня 1990 р. З поміж іншого, в договорі наголошувалося на невторчанні у внутрішні справи одна одної, відмові від застосування сили, економічних чи будь-яких інших засобів тиску, повазі до прав людини і основних свобод [2]. Сторони також визнавали непорушність існуючих між ними кордонів, підтверджувалася відсутність територіальних претензій і утримання від висування таких претензій в майбутньому. Початок повномасштабної політичної співпраці ототожнюють з підписанням 17 липня 1995 року Договору про дружбу, добросусідство і співробітництво між Україною і Білорусією (набув чинності 6 серпня 1997 р.). Протягом десятиріччя (із середини 90-х до 2000 рр.) президенти обох держав багаторазово зустрічались, проте кількісні показники не переросли в якісні, переважно через низьку внутрішню активність і реального виконання договорів, які укладалися керівництвом країн.

Після «помаранчевої революції» 2004 р., відбулося погіршення відносин між Києвом і Мінськом. Білоруська сторона побоюючись можливості експорту революційних настроїв з України, практично не співпрацювала і не вела політичного діалогу з новою українською владою. Але незважаючи на це, керівництво обох держав намагалося не акцентувати надмірну увагу на зовнішньополітичних розбіжностях, а зосередитися на економічній співпраці. Отже, різні напрямки зовнішньополітичної активності були чи не найсуттєвішою завадою у відносинах між Україною і Республікою Білорусь, оскільки Київ віддає перевагу співпраці з Заходом, а Мінськ, своєю чергою, виступає за поглиблення інтеграції у східному напрямку [3].

Ще однією проблемою, яка впродовж тривалого часу стояла на шляху співпраці між Україною і Білоруссю, була вимога білоруської сторони до офіційного Києва щодо визнання та відповідно повернення боргу у розмірі 130 млн. доларів. Йдеться про заборгованість утворену ще до 1992 р. У відповідь на переведені українській стороні кошти Республіка Білорусь, так і не отримала оплаченої продукції. Так як документальне підтвердження такого боргу було відсутнє, офіційний Київ тривалий час відмовлявся визнавати його існування. В Білорусі вважають, що Україна зобов'язана оплатити борг, тоді як Київ своєю чергою стверджує, що такий борг був утворений в період СРСР і оплаті не підлягає. З білоруської сторони механізмом впливу на ситуацію було вибрано відмову від ратифікації Договору про державний кордон, який був підписаний ще в 1997 р., і тоді ж ратифікований Україною. Ініціативи української сторони, які передбачали часткову компенсацію Білорусі не знаходили підтримки з боку Мінська. Так, Україна в листопаді 2003 р. запропонувала Білорусі погасити 80% заборгованості шляхом облаштування кордону і будівництва прикордонних переходів, проте білоруський уряд відхилив цю пропозицію. Проблему вдалося вирішити в травні 2010 р., внаслідок підписання президентом Білорусі О. Лукашенком закону «Про ратифікацію Договору між Республікою Білорусь і Україною про державний кордон». Втім, відмова офіційного Мінська в проведенні доволі формальної процедури, передачі ратифікаційних грамот українській стороні, унеможливила успішне вирішення прикордонного питання.

17-18 червня 2013 року Президент Білорусії наніс офіційний візит в Україну. В ході якого сторони обмінялися Ратифікаційними Грамотами Договору між Україною та Республікою Білорусь «Про державний кордон» від 12 травня 1997р., що дало змогу зміцнити режим безпеки та порядок перетину кордону.

Незважаючи на те, що політичні відносини між Україною і Білоруссю не є рівними і постійно змінюються в напрямку зближення чи віддалення сторін, доволі стабільно та інтенсивно розвивається співпраця в торгівельно-економічному плані. Негативно відбиваються на відносинах Києва та Мінська торгівельні конфлікти, що мали місце впродовж 2012-2013 рр. Поштовхом до непорозумінь стало тимчасове призупинення Держветфітослужбою України з 1 березня 2012 р. імпорту молочної продукції низки білоруських виробників, яка не відповідала українським стандартам. Вирішенню проблеми посприяла зустріч 3 травня 2012 р., тодішнього міністра економічного розвитку і торгівлі України П. Порошенка з першим віцепрем'єром РБ Володимиром Семашко, під час якого сторонам вдалось домовитись про скасування торгових обмежень. У 2016 році Україна зайняла друге місце серед партнерів по торгівлі з Білорусією за обсягом експорту та товарообігу. Економічні зв'язки між обома державами розвиваються швидкими темпами, стабільно, з наростаючою динамікою, що є найважливішою складовою міждержавних відносин [4].

Отже, проаналізувавши стан українсько-білоруських відносин на сучасному етапі, можна говорити про їх неоднозначність. Українсько-білоруський кордон, на жаль, характеризується як предмет маніпуляцій і дезінформації з боку окремих політичних діячів не лише України та Білорусі, але і сторонніх держав. Це формує взаємну недовіру між керівниками двох держав і створює основу для спекуляцій у засобах масової інформації. Динаміка збільшення прикордонного моніторингу й активізація демаркаційних робіт вказують на активну колективну роботу з посилення безпеки. Позитивною практикою може стати належний контроль за державним кордоном. Хоча, українська і білоруська сторони добре усвідомлюють можливості і необхідність тіснішої економічної співпраці, а також низький рівень політичного співробітництва. Не дивлячись на чималий досвід співпраці і спільну історію взаємин, суперечливі внутрішньополітичні реалії, а також, різна зовнішньополітична спрямованість стоять на заваді розбудови повноцінних міждержавних відносин, які досі не мають системного характеру і не підпорядковані стратегічним інтересам сторін.

Список використаної літератури

1. Клімкін П.А. Україна і Білорусь. Логіка історії. Історична правда. 2018. URL: <https://www.istpravda.com.ua/columns/2018/03/25/152224/>
2. Договір про дружбу, добросусідство і співробітництво між Україною і Республікою Білорусь: Закон від 16 травня 1997 р. № 267/97-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/112_692.
3. Тимошик Я. Стан та перспективи українсько-білоруських відносин. [Електронний ресурс]. / Я. Тимошик. – Режим доступу: <http://real->

politics.org/stan-ta-perspektyvy-ukrajinskobiloruskyh-vidnosyn

4. Крет Р. Білорусь-Україна оцінка відносин в контексті російського впливу. [Електронний ресурс]. / Р. Крет // – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/slv/2012_14/st44.pdf

***Abstract.** The relations between the two states, Ukraine, are studied and described and the Republic of Belarus. The study found that between these countries have close political, economic and social ties. Ukraine and the Republic Belarus has various forms and directions of interaction.*

***Keywords:** international relations, republic, border, President, political ties, integration.*

УДК 378.147:004.34.08

**INFORMATION TECHNOLOGIES IN LEGAL ACTIVITY
ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ЮРИДИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ****Рухменна О. / Письменна О.П.***k.yu.s., dots. / к.ю.н., доцент.*

ORCID: 0000-0002-7310-2281

*Vasyl Stus Donetsk National University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Vinnitsa
Донецький національний університет імені Василя Стуса*

Анотація. В роботі розглядаються питання інформаційної реальності, пов'язана з формуванням та функціонуванням правосвідомого суспільства, здійснення та аналізу правового забезпечення інформаційних технологій у юридичній діяльності, основні проблеми правового регулювання відносин в умовах інформаційного суспільства в Україні.

Ключеві слова: інформаційне суспільство, правове забезпечення, інформаційні технології, правове регулювання, інформаційні технології у юридичній діяльності.

Вступ.

Сучасне суспільство стоїть на шляху інформатизації: зростає роль інформації, формується телекомунікаційна інфраструктура, розширюється застосування інформаційних технологій. Більшість галузей діяльності людини вже не уявляються без використання комп'ютерів та обчислювальної техніки. Проте досі існують сфери, де активне впровадження новітніх інформаційних технологій значно вповільнене. Найяскравішим з таких прикладів, внаслідок своєї консервативності, є юриспруденція. Основною частиною роботи кожного практикуючого юриста є пошук відповідних норм права, їх тлумачення та прийняття рішень. Тому логічно, що найбільш важливим та необхідним інструментом в юриспруденції мають бути всі види систем підтримки прийняття рішень [1, с. 22].

Основна частина

Основою суспільного життя є людина та її взаємовідносини і взаємозв'язки на предмет організації свого життя відповідно до певних норм і цінностей. Поява ж такого нового, істотно якісного та відрізняючого від інших «інформаційного суспільства» характеризується можливістю у цій системі активного використання інформації, знання, вмінь та навичок. Впровадження правових регуляторів у становлення інформаційного суспільства зумовлене актуальністю ведення активного ритму життя сьогодення та засобом підвищення конкурентоспроможності держави на міжнародних ринках, надання своїм громадянам можливості отримати освіту та працевлаштування у сучасному інформаційному світі, створити сприятливі умови для регулювання інформаційних відносин та подальшої розбудови якісно нової інформаційної ери.

Головним завданням правового регулювання інформаційного суспільства є вироблення концептуальних соціальних засад створення підвалин такого суспільства, з акцентуванням уваги на способах досягнення цієї мети: «як можна цього домогтися з найкращими результатами», враховуючи не тільки переваги, але й ризики, пов'язані з процесами трансформації та глобалізації.

Правове регулювання інформаційного суспільства відбувалося за різних обставин, чинників та соціальних факторів, які так чи інакше впливали на формування та функціонування появи такого феномену, як інформаційне суспільство: економічний, технологічний, соціологічний, комунікативний, культурологічний, політичний, ідеологічний, історичний тощо. Зрозуміло, що така варіативність соціальних факторів зумовлена достатньою увагою з боку науковців та обумовлена нагальною потребою пояснення формування, визначення та побудови нової епохи у суспільстві. Правове регулювання інформаційного суспільства уявляється як досить сильно навантажене ідеологічним змістом та ідеологічною природою. В.В. Кавка, передусім, пояснює його нерівністю і владними відносинами : коли інформація та знання стають основними методами «приховування, замовчування недоліків домінуючої реальності» або мають недостовірний характер для досягнення певної мети державою та політичними силами. Суть ідеологічного впливу на правове регулювання інформаційного суспільства полягає у надзвичайно значущому специфічному сучасному способі поєднання політики з технологією, з використанням маніпуляції та надбання розвитку інформаційних технологій, коли суспільство стає заручником несправедливого шляху його становлення (можливість впливу політичних дій, невідання та замовчування стосовно прийнятих рішень або їх істинного змісту, вплив на духовні цінності та мораль).

На жаль, проблема правового регулювання таких відносин нині стоїть дуже гостро, адже рівень інтернет-злочинів тільки зростає, і тому вважається за необхідне прийняття ефективного та дієвого механізму правового регулювання, яке приведе до плідних результатів втручання з боку держави, а якщо необхідно – і світової спільноти відповідно до правових норм, засобів та методів[2].

Інформатизація, автоматизація, яка активно впроваджується у всі сфери нашого життя, не могла обійти стороною і юридичну практику як у державному, так і приватному секторах. Електронні судові повістки та повідомлення, відкриті реєстри, які раніше були доступні лише вузькому колу фахівців (зокрема, нотаріусам), можливість отримати послуги та подати документи в режимі онлайн – далеко не повний перелік можливостей, пов'язаних із становленням інформаційного суспільства в країні. Слід пам'ятати, що сфера застосування сучасних інформаційних технологій буде активно розширюватися, в тому числі у юридичній галузі. Доступність інформації – одна зі складових розвиненого інформаційного суспільства. За режимом доступу інформація поділяється на відкриту та з обмеженим доступом. Правова інформація як одна з найбільш затребуваних категорій інформації в діяльності юриста представляє собою будь-які відомості про право, його систему, джерела, реалізацію, юридичні факти, правовідносини, правопорядок, правопорушення і боротьбу з ними та їх профілактику тощо.

Джерелами правової інформації є Конституція України, інші законодавчі і підзаконні нормативно-правові акти, міжнародні договори та угоди, норми і принципи міжнародного права, а також ненормативні правові акти,

повідомлення засобів масової інформації, публічні виступи, інші джерела інформації з правових питань. За режимом доступу правова інформація є відкритою, за деякими винятками. Нормативно-правові акти, угоди та інші джерела правової інформації, можуть містити державну таємницю, службову інформацію, що унеможлиблює вільний доступ до неї широкого загалу. В решті випадків з метою забезпечення доступу до законодавчих та інших нормативних актів фізичним та юридичним особам держава забезпечує офіційне видання цих актів масовими тиражами у найкоротші строки після їх прийняття, а також розміщення на електронних ресурсах в мережі Інтернет.

Прийняття Закону України «Про доступ до публічної інформації» [2] назавжди змінило формат діяльності публічної адміністрації з більшим ступенем прозорості та відкритості. Закон зобов'язує суб'єктів владних повноважень оприлюднювати певну інформацію про діяльність на офіційних веб-сайтах чи у форматі відкритих даних на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних за адресою в мережі Інтернет [3, с.7].

Досліджуючи сутність і зміст поняття «правове забезпечення» ми доходимо до висновку про коректність визначення цього терміну, запропонованого О.П. Сидоренком, який позиціонує правове забезпечення як систему правових дій, які складаються у визначеній послідовності, спрямовані на досягнення правового результату, який може виражатись у формуванні юридичних норм, утворенні чи припиненні існування суб'єктів права, попередженні правопорушень або у виникненні, реалізації, зміні чи припиненні визначеної правової дії, а також в інших правових наслідках; кожна з правових дій, що складає процедуру, виступає як процедурна правова дія [5, с. 45].

Юридична діяльність - це вид соціальної діяльності, який здійснюють юристи з використанням юридичних засобів, дотримуються в установлених законом випадках юридичної форми з метою розв'язання різних юридичних 100 проблем. Правоохоронна діяльність, на нашу думку, є самостійним видом юридичної діяльності, спрямованим на припинення порушення, захист та охорону порушених прав, свобод та інтересів громадян. На підставі вищевикладеного, пропонуємо наступне визначення правового забезпечення інформаційних технологій в правоохоронній та юридичній діяльності – це систему правових дій, які складаються у визначеній послідовності, спрямовані на досягнення правового результату у формі формування та розвитку сукупності методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, інтегрованих з метою збирання, опрацювання, зберігання, розповсюдження, показу і використання інформації в інтересах її користувачів в сфері юридичної та правоохоронної діяльності.

Основними тенденціями розвитку правового забезпечення інформаційних технологій у правоохоронній сфері є: 1) розробка сучасних форм та методів управління системами інформаційного забезпечення; 2) централізація та інтеграція комп'ютерних банків даних; 3) впровадження новітніх інформаційних систем і технологій для ведення кримінологічних та криміналістичних обліків; 4) розбудова та широке використання ефективних та потужних комп'ютерних мереж; 5) застосування спеціалізованих засобів

захисту інформації; б) налагодження ефективного взаємообміну кримінологічною інформацією на міждержавному рівні. Все це забезпечує суттєве підвищення рівня боротьби зі злочинністю [6, с. 12].

Висновки.

Було розглянуто місце інформаційних технологій у юридичній діяльності, що має особливе значення для інформаційного права має дослідження проблем правового регулювання відносин, пов'язаних з інформаційною інфраструктурою, з необхідним акцентуванням на проблемах інформаційної безпеки. Безперечно, становлення і розвиток інформаційного права неможливо уявити без наукової і освітньої складової, без формування відповідних наукових і учбових дисциплін. Необхідно досліджувати особливості інформаційного права як юридичної науки, наукові методи, які в ній використовуються, досліджувати зміст інформаційного права як учбової дисципліни, розробити практичні рекомендації з цих питань.

Слід зауважити, що юридична та правоохоронна діяльність мають бути належним чином забезпечені відповідними інформаційними технологіями, оскільки такі технології, окрім їх науковотехнічного значення у виконанні державою своїх функцій, в тому числі захисної, дають змогу вести мову про відповідність, зокрема, національної правоохоронної системи сучасним критеріям ефективності функціонування такої системи у світі.

Своєчасне вирішення наведених проблем і задач дозволить зробити певний внесок у подальший розвиток інформаційного права України. З урахуванням зростаючої важливості інформаційних і інформаційно-інфраструктурних відносин, початкової стадії формування інформаційного права вирішення проблеми подальшого розвитку інформаційного права є актуальним, оскільки сприятиме побудові інформаційного та правосвідомого суспільства в Україні.

Література:

1. Різник О.М., Павлюченко Н.С. Аналіз існуючих систем підтримки прийняття рішень у галузі юриспруденції нові інформаційні і телекомунікаційні технології Математичні машини і системи.– 146 с.

2. Ромащенко В.А. *Правове регулювання інформаційного суспільства в Україні: загальнотеоретичне дослідження*. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2018. С. 40-46

3. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 р.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 07.03.2021р.)

4. Міщенко І.В. Юридичні технології та інновації в юриспруденції: навчально-методичний посібник (для студентів денної та заочної форми навчання). Національний університет «Одеська юридична академія» 2020. 41 с.

5. Сидоренко О.П. Правове забезпечення: до питання інтерпретації поняття. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2018. №1. С. 39-47.

6. Інформаційні технології в правоохоронній діяльності : Посібник / В.А Кудінов, В.М.Смаглюк, Ю.І. Ігнатушко, В.А. Іщенко К.: НАВСУ, 2013. 82с.

Abstract. *The paper considers issues of information reality related to the formation and functioning of a law-abiding society, implementation and analysis of legal support of information technology in legal activities, the main problems of legal regulation of relations in the information society in Ukraine.*

Key words: *information society, legal support, information technologies, legal regulation, information technologies in legal activity.*

Статья отправлена: 09.03.2021 г.

© Письменна О.П.

УДК 004.2

DEVELOPMENT OF THE JURY TRIAL IN FRANCE**РАЗВИТИЕ СУДА ПРИСЯЖНЫХ ВО ФРАНЦИИ****Sadovnikova V.V. / Садовникова В.В.***student/ студентка*

*Far Eastern branch of the Russian Academy of foreign trade, Ministry of economic development of the Russian Federation, Vilyuyskaya 25, 683002
Дальневосточный филиал Всероссийской академии внешней торговли
Министерства экономического развития Российской Федерации,
г. Петропавловск-Камчатский, ул. Виллюйская 25, 683002*

Аннотация. В статье рассмотрены основные этапы становления суда присяжных во Франции, причины его возникновения и деятельность на современном этапе. Раскрыты основные проблемы, которые возникали в процессе его создания.

Ключевые слова: Франция, суд присяжных, Кодекс уголовного расследования 1808 года, Уголовный кодекс Франции 1810 года, история

Вступление

Суд присяжных в настоящее время играет значительную роль в отправлении правосудия. Многие страны ввели в своё правовое поле этот институт. Зарождение и становление суда присяжных во Франции является одним из наиболее удачных примеров для заимствования, поэтому многие страны переняли этот опыт у Франции.

Основной текст

Внутренняя политика и законодательство Франции XVIII века повлияли на создание и усовершенствование института суда присяжных в уголовных делах. Обусловлено это было тем, что все судьи страны работали как «под копирку», выполняя распоряжение правительства, политика которого была направлена на выполнение плана и выполнение всех законов страны. Человеческая жизнь в те времена для Франции не была важна, поэтому в судебной системе применялись пытки для того, чтобы подсудимый сознался, применить к нему систему наказания и закрыть дело, а виновен был данный человек или нет значение не имели. Для судей было главное просто соблюсти формальность, а человеческие качества в уголовном деле отсутствовали у судей. Подсудимые, а их как известно, было не мало, попадали под судопроизводство таких судей и невинные люди погибали напрасно.

Многие мыслители тех времён негативно высказывались об инквизиционном процессе, который существовал во Франции. Практически каждый мыслитель, юрист и обычные граждане склонялись к суду присяжных в уголовных делах, взяв за основу Англию, в которой суд присяжных получил высокий юридическо-правовой отклик.

На создание полноправного суда присяжных во Франции повлияла Великая французская революция, результат которой закрепил основные положения этого правового института. Особую роль в создании суда присяжных сыграл Наполеон I Бонапарт, прислушиваясь к мнению большинства, а именно граждан, он решил оставить суд присяжных в

уголовных делах, в то время как опрос судей показал, что только 1/3 из всех согласны на данное нововведение, остальные либо были против, либо воздержались от ответа [5].

В 1789-1808 гг. высказывались мнения о том, что необходимо ввести суд присяжных и в гражданских спорах, но данную мысль отвергли окончательно. Действительно, гражданский и уголовный процесс очень различны. Если в уголовных делах всё предельно ясно: установить виновно лицо или нет по уликам, по каким-либо другим сведениям, то в гражданском деле, чтобы принять правильное и справедливое решение, необходимо знать всё законодательство и обычным простым присяжным это не дано, т.к. они не юристы. И только высококвалифицированный юрист, а в нашем случае это судья, может принять объективное решение по гражданскому делу.

Необходимо отметить, что заседания присяжных стали осуществляться на основании Кодекса уголовного расследования, который был принят в 1808 году, но вступил в силу только 1 января 1811, вместе с уголовным кодексом [4].

Зарождаться Кодекс уголовного расследования начал 28 марта 1801 года, и создание продолжалось на протяжении 7 лет. За это время был создан проект на 1169 статей, в которых отражались нормы уголовного права и нормы уголовного процесса. Далее этот проект направлялся высококвалифицированным судьям на доработку и корректировку, а после всех этих стадий перешел на рассмотрение в Государственный совет на законодательное одобрение.

В 1804 году в Государственном совете большинство голосов были за принятие суда присяжных, но нашлись и те, кто выступал против. Но всё-таки обсуждение суда присяжных прошло достаточно успешно и обсуждались важные вопросы, касающиеся этого института. Результат собрания по данному делу установил, что суд присяжных необходим, а члены должны избираться из членов избирательного совета. Но данный проект был заморожен на 3 года, потому что присутствующий на заседании Наполеон Бонапарт выдвинул идею об объединении гражданских и уголовных дел в одной апелляционной инстанции, в то время как уголовные дела переходили сразу в кассационные суды [6]. Данное предложение Наполеона не было одобрено и только в 1808 году вновь состоялось заседание Государственного совета по вопросу принятия кодекса уголовного расследования, которое пришло к выводу, что необходимо разделить кодексы на два вида: Кодекс уголовного расследования и уголовный Кодекс. Также комиссией было принято решение, что императорский суд будет включать в себя юрисдикцию гражданских и уголовных дел.

16 декабря 1808 года Кодекс уголовного расследования был утвержден Государственным советом, но для вступления его в силу необходимо было доработать и принять уголовный кодекс, поэтому действие Кодекса уголовного расследования 1810 года было заморожено до начала 1811 года, когда оба кодекса вступили в силу и имели своё законное основание.

Оба кодекса были взаимосвязаны и взаимозависимы. Так, уголовный Кодекс предусматривал такую модель процесса уголовного судопроизводства, которая в последующем была взята за образец Европой и Россией, а именно,

жюри выносило вердикт виновности или невиновности по делам, касающихся мучительного или позорящего наказания.

Кодекс уголовного расследования 1808 года также дал присяжным полноценно решать вопрос о виновности или невиновности конкретного лица, если раньше присяжным задавались только конкретные вопросы по делу, установленными законами, то сейчас присяжные могли выносить полноценный вердикт, ссылаясь на все доказательства, полученные в ходе следствия.

Далее роль присяжных и их значение для подсудимого существенно менялись и присяжные могли повлиять на систему наказания. В 1832 году законом говорилось, что если более 7 присяжных считают, что виновное лицо должно понести смягчающие обстоятельства по совершенному делу, то это необходимо было произнести в специально предусмотренной законом форме. Через три года, в 1835 году было предусмотрено, что смягчения наказания можно было достичь при голосовании большей части присяжных. Тем самым, дальнейшая судьба подсудимого стала зависеть от вердикта присяжных [2].

Но тот факт, что присяжные стали выше закона, привело к отрицательным последствиям. Присяжные не знали какое наказание предусмотрено по тем или иным действиям, и боясь, что мера ответственности будет очень суровой для подсудимого, даже с учетом смягченного вердикта, присяжные проникались к обвиняемому душевной добротой и выносили оправдательное заключение, даже при тех уликах и фактах, которые ясно показывали, что подсудимый виновен в данном деле [3].

В XIX веке такие действия присяжных подверглись серьезной критике, и на этой основе был создан новый институт – коррекционализация. Данное нововведение касалось тех деяний, по которым были явные доказательства вины, но с целью предотвращения оправдательного вердикта от присяжных, дела направлялись в трибунал полиции, который принимал решение только по проступкам и сам назначал наказание. В тех делах, где были отягчающие обстоятельства, прокурор мог их снять и превратить дело в проступок, тем самым не дав возможность присяжным оправдать виновное лицо, а трибуналу наказать подсудимого.

5 марта 1932 года произошло изменение положения присяжных, которое положительно сказалось на принятии приговора. Теперь присяжные могли принимать участие в назначении наказания. Это было обусловлено тем, что раньше присяжные не доверяли судьям и боялись, что те примут достаточно строгое наказание к лицу, которое хоть и заслуживает наказания, но не такого строгого и принимали оправдательные вердикты. Но после такого нововведения уголовная система во Франции значительно изменилась. Под влиянием присяжных виновные наказывались соответствующей мерой наказания, а действительно невиновные отпускались.

Также в это время соблюдалось одно неукоснительное правило: присяжные не знали личность подсудимого. Данное правило действовало для того, чтобы решение принималось объективно и справедливо. Но и тут были свои недостатки, присяжные не знали первое ли правонарушение совершил подсудимый или это рецидив. Не редко бывало так, что рецидивистам смягчали

наказание, в то время как другим, наоборот, его увеличивали [3].

Но закон 25 ноября 1941 года устранил эти недоразумения. Теперь для вынесения приговора объединялись две коллегии: коллегия присяжных и коллегия следователь и совместно выносили решение о назначении наказания или оправдания. Данная система продолжила своё существование и после Второй мировой войны.

В 1958 году во Франции был принят уголовно-процессуальный кодекс, который никак не повлиял на процесс присяжных в уголовных делах на первой инстанции. Это говорит о том, что даже в суровые послевоенные годы законодательство Франции было объективным и не стало менять уже устойчивый институт суда присяжных, а наоборот, только его улучшило, а именно увеличило количества присяжных с 7 до 9 человек [5].

В начале XXI века законодательство продолжает усовершенствоваться и отдавать предпочтение справедливому решению по уголовным делам, а именно, дает шанс на пересмотр приговора апелляционным судом в составе 12 человек из коллегии присяжных.

Также в настоящее время сохранилось положение, созданное 9 сентября 1835 года, предусматривающее тайное голосование присяжных. Данное решение защищает коллегия присяжных от давления суда и гарантирует, что голос каждого не будет обнародован поименно, но и в тоже время будет учтен [5].

Таким образом, суд присяжных в уголовных делах во Франции прошел разные этапы, на которых в разные времена то принимались новые положения, то какие-то вовсе исключались из кодексов. Вся история создания института суда присяжных в современной ситуации очень положительно сказывается на отправлении правосудия, т.к. в наше время очень часто высшие чины влияют на решения низших, существуют различные способы воздействия на судей для того, чтобы они приняли решение угодно какому-нибудь высшему звену. А суд присяжных не допускает таких действий, эта коллегия действует по своему внутреннему убеждению, на которое никто не влияет, только здравый смысл, улики и факты.

Заключение и выводы.

В результате проведенного анализа трудов современных российских ученых, посвященных истории Франции XVIII века, были получены знания, касающиеся становления и развития суда присяжных во Франции.

Библиография:

1. Батырбаев Б.С. Принципы и формы института присяжных заседателей в осуществлении правосудия [Текст] / Б.С. Батырбаев // Наука и новые технологии. – 2009. – № 7. – С. 217-219
2. Борискова И.В. Судебная система Франции [Текст] / И.В. Борискова // Территория науки. – 2015. – № 5. – С. 151-155.
3. Михайлов П.Л. Суд присяжных во Франции [Текст] / П.Л. Михайлов. – Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2004. – 246 с.
4. Михайлов П.Л. Суд присяжных во Франции по кодексу уголовного

расследования [Текст] / П.Л. Михайлов // Известия высших учебных заведений. Правоведение. – 2004. – № 3. – С. 213-223

5. Михайлов П.Л. Суд присяжных по французскому кодексу уголовного расследования 1808 года и его эволюция [Текст] / П.Л. Михайлов // Журнал правовых и экономических исследований. – 2007. – № 1. – С. 130-145

6. Субботин М.Р. История развития суда присяжных во Франции с точки зрения политико-правовых учений [Текст] / М.Р. Субботин // Уголовное право. – 2011. – № 1. – С. 67-71.

***Abstract.** The article considers the main stages of the formation of the jury trial in France, the reasons for its occurrence and its activities in the modern world. The main problems that arose in the process of its creation are revealed. The jury trial today plays a big role in the modern world. Many countries have introduced this institution into their legislation. The birth and development of the jury trial in France is one of the most successful examples to follow, and many countries have adopted this experience from France.*

***Key words:** France, trial by jury, Code of Criminal Investigation of 1808, French Criminal Code of 1810, history*

Научный руководитель: канд. ист. наук, доцент Князькина Т.А.

Статья отправлена: 13.03.2021 г.

© Садовникова В.В.

УДК 004.2

CULTURE-ANTHROPOLOGICAL PURPOSE OF THE DOCUMENT IN MODERN CONDITIONS

КУЛЬТУРАНТРОПОЛОГИЧЕСКОЕ НАЗНАЧЕНИЕ ДОКУМЕНТА В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОСТИ

Abramova E.G. / Абрамова Э.Г.

*postgraduate student of the Department of Culturology / аспирант кафедры культурологии
Luhansk State Academy of Culture and Arts named after M. Matusovsky
Луганская государственная академия культуры и искусств имени М. Матусовского*

Аннотация. В работе рассматривается документ как предмет понимания человеком в современном обществе. Автор раскрывает главные моменты интерпретации документа, акцентируя внимание на формах фиксации документа в историческом плане. Говорит о придуманных человеком в процессе эволюции физических носителях: камне, пергаменте, скале, бумаге и др. Главным способом фиксации информации является сознание человека, его оперативная и договоренная память. В условиях современности документ является необходимым атрибутом человечества, который выполняет новые функции: репрезентации, идентификации, замещения.

Ключевые слова: документ, культурантропология, интерпретация документа, значение документа.

В период глобализации, коммуникация играет ключевую роль в развитии человечества. Документ является основным носителем культурной информации в условиях глобализации, поэтому правомерно берет на себя новые функции: репрезентации, идентификации и даже замещения. Документ становится формой представительства человека и общества в целом. Регулировать движение человека в социуме, через призму правовых, экономических, культурных ограничений, выраженных в документе позволяет регулятивная функция. Документ – это культурный код и форма нашей жизни в обществе, один из способов движения. Главной задачей человека в современном мире является понимание и интерпретация необходимых документов, без которых его жизнь не мыслима.

Обратимся к понятию «интерпретация», которое рассматривается в работах разных ученых таких, как Ю. Борев, Г. Гадамер, П. Риктор, Ю. Сенько, О. Колоянова и др. Так, Ю. Борев устанавливал, что разница между анализом и интерпретацией заключается в некотором приращении содержания путем творческого домысливания, которое опирается на личный эстетический опыт, но не является произвольным. Рассматривая термин «понимание» Ю. Борев считает его «творческим результатом интерпретации» [2; 424]. Поэтому интерпретация – есть понимание того или иного документа.

Интерпретация при помощи документа определяет следующие этапы деятельности субъекта: восприятие, узнавание, опредмечивание /распредмечивание, осмысление и понимание. Каждый из них выявляет уровень вхождения личности в смысловое поле документа и определяет его информационную и коммуникативную способность быть источником для субъекта в актуальное для него время и пространство.

Прочтение документа обретает осмысленный и упорядоченный характер,

если руководствоваться ключевыми моментами интерпретации, среди которых:

- выделение способа/способов фиксации знаний и социально-культурного опыта;
- определение ценностно-смысловой системы координат, характерной для формы мышления;
- определение места человека и его роли в пределах определенного типа культуры;
- концентрация смыслов и ценностей в социокультурных формах.

В коммуникативных отношениях анализировать и интерпретировать документы в их историко-культурной обусловленности становится возможным, если они зафиксированы в сознании человека/общества или на каком-либо физическом материальном носителе. Эти два способа фиксации информации описаны, например, в истории, антропологии, филологии, социологии, и лежат в основе характерных для этой науки методов изучения социальной памяти: аналитического и статистического (Л. Аверьянов). Память человека обладает избирательностью и временной протяженностью (оперативная и кратковременная). Она не всегда надежна для хранения информации, в отличие от придуманных человеком в процессе эволюции физических носителей: камне, пергаменте, скале, бумаге и др. Знание как ценность есть результат социальной памяти и эмпирического опыта; оно способно обрастать смыслами и получать приращение. По утверждению Л. Аверьянова, необходимость фиксировать информацию возникла в силу ряда причин:

1. знание по содержанию всегда осталось неизменным;
2. новое поколение имело возможность создавать свою интерпретацию знания;
3. ликвидации линейной интерпретации;
4. устанавливался непосредственный контакт поколений;
5. осуществлялся принцип множественной непосредственной интерпретации;
6. передача знаний, минуя его живых носителей;
7. записанное знание приобретает самостоятельное звучание;
8. записанный опыт всегда обобщенный [1].

Описанные Л. Аверьяновым особенности фиксации знания и информации важны для культурологии, так как раскрывают особенности трансляции смыслов посредством документа как ценностно-смысловой структуры, в которой органично сочетаются знание и социально-культурный опыт в их динамике и преемственности.

Информация или знание всегда где-то находится, в каком-то месте расположено то, что не зафиксировано не существует, а если знание зафиксировано, то оно уже имеется и зафиксировать можно только знание, в форме информации. Феномен фиксации есть сам себе организованный процесс, который может быть реализован только на основе организованного представления сознания об организованном мире, т.е. знания [2].

Соответственно и исследовать можно только то, что зафиксировано. Информацию или знание, о чем-либо можно получить, извлекая из документа. Документ как знак, он опосредован. Задача исследователя – каким-либо

образом извлечь это знание, получить его, опредметить, а затем уже интерпретировать в соответствии со своими задачами.

Знание есть отражение в сознании эмпирического опыта при решении частных задач. А новое знание появляется в результате специального, особого соединения признаков объектов для решения задачи. Если задача решена успешно, опытное знание превращается в самостоятельный блок и приобретает статус нового знания.

Природа придумала только один способ фиксации информации – сознание человека, его оперативная и договоренная память. Но поскольку память оказывается не столь надежным хранением информации для решения специфических и тем более долговременных задач, человек в процессе эволюции придумал второй способ – фиксация информации на каком-нибудь физическом носителе: камне, пергаменте, скале и, конечно, на бумаге.

Преимущество фиксации информации на физических носителях заключается, прежде всего, в том, что документ, позволяет передавать опыт жизни в полном объеме как знание любым последующим поколениям без потерь и искажений (в отличие от живой памяти), без относительно времени и пространства. Переход к фиксации на физических носителях позволил человечеству перейти на новую стадию своего развития.

Еще одно преимущество фиксации информации на физических носителях в виде документа в том, что сознание стало свободным от запоминания огромного и все возрастающего объема информации и занялось реализацией основной своей функции – концептуальных решений новых и все усложняющихся задач. История человечества – постоянное совершенствование физических носителей, увеличение времени и объема хранения, а также эффективных способов извлечения информации как знания.

Определить ценностно-смысловую систему координат, отражаемую в документе, значит воссоздать модель вселенной, в которой «внутренняя синтагматика элементов внутри документа становится языком пространственного моделирования» [1].

Следовательно, суть документа заключается в том, что он является культурообразующим феноменом, такой формой, в которой передаваемое сообщение – окаменевший интеллект (реальность наших предков) фиксируется на материальном носителе, идет снятие пласта культуры в удобную форму для трансляции, в удаленном как от коммуниканта, так и от реципиента, что обеспечивает передачу сообщения во времени и делает возможным передачу в пространстве и позволяет транслировать смыслы. Смыслы, являясь свернутой программой движения общества, позволяют наделить документ семиотическим кодом.

Итак, документ является достаточно удобным средством пространственной коммуникации, стабильным вещественным объектом. Материальная форма документа допускает его транспортировку на любое расстояние. Следовательно, необходимость в документе возникает во время передачи информации во времени и пространстве, каждая культурно-историческая эпоха создает свои виды документов с целью трансляции художественного опыта.

Литература:

1. 1. Аверьянов Л. Я. Контент-анализ / Аверьянов Л. Я. – М., 2007.
2. 2. Боров Ю. Эстетика. – 4-е изд., доп. / Юрий Боров. – М. : Просвещение, 1988. – 495 с.

Abstract. *The paper considers the document as a subject of human understanding in modern society. The author reveals the main points of interpretation of the document, focusing on the forms of fixing the document in historical terms. He speaks of physical media invented by man in the course of evolution: stone, parchment, rock, paper, etc. The main way of fixing information is the human consciousness, its operational and arranged memory. In modern conditions, the document is a necessary attribute of humanity, which performs new functions: representation, identification, substitution.*

Key words: *document, cultural anthropology, document interpretation, document meaning.*

Научный руководитель: д.ф.н., проф. Воеводин А.П.

Статья отправлена: 21.02.2021 г.

© Абрамова Э.Г.

**ART THERAPY AND TRAUMATIC POST-WAR EXPERIENCE:
AMERICAN PTSD STUDIES**
**АРТ-ТЕРАПІЯ У КОНТЕКСТІ ТРАВМАТИЧНОГО ПОСТВОЄННОГО ДОСВІДУ:
АМЕРИКАНСЬКІ PTSD СТУДІЇ.**

Tarasov V. / Тарасов В.В.

Krivuts S. / Кривуц С.В.

Khrisanfova D. / Хрисанфова Д.В.

Kharkiv State Academy of Design and Arts

Харківська державна академія дизайну і мистецтв

Анотація: Дослідження терапевтичної функції мистецтва пов'язується передусім із т.зв. посттравматичним стресовим розладом (англ., PTSD) – видом психічної дисфункції, який має досить складну типологію та симптоматику. На думку авторів, американський досвід дослідження посттравматичного синдрому є унікальним з огляду на часові та кількісні параметри (в США активно студіюють PTSD арт-терапії з кінця 1970-х років), що обумовлює увагу до нього як до самостійного об'єкту аналізу.

Дослідницький кейс проекту формувався на добровільних принципах та не містив клінічного компонента, що вкрай важливо для проблематики дослідження. Практично усі волонтери не мали попереднього «активного» мистецького досвіду та в переважній більшості не були дотичні до художнього життя.

Автори статті поки що не оперують усім масивом емпіричних та епістемологічних даних а тому наголошують на проміжному та робочому характері висновків, оскільки запропонований аналітичний кейс ще триває.

Ключові слова: арт-терапія, PTSD, візуальні студії, теорія візуального аналізу

Актуальність проблеми.

Сучасні події на сході України є значним викликом не тільки для соціального та політичного розвитку країни. Мистецькі та, у більш широкому сенсі – художні процеси, також реагують на важкі воєнні обставини, які за останні роки стали фактом нашого життя.

У такому контексті дослідження досвіду країн, що мали подібні виклики у власній історії та (або) брали участь у їхньому вивченні та даектуалізації, є вкрай важливою ланкою оздоровлення українського суспільства. Можливості арт-терапії визнані світовою спільнотою в якості вагомого чиннику психоемоційної стабільності, яка, на наше переконання, стосується як окремих учасників війни на Донбасі, так і суспільства в цілому, його колективних травм та посттравматичних візій.

Додаткової актуальності вивчення арт-терапії набуває в умовах гібридного протистояння, яке є унікальним за своєю травматичної психоемоційною силою. Специфіка цього досвіду відрізняє сучасні українські реалії від практично усіх найбільших воєнних конфліктів останніх десятиліть: подій на Балканах, війн в Іраку та Афганістані, Чеченських війн тощо.

Постановка проблеми.

Мистецькі практики супроводжують військові та воєнні конфлікти практично із часу фіксації війни, як соціального явища, про що ми неодноразово згадували у рамках наукового дослідження мистецтва «окопної графіки» за часів першої та другої світових війн [9]. Проте у межах винесеної у

заголовок теми нас передусім цікавить досвід останньої третини ХХ – початку ХХІ століть, що пов'язано не тільки із специфікою воєнних конфліктів цього часу, але й із особливостями трансформацій форм та видів мистецтва.

Окремо наголосимо на тому, що в контексті сучасної термінології дослідження терапевтичної функції мистецтва пов'язується передусім із т.зв. посттравматичним стресовим розладом (англ., PTSD) – видом психічного захворювання, яке має доволі складну типологію та симптоматику.

Так, Крейг Зелігер вважає, що здатність мистецтва до побудови миру поки що не оцінені належним чином, ані науковцями, ані громадськістю. Натомість досвід подібної роботи у межах миротворчих операцій засвідчує свою ефективність та дієвість. Наприклад, діяльність неурядових організацій у Боснії та Герцоговині наприкінці 1990-х років містила вагомий сегмент мистецьких «терапевтичних» проектів, що охоплювати і сфери побуту та дозвілля (переважно спрямовану на сприяння примирення між етнічними групами), і власне лікування засобами мистецтва [8, р. 62].

На сьогодні країною, що має найбільших фаховий досвід роботи у галузі арт-терапії є США. Дослідження у цій галузі розпочалося в країні наприкінці 1970-х років, тобто ще за десять років до визнання посттравматичного синдрому хворобою [1, р. 159]. І хоча на початковому етапі фахівців цікавило передусім переосмислення наслідків конфліктів, у яких американські військові були задіяні безпосередньо, наразі американська школа арт-терапії є найбільш широко практикуючою. Останнє є вагомою підставою для окремої уваги щодо здобутків американських вчених, їхнього вивчення у актуальному для України контексті.

Виклад основного матеріалу.

Уявлення щодо сфери можливостей лікування мистецтвом перебувають сьогодні у стадії т.зв. інституційного вивчення. Вже декілька десятиліть світова спільнота користується арт-терапією як практикою, проте її вихід на концептуальні засади, узагальнення у вигляді теоретичних та дослідницьких програм ще триває та, вочевидь, триватиме надалі.

Наприклад, у практичній площині перебуває дослідницький проект міжнародної групи експертів, що у середині – другій половині 2000-х років вивчали особливості застосування арт-терапії у середовищі молоді у Косово. Як засвідчують проміжні звіти фахівців, робота із паралельними групами, для яких застосовувалися різні техніки та методики лікування мистецтвом, продемонстрували загальну тенденцію «оновлення» посттравматичного досвіду, його переорієнтацію у структуру важких, проте незагострених емоційно спогадів. Найцікавіше те, що мистецький вплив, не дивлячись на різні форми та вияви, спричинив згуртування учасників усіх груп, які відмічали, що до періоду лікування вони переживали стрес наодинці; у подальшому терапевтичний вплив студійних та особистих занять призвів їх до усвідомлення щодо «нормальності» їхньої емоційної реакції на «ненормальні стресові події». Зрештою, усі визнали, що стали згуртованіше, ближче один до одного та переосмислили попередньо набуті травми [7, р. 146].

Наголосимо на тому, що попри надзвичайну важливість «польових» та

експериментальних досліджень, узагальнення, систематизація та, головне, урахування помилок і хиб, є можливим лише із певної дослідницької дистанції, яка дозволяє представити проблему в її концептуальному баченні.

Як засвідчують статистичні данні, симптоматика PTSD має доволі виразну часову тяглість, в окремих випадках вона може тривати навіть десятиліттями, що значно ускладнює лікування. Водночас саме мистецькі техніки є тим інструментом, що здатен виявляти посттравматичні сценарії на пізніх етапах.

Наприклад, за твердженням американських дослідників, у ветеранів війни в Іраку симптоми PTSD (як на рівні пост стресових розладів, так і у вигляді симптомів хвороби) простежуються у пропорції один до шести і продовжують виявляти себе постфактум [5, р. 64].

У систематизованому вигляді, досвід застосування методик арт-терапії в межах американської школи, визначається кількома ключовими напрямками.

По-перше, це мистецька робота з «важкими» спогадами. Припускається, що на початковому етапі травматичний досвід має виступати як частина реального життєвого досвіду, а вже під час терапії, за допомогою мистецького спілкування та творчості – відсуватися у простір пам'яті, перетворюючись «на щось пасивне» та стаючи частиною «історії», частиною «відстороненого минулого» [1, р. 160].

По-друге, важливою методикою виступає т.зв. прогресивна експозиція, що зорієнтована на передбачуваний та стадіальний вплив мистецтва. Арт-терапія здатна через зідування символічних та виражальних засобів мистецтва впливати на психоемоційні подразники хворого, який при цьому здатен «виражати і розкривати травматичний матеріал невербально». Останнє є менш загрозливою формою спогадів, що дозволяє уникати травматичних емоцій, не відчувати усієї сили та руйнівної властивості важкого воєнного досвіду [1, р. 160].

Важливою ланкою у американській методиці арт-терапії виступає екстерналізація – психотерапевтичний прийом, що дозволяє травматичний досвід людини тлумачити як зовнішній вплив, не пов'язаний безпосередньо із самою людиною (відсторонення травми від самого себе). Американські фахівці рекомендують застосування цього методу також у вигляді «наративної терапії». Як відмічають вчені, у варіанті арт-терапії «травматичний матеріал може бути безпосередньо показаний через форму зображення або об'єкту». Така практика «фізичної екстерналізації» допомагає людині із симптоматикою PTSD стати «спостерігачем», який бачить власну історію з певної емоційної відстані [1, р. 160-161].

Варто відмітити, що застосування цієї методики у роботі із американськими ветеранами війн в Іраку та Афганістані продемонструвало «ефект розповіді», коли хворі після сеансів екстерналізації поверталися до «послідовної розповіді про самі події», пригадували важкі факти та обставини. Зрештою, це дозволяло фахівцям з арт-терапії інтегрувати «травматичний матеріал» до концепції реальних спогадів, які при цьому вже не викликали симптоматичних наслідків, стаючи поступово частиною «особистої історії» [1, р. 160-161].

Насамкінець, в якості обслуговуючого компоненту виступає низка заходів, які традиційно розглядаються фахівцями як властивості позитивного психоемоційного впливу арт-терапії. Серед них активний медитативний ефект, що знижує збуджуваність травмованого; посилення емоційної самореалізації та здатності тримати «травматичний матеріал» у межах контрольованих емоційної зони; покращення самооцінки [1, р. 160-161].

На основі вивченого досвіду арт-терапевтичного аналізу PTSD можна зробити декілька проміжних висновків, які у подальшому можуть стати основою для розробки авторської концепції візуального аналізу пост-травматичного досвіду.

Насамперед звернемо увагу на чіткий розподіл арт-терапевтичних практик на дві категорії. Вони навзаєм пов'язані одна з одною, проте мають різну комунікативну спрямованість.

Дискусія.

Перша категорія акумулює т.зв. пасивні художні засоби, що переважно зосереджуються навколо проблематики спостереження, свого роду «стороннього» (зовнішнього) контакту із мистецькими об'єктами. У цьому випадку особливість сприйняття мистецтва виступає в якості інструменту виявлення особистого відношення людини до цінностей, які даний твір представляє. Мистецтво володіє природною здатністю узагальнювати явища дійсності, водночас пропонуючи людині моделі її (дійсності) інтерпретації. Ця властивість є одним із головних психо-емоційних чинників терапевтичного потенціалу художнього твору, що може виступати ролі своєрідного ретранслятора між «складним» та «простим», між емоційно «відкритим» та «закритим» тощо.

У межах цієї групи методів домінує принцип заміщення спогадів та уявлень. Алгоритм відношення до мистецького твору набуває послідовних та поступових характеристик, істотно змінюючись в межах ускладнення «ефектів сприйняття». Наприклад, модель сприйняття «подобається / не подобається» заміщується на «усвідомлюю, чому не подобається». Це у подальшому дозволяє через обґрунтування парадигми цінності твору (відповідь на запитання: чому твір подобається іншим), усвідомити об'єктивний характер аксіології мистецтва, яке зажди є цінним навіть у випадку, коли є незрозумілим або внутрішньо неприйнятним.

Зазначена модель містить вагомий художньо-когнітивний компонент, допомагаючи людині:

(а) обґрунтувати та висловити власне відношення до мистецтва;

(б) усвідомити об'єктивну цінність художнього твору, безвідносно до особистого естетичного досвіду;

(в) замінити практику відторгнення незрозумілої естетики моделлю сприйняття та визнання факту її існування як важливого та потрібного явища дійсності «для когось іншого».

В американські моделі арт-терапії зазначений алгоритм активно використовується у межах т.з. розмовного кейсу [2, р. 363-364]. Він поєднує художньо-естетичні аспекти «ефектів сприйняття» мистецтва із нарративними

практиками їхнього «канального» (спрямованого у межі конкретних описово-аналітичних дій) обговорення.

Окремо відмітимо, що з нашої точки зору, концептуальної основою пасивних художніх методів є візіонізм.

В межах другої категорії арт-терапевтична практика набуває активних форм, що залучають людину не лише до моделей спостереження за мистецтвом та міркування над його значенням і ціннісними властивостями, але й до парадигми особистого створення власного художнього продукту. Спроба висловитися самостійно породжує абсолютно іншу стратегію художньо-мистецької поведінки.

Насамперед вона понижує рівень критичності до художніх міркувань «інших» та надає змогу сформуванню коло власних естетичних засад. Спроба осмислити творчість як систему аналізу дійсності моделює специфічне відношення до художньої форми, повертає увагу до композиційно-пластичних та образно-стильових властивостей мистецького твору. Це мимоволі проектує більш коректне відношення до самого акту творчості.

По-друге, важливою рисою терапевтичної природи мистецтва є його варіативність. Художня творчість, що пропонує певну картину дійсності, практично безмежна у сенсі конкретики форм, значень та образів. Якщо додати до цього властивість мистецтва до комбінаторики та породження гібридних, трансформуючих значень – простір для вираження власних спостережень та психоемоційних ідей набуває ще більшого масштабу. Екстериторіальність художнього твору обмежена лише фізичними можливостями технік та матеріалів, а також – що особливо важливо для аналітичної практики арт-терапії – уявою та характером художньої розвиненості самого реципієнта.

По суті, терапевтичний ефект в межах зазначеної групи методів досягається через дуальне (фізичне та психоемоційне) осмислення проблеми, яка представляється як художня. В багатьох американських методиках роботи із пацієнтами, що страждають від PTSD, присутній компонент активного заміщення травматичних спогадів на художнє переосмислення, що при цьому ґрунтується на попередньому «пасивному» періоді спостереження за мистецькими творами, як носіями певних художньо-аналітичних дій.

Наприклад, вкрай показовим є дослідження травматичного досвіду двадцяти п'яти ветеранів війни у В'єтнамі, результати якого були опубліковані у 1985 році і помітно вплинули на загальноприйнятту модель «глибини» втручання художніми засобами [4, р. 287–290].

Дослідницький кейс проекту формувався на добровільних принципах та не містив клінічного компоненту, що вкрай важливо для проблематики нашого дослідження. Практично усі волонтери не мали попереднього «активного» мистецького досвіду та в переважній більшості не були дотичні до художнього життя.

Автори проекту не регламентували PTSD як захворювання, намагаючись формувати простір довіри і взаєморозуміння та через спільність спогадів виявити травматичний (деструктивний) компонент оцінки минулого досвіду [4, р.287].

В результаті, естетично-емоційна «самопрезентація» ветеранів, яка стала можливою завдяки творчим сесіям та роботі із різними художніми матеріалами, виявила можливість застосування т.зв. методу дзеркального перенесення. Його сутність полягає у способі інтерпретації власного деструктивного досвіду художніми засобами за принципом стороннього погляду. «Токсичні» образи, осмислені як елементи художньої історії, акумулюють «важкість» досвіду та сприяють «підвищенню довіри до власних емоцій», що, на думку, авторів проекту, є вагомим кроком для подолання пост-травматики [4, р.287-288, 293].

Вважаємо за необхідне наголосити на тому, що увесь комплекс маніпуляцій, які застосовували автори проекту, функціонував у межах «пасивного» та «активного» етапів арт-терапії, що частково підтверджує нашу робочу гіпотезу.

Система, яка існує в сучасній американській практиці арт-терапії, спирається на багаторівневу модель. Кожен її компонент є самодостатнім методом, що дозволяє комбінувати їхнє практичне застосування та формувати арт-кейси у контексті кожного випадку.

Наприклад, А. В. Rankin та Л. С. Taucher, у межах власної авторської гіпотези та з огляду на специфіку дослідження, виділяють п'ять видів «мистецького втручання». Усі вони орієнтовані на компенсаторику травматичного досвіду та виражають окреслений нами раніше принцип «глибини» проникнення художньої дії на реципієнта:

(1) втручання для *полегшення вираження* поточного емоційного, психічного та фізіологічного станів;

(2) втручання *зادля створення розповіді* про події разом із почуттями, думками, та формами поведінки, що відбулися під час цих подій;

(3) втручання з метою *сприяння дослідженню змісту* емоцій, думок, поведінки, подій, «галереї» самосприйняття та інших міжособистісних стосунків (в окремих випадках, сюди ж відносяться і спогади за типом «агресор/ жертва»);

(4) втручання *зadля посилення управління поведінкою*, самооцінкою, афектом, стресом, фізичними реакціями тощо;

(5) втручання для *сприяння інтеграції* травматичних і нетравматичні елементи в історії життя [6, р. 139].

При цьому автори проекту пропонують використовувати усі п'ять компонентів-методів моделі в межах трьох груп, що акумулюють певні видові характеристики художнього втручання. Зокрема йдеться про *експресивні, розповідні та дослідницькі* види мистецьких втручань, що, на думку А. В. Rankin та Л. С. Taucher, «збільшує потенціал ефективності терапії та ефективності прогресу у часі» [6, р. 139].

Наголосимо на тому, що наш досвід роботи із арт-терапевтичними моделями втручання (передусім практика роботи Д.Хрісанфової в форматі арт-комунікації із військовослужбовцями Воєнно-медичного Клінічного Центру Північного Регіону в клініці психіатрії та неврології) побіжно підтверджує важливість та цінність кожного із запропонованих видів. Водночас ми схильні до проміжного висновку з приводу нерівнозначності компонентів експресії /

нарації / аналізу. Вочевидь усі визначені А. В. Rankin та Л. С. Taucher види є, свого роду, лінійними аспектами однієї і тієї практики аналізу, що націлена на «глибину» мистецького проникнення.

Відтак, наша робоча модель має дещо іншу структуру:

(1) методи виявлення (травми, травматичного «вузла», комплексу спогадів або образів-заміщень тощо);

(2) методи формування образно-змістовної цілісності (рівень наративного вираження образного змісту дисфункції спогаду);

(3) методи корегуючої інтерпретації травматичного досвіду (наприклад, у контексті методу «дзеркального заміщення».

Наголосимо на тому, що в межах американської школи арт-терапії використання багаторівневої моделі також має достатньо цікаву трансформаційну складову.

Так, дослідження Л. Gantt та Л. W.Tinnin пропонує вибірккову стратегію застосуванні рівнів та методів мистецького втручання [3]. Дослідники рекомендують використовувати для PTSD-травматики т.зв. другу та третю фази моделі: «опрацювання наративного травмування та скасування дисоціацій» [3, р. 70]. При цьому ключовими методиками виступають наративні (візуально оповідні) та інтерпретаційні (спостереження та відтворення побаченого), зокрема відома ще з 1970-х років стратегія «прихованого спостерігача» (Хільгарда / Hilgard, 1977 р.).

Важливо наголосити на тому, що власне арт-терапевтичні дії розпочиналися в активній фазі переробки та осмислення оповідей, коли реципієнт використовував «графічну розповідь» як своєрідну «галерею зображень», що ілюструють типологію реакцій на травму. При цьому зображення «до травми» та зображення «після травми» мали формувати певний конструктивний комплекс [3, р. 70], що фіксував, супроводжував та «виводив за межі пам'яті» вірусні аспекти спогадів, їхню гостроту та емоційну небезпечність.

Висновки.

Вважаємо за доцільне вкотре наголосити на проміжному та робочому характері висновків, оскільки запропонований нами аналітичний кейс ще триває. Автори статті поки що не оперують усім масивом емпіричних та епістемологічних даних.

В цілому ознайомлення із практикою арт-терапії в межах американської школи «художнього впливу» дозволяє осмислити характер і динаміку наукового генезису проблеми. Окрім цього це дає можливість визначити основні спільні та відмінні риси компаративного стану вітчизняної практики поряд із моделями арт-терапії в США.

На наш погляд, американський досвід дослідження посттравматичного синдрому є унікальним не тільки з огляду на часові та кількісні параметри (в США активно студіюють PTSD арт-терапії з кінця 1970-х років). В межах цієї школи сформувалася та знайшла свої практичне застосування багаторівнева модель художнього впливу арт-терапевтичних практик, яка успішно функціонує у багатьох національних проектах (наприклад, в межах пост-обставин

Боснійського конфлікту).

По-перше, ми вбачаємо за необхідне запропонувати декілька коректив та уточнень, які є доцільними на даному етапі дослідження проблеми.

По-друге, слід звернути увагу на нерівнозначності традиційних компонентів арт-терапії у вигляді лінійної моделі експресії / нарації / аналізу. Така послідовність дій буде «глибинний» алгоритм, що затискає аналітика у вузькому коридорі «тунельного» дискурсу, не дозволяючи експериментувати із «точками росту», «вузлами» та кластерними сукупностями, що все одно виникають в межах візуально-графічних матеріалів.

По-друге, запропонована нами робоча модель запропонована як послідовний алгоритм, що націлений на: (1) методи виявлення (травми, травматичного «вузла», комплексу спогадів або образів-заміщень тощо); (2) методи формування образно-змістовної цілісності (рівень наративного вираження образного змісту дисфункції спогаду); (3) методи корегуючої інтерпретації травматичного досвіду. У підсумку це проектує більш пластичну модель, що може бути адаптована для різних типів практики та потенційно здатна на більш активне залучення «артівського» (художньо-мистецького) компоненту як до формування, так і до інтерпретації даних.

Література:

1. Art Therapy for Combat-Related PTSD: Recommendations for Research and Practice (2006) // Art Therapy: Journal of the American Art Therapy Association, 23(4) pp. 157-164

2. Eisdell, N. (2019). A conversational model of art therapy. In Art Therapy in Australia (pp. 361-381). Brill Sense

3. Gantt, L., & Tinnin, L. W. (2007). Intensive trauma therapy of PTSD and dissociation: An outcome study. The Arts in Psychotherapy, 34(1), 69–80. doi:10.1016/j.aip.2006.09.007

4. Golub, D. (1985). Symbolic expression in post-traumatic stress disorder: Vietnam combat veterans in art therapy. The Arts in Psychotherapy, 12(4), 285–296. doi:10.1016/0197-4556(85)90041-3].

5. Pair, J., Allen B., Dautricourt M., Treskunov A., Liewer M., Graap K., Reger G. & A.Rizzo. A Virtual Reality Exposure Therapy. Application for Iraq War Post Traumatic Stress Disorder // IEEE VR2006 Proceedings, 64-71. – P. 64]

6. Rankin, A. B., & Taucher, L. C. (2003). A Task-oriented Approach to Art Therapy in Trauma Treatment. Art Therapy, 20(3), 138–147. doi:10.1080/07421656.2003.10129570

7. Treatment of Posttraumatic Stress Disorder in Postwar Kosovo High School Students Using Mind-Body Skills // Journal of Traumatic Stress, Vol. 17, No. 2, April 2004, pp. 143-147 (© 2004) / Groups: A Pilot Study / James S. Gordon, Julie K. Staples, Afrim Blyta and Murat Bytyqi

8. Zelizer, Craig (2003). The Role of Artistic Processes in Peace-Building in Bosnia-Herzegovina / Peace and Conflict Studies: Vol. 10. No. 2. Article 4.

9. Тарасов В. В. «Окопна графіка» як джерело з історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр. / В. В. Тарасов // Література та культура Полісся. –

Ніжин:НДУ ім. М. Гоголя, 2011, Вип. 61: Проблеми літературознавства, історії та культури України з погляду сучасності. – С.147-150.

Abstract: *Art therapy research is directly related to the problem of PTSD. According to the authors, the American experience with PTSD research is unique. PTSD therapy has been actively studied in the United States since the late 1970s. Thus, the research and empirical experience accumulated during this time is a completely independent object of analysis.*

The research case of the project is formed on a voluntary basis and does not contain a clinical component. Almost all of the project's volunteers had no previous "active" artistic experience and, as a rule, did not participate in artistic life.

The authors of the article do not yet have at their disposal the entire completeness of empirical and epistemological data. That is why the article is written as an interim study. The proposed analytical case continues to evolve.

Key words: *art therapy, PTSD, visual studios, visual analysis theory*

УДК 353.334

ALGORITHMS FOR ROUTING THE SPATIAL FUNCTIONING OF CLUSTERS OF TOURISM AND RECREATION

АЛГОРИТМИ МАРШРУТИЗАЦІЇ ПРОСТОРОВОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ КЛАСТЕРНИХ СТРУКТУР ТУРИЗМУ І РЕКРЕАЦІЇ

Маслиган О.О. / Maslihan O.O.*PhD, Associate Professor / к.е.н., доц.*ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8465-548X>*Mukachev State University, Mukachevo, Uzhgorodskaya, 26, 2, 89600**Мукачівський державний університет, Мукачево, Ужгородська, 26, 8960089600, Україна.***Тодьєрішко Е. В. / Todierishko E.V.***Graduate Student / аспірант*ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3055-0244>*Mukachev State University, Mukachevo, Uzhgorodskaya, 26, 2, 89600**Мукачівський державний університет, Мукачево, Ужгородська, 26, 89600*

Анотація. Функціонування кластеру має впливати на загальні показники розвитку суб'єктів сфери туризму і рекреації регіону, які можуть вплинути на здатність регіональної системи функціонувати в умовах, близьких до рівноважних при постійних зовнішніх і внутрішніх впливах. Виходячи з наведених положень метою статті є опис алгоритмів маршрутизації просторового функціонування кластерних утворень туризму і рекреації. Теоретичним підґрунтям дослідження стали філософські, загальнонаукові та конкретно наукові принципи й положення сучасної теорії систем, теоретичні платформи управління розвитком кластерів туризму і рекреації у регіонах.

Ключові слова: кластер туризму і рекреації, регіон, функціональність кластеру.

Вступ.

Доповненням до стратегічного аналізу розвитку кластеру туризму і рекреації є маршрутизація їх функціональності або визначення шляхів забезпечення сталого функціонування таких структур, на рівні регіонів України (з кількісної та якісної крапок зору). Маршрутизація дозволяє досягти таких параметрів функціонування кластеру, що впливають на загальні показники розвитку суб'єктів у регіонів та можуть вплинути на здатність регіональної системи функціонувати в умовах, близьких до рівноважних при постійних зовнішніх і внутрішніх впливах. На прикладі Закарпатської області, алгоритми маршрутизації мають сприяти покращенню показників, що впливають на стале функціонування кластерних структур регіону. А саме: щодо діяльності туристичних організацій; щодо діяльності колективних засобів розміщення. По Закарпатській області, майже всі показники щодо діяльності туристичних організацій з 2015 по 2019 рр. (окрім кількості екскурсантів), демонструють зростання. Наприклад, кількість туро-днів наданих туристам за 2016-2017 рр. збільшилась на 293 %, за 2017-2018 збільшилась на 729,8 %, за 2018-2019 на 54%. Аналогічна динаміка характерна для загальної вартості туристичних путівок та кількості обслугованих екскурсантів. Однак, показники діяльності колективних засобів розміщення з 2005 по 2019 рр. стало знижуються [1, с. 11]. Окреслені тенденції є наслідком зниження фінансового результату (сальдо) до оподаткування підприємств сфери туризму і рекреації, який у 2019 р. є

від'ємним [1, с. 13]. Окреслені показники є узагальненими, однак їх динаміка залежить від сталого функціонування бізнесу. А саме окремих учасників кластерного утворення та наявності ефективних методів і прийомів пошуку ідеальної траєкторії їх розвитку, що є основою для настройки аналітики даних (приписів у хмарних сервісах кластерів).

Основний текст

Настройка алгоритмів маршрутизації має виконуватися, орієнтуючись на подібність алгоритмів щодо різних сфер діяльності. Це обумовлено тим, що на їх основі формується еталонна компактна підмножина параметрів динамічного кластерного середовища або атракторів. Окреслена підмножина буде представлена, виключно внутрішньою динамікою параметрів та їх внутрішніми функціями. Всі траєкторії розвитку, щодо параметрів функціонування учасників, забезпечать сталість, за умови, що будуть нескінченно прагнути (у часовому просторі) до еталона [3; 6]. Однак під атракторами розуміють [3]: нерухомі крапки, періодичні траєкторії та певне середовище кластеру (із нестійкими індикаторами функціонування).

Алгоритми маршрутизації у площині організаційної стійкості, повинні бути спрямовані на забезпечення ритмічного процесу надання туристичних послуг або туристичного продукту, а тому тісно переплетені із площинами технологічної та фінансової сталості [4, с. 5-8; 5]. Так, чим більш фінансово сталим та технологічно досконалим є бізнес кожного з учасників кластеру, тим краще використовуються його виробничі потужності. Процес алгоритмізації фінансової стійкості, слід забезпечити в площинах прибутковості, кредитоспроможності, платоспроможності.

Передусім необхідне формування такого алгоритму маршрутизації, що забезпечить гарантовану прибутковість та потенційні можливості, щодо повного та своєчасного погашення зобов'язань учасників кластеру, за допомогою моделей беззбитковості. Принциповим є використання у якості однієї з нерухомих крапок атрактору моделі, інтерпретованої як крапка беззбитковості. Така крапка забезпечить ідеальне розв'язання науково-практичної проблеми, щодо нормування обсягу виробництва туристичного продукту або послуг. Разом з тим, класична модель беззбитковості, з урахуванням її недоліків, має бути оптимізована та адаптована до особливостей функціонування кластерного утворення. На основі класичної моделі нами має бути виділена трансформована модель беззбитковості, для нормування обсягу виробництва туристичного продукту або туристичних послуг. Вважаємо, що специфіка виробництва туристичного продукту, досить динамічна та залежить від потреб туристів та місця. Їх можна виділяти за методом подібності комплексів послуг. Це формує і специфіку витрат, які можуть бути постійними, у межах певних типів туристичних продуктів (індивідуальних чи групових).

В оптимізованій моделі повинна бути передбачена диференціація туристичних продуктів у межах умовно схожих груп. Закономірно, ПостЗі повинні визначатися шляхом їх розподілу між групами умовно схожих типів туристичного продукту або послуг автономного учасника, відповідно до певної бази розподілу. Ця необхідність пов'язана із тим, що у вітчизняній практиці

обліку такі витрати ураховуються у загальному обсязі. Виділена специфіка оптимізації та адаптації моделей беззбитковості вимагає розподілу операційних витрат учасника кластеру у розрізі: постійних (ПостЗі) та змінних (ПЗі). Ураховуючи, що ПостЗі повинні визначатися шляхом їх розподілу між групами умовно схожих типів туристичного продукту або послуг учасника (V_i), у модель беззбитковості, для нормування обсягу виробництва туристичного продукту або туристичних послуг впроваджується додаткова величина – база розподілу, якою може слугувати загальна сума витрат на заробітну плату працівників або частки прибутків у розрізі груп умовно схожих типів туристичного продукту або послуг.

Специфіка маршрутизації просторового функціонування буде ґрунтуватися на забезпеченні постійного перевищення фактичного обсягу наданих туристичних послуг над нерухомою крапкою атрактору (крапкою беззбитковості). За цих умов буде забезпечений запас фінансової міцності (C), що є гарантією прибутковості та визначатиметься, як середнє арифметичне від індивідуальних величин умовно схожих типів туристичного продукту або послуг (C_i), у розрізі розрахунку $Q'_{ita} S_i$, за оптимізованим алгоритмом. Це

проілюстровано та апробовано нами в процесі розрахунку запасу фінансової міцності (табл. 1) для групи умовно схожих типів туристичного продукту або послуг, за економічними суб'єктами м. Мукачево, що працюють у кластері Закарпатської області «Квітка Карпат» станом на 2020 р. виділені у табл. 2.

Для пошуку ідеального розв'язання проблеми, за окремим економічним суб'єктом щодо нормування обсягу виробництва туристичного продукту або послуг, на основі моделі беззбитковості на перспективу, в AnyLogic із платформою підготовки даних може бути задано опцію використання обґрунтованих вхідних прогнозних даних. Платформи AnyLogic формують точний норматив, на основі наукових методів встановлення визначеної величини на майбутнє. Оптимізований алгоритм розрахунку запасу фінансової міцності за ТА «Ексклюзив», що працює у кластері наведено на рис. 1.

В результаті моделювання проілюстровано, що доступне прогнозування вхідних показників на основі функцій-трендів, що враховують вплив усіх факторів. Використання, у якості нерухомих крапок атрактору крапки беззбитковості, створює умови для впровадження «операційного важеля» (ЕОЛ) у якості допоміжного методологічного алгоритму забезпечення гарантованої прибутковості учасників кластеру.

За використанням оптимізованого алгоритму розрахунку запасу фінансової міцності, проілюстрована дія ЕОЛ. Вона ґрунтується на оцінці співвідношень постійних та змінних витрат суб'єктів бізнесу, що працюють у кластері (рис. 2).

Наявна залежність кредитоспроможності та платоспроможності учасника. При зростанні постійних та операційних витратах змінюється сума операційного прибутку. Вище значення операційного важеля є більш ризикованими та інтегрує: приріст операційного прибутку, щодо обсягу наданих туристичних продуктів або послуг; більшу чутливість операційного прибутку до зміни грошових потоків.

Таблиця 1.

Результати розрахунку середнього запасу фінансової міцності за економічними суб'єктами м. Мукачєво, що працюють у кластері станом на 2020 р.

Узагальнені вхідні показники	Автобусні маршрутні тури по зоні кластеризації та їх тривалість				Всього
	більше 12 год.			до 12 год.	
	Оглядові	Спеціальні	Тематичні	Оглядові	
Споживачів послуг, осіб.	219	920	970	596	2705
Сукупні змінні витрати на виробництво групи умовно схожих типів послуг, грн.	49059,4	107598,7	113273,2	232353,9	503495,24
Сукупні постійні витрати на виробництво групи умовно схожих типів послуг, грн.	50710,11	106030,23	202840,44	101420,22	461001
Виторг від реалізації певної групи умовно схожих типів туристичного продукту або послуг, грн.	572516	449834	613410	408940	2044700
Чистий прибуток/ збиток, грн..	495277,4	262489,18	455511,8	133077,9	1080203
Маржинальний дохід	496406,4	272752,91	500136,7	234498	1541204
Рівень маржинального доходу	0,867	0,606	0,815	0,573	0,754
Беззбитковий обсяг продажів у вартісному виразі, грн.	58 485	174 869	248 781	176 866	626 820
Беззбитковий обсяг продажів у натуральному виразі, послуг. за ціною 1100 грн.	520	408	557	372	1859

Джерело: 1) ТА "Авантіс", 2) ПП "Tusa", ТА "Україна-Тур"; ТА "Вояж"; ТА "Мандрівник", ТА "Тая"; Туроператор "Travel-Tour M"; Туристичне агентство "Нью Вінд"; ТА TUI, Туристичне агентство "АмурТур", ТА «Глобус», ТА «Ексклюзив».

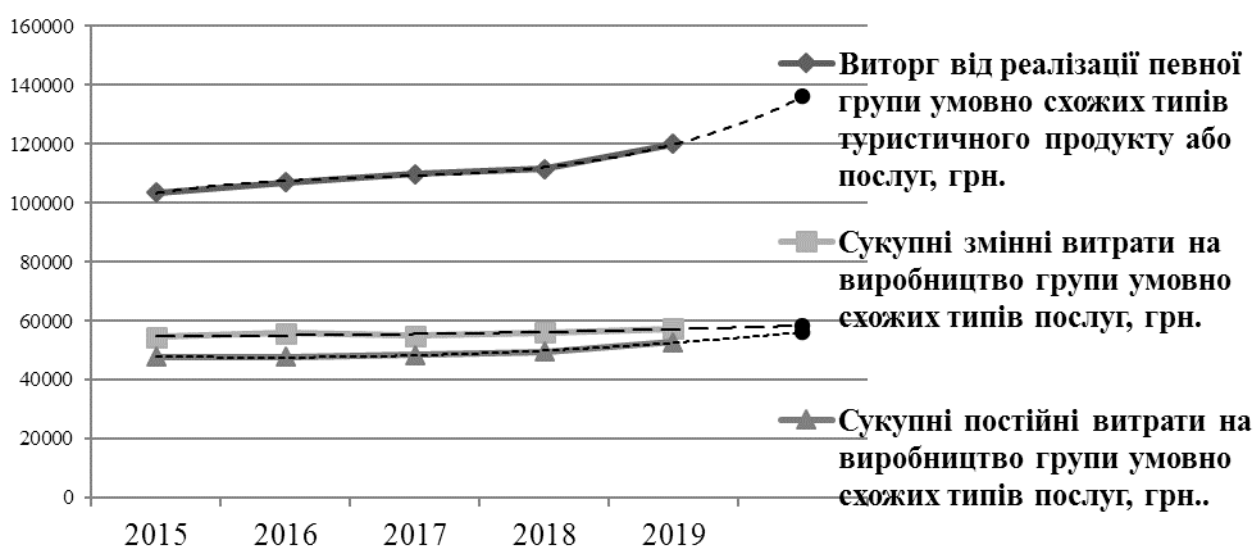

Рис. 1. Результати використання оптимізованого алгоритму розрахунку запасу фінансової міцності ТА «Ексклюзив», що працює у кластері «Квітка Карпат» станом на 2020 р.*

Джерело: ТА «Ексклюзив», що пропонує туристам оглядові екскурсії тривалістю до 6 год.

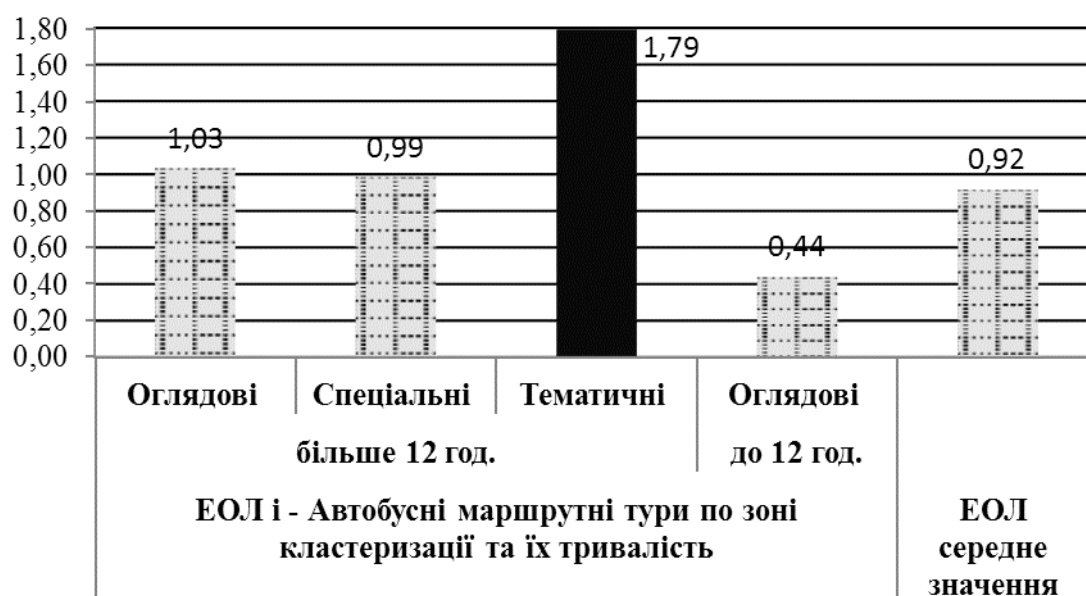

Рис. 2. Результати розрахунку ЕОЛ за екскурсійними агенціями та підприємствами (м. Мукачєво, кластер «Квітка Карпат»), 2020 р.*

Джерело: 1) ТА "Авантіс", 2) ПП "Tusa", ТА "Україна-Тур"; ТА "Вояж"; ТА "Мандрівник", ТА "Тая"; Туроператор "Travel-Tour М"; Туристичне агентство "Нью Вінд"; ТА TUI, Туристичне агентство "АмурТур", ТА «Глобус», ТА «Ексклюзив».

Закономірно різке зниження обсягів, наданих послуг, може підвищити ризик виникнення ефекту доміно, через від'ємну фінансову міцність. Доцільне виділення у якості нерухомих крапок атрактору дворівневого фінансового важеля. Дворівневий фінансовий важіль, як нерухома крапка атрактору, буде діяти за умови появи позикового капіталу у структурі пасивів учасника кластеру.

Окреслені крапки є засобами оперативної підтримки значень структурних елементів капіталу учасника кластеру на належному рівні. Система алгоритмів «фінансового важеля» передбачатиме пошук ідеального розв'язання проблеми з оптимізації структури капіталу учасників кластеру, ґрунтуючись на інтегрованих ним ефектах. Результати розрахунку «фінансового важеля» у цілому за економічними суб'єктами кластеру, станом на 2020 р. демонструють прирощення рентабельності власних коштів, які вони отримують від використання позикового капіталу на 20%. У розрізі окремих учасників використання показника створює можливості для прогнозування.

Це можна наочно продемонструвати за даними ТА «Ексклюзив», яке за 2019-2020 р. демонструє прирощення щодо рентабельності власних коштів від використання позикового капіталу на 17,1%. Виторг від реалізації екскурсійних послуг, дані, щодо сукупних і змінних та постійних витрат на виробництво послуг, за 2019 р., і прогнозний рівень зміни виторгу від реалізації та постійних витрат визначені за даними табл. 2, зміна ціни реалізації послуг та поточних активів не передбачено. Оперативна підтримка оптимальних значень власного капіталу, за достатнього значення платоспроможності учасника кластеру, фактично здійснюється на основі забезпечення нерівності $ЕФЛ+ \leq ЕФЛ-$.

Цінність ЕФЛ для учасників кластеру полягає у можливостях його графічної оцінки. Наприклад ТА «Ексклюзив» не втрачаючи фінансової стійкості може взяти додаткову величину позикових коштів у 5604 тис. грн. Додаткове запозичення обійдеться підприємству в 959.946 грн, якщо середня ставка % під кредит не буде перевищувати 17.13%. Окреслені оцінки значень ЕФЛ демонструють, що перевага учасниками кластеру повинна надаватися саме накопиченню грошових форм активів у порівнянні з не грошовими [7; 9].

Висновки.

Обґрунтування алгоритмів маршрутизації просторового функціонування кластерів туризму і рекреації пов'язане із їх роллю у забезпеченні сталості регіонів України. Результати застосування алгоритмів формують показники, що є узагальненими, однак їх динаміка залежить від окремих учасників кластерного утворення та наявності ефективних методів і прийомів пошуку ідеальної траєкторії їх розвитку, що є основою для настройки аналітики даних. При цьому наголошується на необхідності застосування таких алгоритмів які включають сукупність методів і прийомів пошуку ідеальної траєкторії розвитку його учасників, що є основою для настройки аналітики даних (а саме приписів у хмарних сервісах кластерів).

Литература:

1. Fuegi, J. Francis, J. «Lovelace & Babbage and the creation of the 1843 'notes'.» *Annals of the History of Computing* 25 #4 (October-December 2003).
2. Gorodetski A., Yu. Ilyashenko, Minimal and strange attractors, *International Journal of Bifurcation and Chaos*, vol. 6, no. 6 (1996), pp. 1177—1183.
3. Kaplan R.S., Norton D.P. *The balanced scorecard: translating strategy into action*, Harvard Business School Press, Boston, 1996. P. 16.
4. Keller, M., Bersier, J., Reingruber, I., Dermastia, M., Koecker G. Meier Zu. (2018). *Smart Specialization Strategies (S3) and Clusters: An Innovation Model for Transformative Activities*. Vienna: Aucun institut. Retrieved from https://www.clusterportal-bw.de/fileadmin/media/Download/Downloads_News_Presse/Keller_et_al._2018_.pdf.
5. Ketels C. (2011). *Clusters and Competitiveness: Porter's Contribution*. In Huggins and Izushi (eds.) *Competition, Competitive Advantage and Clusters: The Ideas of Michael Porter*, Oxford: Oxford University Press. 2018. pp. 173–191.
6. Li Jong *Analysis of financial statements of tourism and recreation sectors of the world economy: additional disclosures*. The materials of report.: Ernst & Young, 2019. pp. 614.
7. Maslihan O. O. Kampov N. S. *Methodological algorithms of sustained functioning of tourism and recreation enterprises in clusters*. *Economies' Horizons*, 2019. no. 3(10), pp. 54–65.

References

1. Fuegi, J. and Francis, J. (2003). «Lovelace & Babbage and the creation of the 1843 'notes'.» *Annals of the History of Computing* 25 #4 (October-December 2003)/(in United States).
2. Gorodetski A. and Yu. Ilyashenko. (1996). *Minimal and strange attractors*, *International Journal of Bifurcation and Chaos*, vol. 6, no. 6 (1996), pp. 1177—1183. (in United States).

3. Kaplan R.S. and Norton D.P. The balanced scorecard: translating strategy into action, Harvard Business School Press, Boston, 1996. P. 16. (in United States).
4. Keller M., Bersier J., Reingruber I., Dermastia M., Koecker G. Meier Zu. (2018). Smart Specialization Strategies (S3) and Clusters: An Innovation Model for Transformative Activities. Vienna: Aucun institut. Retrieved from https://www.clusterportal-bw.de/fileadmin/media/Download/Downloads_News_Presse/Keller_et_al._2018_.pdf. (in England)
5. Ketels, C. (2011). Clusters and Competitiveness: Porter's Contribution. In Huggins and Izushi (eds.) Competition, Competitive Advantage and Clusters: Oxford: Oxford University Pre The Ideas of Michael Porter (pp. 173–191) . ss. (in England)
6. Li Jong Analysis of financial statements of tourism and recreation sectors of the world economy: additional disclosures.The materials of report.: Ernst & Young, 2019. – pp. 614. (in England)
7. Maslihan O.O. and Kampov N. S. (2019). Methodological algorithms of sustained functioning of tourism and recreation enterprises in clusters. Economies' Horizons, 2019. no. 3(10), pp. 54–65. (in Ukrainian)

Abstract. *The strategic analysis of the development of the tourism and recreation cluster should be complemented by the functionality of the clusters and the creation of as many opportunities as possible, which provide the outlined education for the sustainable functioning of the regions of Ukraine (in quantitative and qualitative terms). It has to do with that. that the functioning of the cluster should influence the overall development performance of tourism and recreation actors in the region, which may affect the ability of the regional system to function in conditions close to equilibrium under constant external and internal influences. Based on the above provisions, the purpose of the article is to describe algorithms of the routing of the spatial functioning of the tourism and recreation clusters.*

The theoretical foundation of the research was philosophical, general scientific and specifically scientific principles and provisions of modern theory of systems, theoretical platforms of management of development of clusters of tourism and recreation in regions. The general and specific methods used in the study are: economic and mathematical modeling to calculate the average financial strength of tour operators and cluster enterprises; graphical method - for visualization of results.

The justification of the algorithms for ensuring the functionality of the tourism and recreation clusters is related to their role in ensuring the sustainable functioning of the regions of Ukraine. The results of the application of algorithms form indicators and are generalized. However, the dynamics of such indicators depend on the sustainable functioning of the business, namely the individual participants of the cluster education and the availability of efficient methods and techniques to find the ideal trajectory of their development, is the basis for the data analyst. Emphasis is placed on the need for a methodology for tourism and recreation cluster functionality that incorporates a combination of methods and techniques to find the ideal development trajectory of its participants, and provides a basis for data analysis (namely, prescriptions in cloud services of clusters).

Keywords: *tourism and recreation cluster, region, cluster functionality.*

Статья отправлена: 16.03.2021 г.
© Маслиган О.О., Тодьєрішко Е. В..

Экспертно-рецензионный Совет журнала

Абдулвелеева Рауза Рашитовна, Оренбургский государственный университет, Россия
Антошкина Елизавета Григорьевна, Южно-Уральский государственный университет, Россия
Артюхина Марина Владимировна, Славянский государственный педагогический университет, Украина
Афинская Зоя Николаевна, Московский государственный университет имени М.В. Ломоносова, Россия
Башлай Сергей Викторович, Украинская академия банковского дела, Украина
Белоус Татьяна Михайловна, Буковинская государственная медицинская академия, Украина
Бондаренко Юлия Сергеевна, ПГУ им. Т.Г. Шевченко кафедра психологии, Украина
Бутырский Александр Геннадьевич, Медицинская академия имени С.И. Георгиевского, Россия
Василишин Виталий Ярославович, Ивано-Франковский национальный технический университет нефти и газа, Украина
Войцеховский Владимир Иванович, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, Украина
Гаврилова Ирина Викторовна, Магнитогорский государственный технический университет имени Г.И.Носова, Россия
Гинис Лариса Александровна, Южный федеральный университет, Россия
Гутова Светлана Георгиевна, Нижневартовский государственный университет, Россия
Иванова Светлана Юрьевна, Кемеровский государственный университет, Россия
Ивлев Антон Васильевич, Магнитогорский государственный технический университет имени Г.И.Носова, Россия
Идрисова Земфира Назиповна, Уфимский государственный авиационный технический университет, Россия
Илиев Веселин, Болгария
Кириллова Татьяна Климентьевна, Иркутский государственный университет путей сообщения, Россия
Коваленко Татьяна Антольевна, Поволжский государственный университет телекоммуникаций и информатики, Россия
Котова Светлана Сергеевна, Российский государственный профессионально-педагогический университет, Россия
Крестьянполь Любовь Юрьевна, Луцкий государственный технический университет, Украина
Кухтенко Галина Павловна, Национальный фармацевтический университет Украины, Украина
Лобачева Ольга Леонидовна, Горный университет, Россия
Ляшенко Дмитрий Алексеевич, Национальный транспортный университет, Украина
Макаренко Андрей Викторович, Донбасский государственный педагогический университет, Украина
Мельников Александр Юрьевич, Донбасская государственная машиностроительная академия, Украина
Мороз Людмила Ивановна, Национальный университет "Львовская политехника", Украина
Музыльев Дмитрий Александрович, Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства имени Петра Василенко, Украина
Надопта Татьяна Анатолиевна, Хмельницкий национальный университет, Украина
Напалков Сергей Васильевич, Нижегородский государственный университет имени Н.И. Лобачевского, Россия
Никулина Евгения Викторовна, Белгородский государственный национальный исследовательский университет, Россия
Орлова Анна Викторовна, Белгородский государственный национальный исследовательский университет, Россия
Осипов Виктор Авенирович, Тюменский государственный университет, Россия
Привалов Евгений Евграфович, Ставропольский государственный аграрный университет, Россия
Пыжьянова Наталия Владимировна, Украина
Сегин Любомир Васильевич, Славянский государственный педагогический университет, Украина
Сергиенко Александр Алексеевич, Львовский национальный медицинский университет им. Даниила Галицкого, Украина
Сочинская-Сибирцева Ирина Николаевна, Кировоградский государственный технический университет, Украина
Сысоева Вера Александровна, Белорусский национальный технический университет, Беларусь
Тлеуов Асхат Халилович, Казахский агротехнический университет, Казахстан
Толбатов Володимир Аронович, Сумской государственный университет, Украина
Толбатов Сергей Владимирович, Сумской национальный аграрный университет, Украина
Ходжаева Гюльназ Казым кызы, Россия
Чигиринский Юлий Львович, Волгоградский государственный технический университет, Россия
Шехмирзова Анджела Мухарбиевна, Адыгейский государственный университет, Россия
Шпинковский Александр Анатольевич, Одесский национальный политехнический университет, Украина

Експертно-рецензійна Рада журналу

Абдулвелеева Рауза Рашитовна, Оренбурзький державний університет, Росія
Антошкіна Єлизавета Григорівна, Південно-Уральський державний університет, Росія
Артюхіна Марина Володимирівна, Слов'янський державний педагогічний університет, Україна
Афінська Зоя Миколаївна, Московський державний університет імені М.В. Ломоносова, Росія
Башлай Сергій Вікторович, Українська академія банківської справи, Україна
Білоус Тетяна Михайлівна, Буковинська державна медична академія, Україна
Бондаренко Юлія Сергіївна, ПГУ ім. Т.Г. Шевченка кафедра психології, Україна
Бутирський Олександр Геннадійович, Медична академія імені С.І. Георгіївського, Росія
Василишин Віталій Ярославович, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, Україна
Войцеховський Володимир Іванович, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна
Гаврилова Ірина Вікторівна, Магнітогорський державний технічний університет імені Г.І.Носова, Росія
Гініс Лариса Олександрівна, Південний федеральний університет, Росія
Гутова Світлана Георгіївна, Нижневартовський державний університет, Росія
Іванова Світлана Юріївна, Кемеровський державний університет, Росія
Івлєв Антон Васильович, Магнітогорський державний технічний університет імені Г.І.Носова, Росія
Идрисова Земфіра Назіповна, Уфимський державний авіаційний технічний університет, Росія
Ілієв Веселін, Болгарія
Кирилова Тетяна Климентіївна, Іркутський державний університет шляхів сполучення, Росія
Коваленко Тетяна Антольевна, Поволзький державний університет телекомунікацій та інформатики, Росія
Котова Світлана Сергіївна, Російський державний професійно-педагогічний університет, Росія
Крест'яньполь Любов Юріївна, Луцький державний технічний університет, Україна
Кухтенко Галина Павлівна, Національний фармацевтичний університет України, Україна
Лобачова Ольга Леонідівна, гірничий університет, Росія
Ляшенко Дмитро Олексійович, Національний транспортний університет, Україна
Макаренко Андрій Вікторович, Донбаський державний педагогічний університет, Україна
Мельников Олександр Юрійович, Донбаська державна машинобудівна академія, Україна
Мороз Людмила Іванівна, "Національний університет" "Львівська політехніка" "", Україна
Музилєв Дмитро Олександрович, Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, Україна
Надопта Тетяна Анатоліївна, Хмельницький національний університет, Україна
Напалков Сергій Васильович, Нижегородський державний університет імені Н.І. Лобачевського, Росія
Нікуліна Євгенія Вікторівна, Белгородський державний національний дослідницький університет, Росія
Орлова Анна Вікторівна, Белгородський державний національний дослідницький університет, Росія
Осіпов Віктор Авенірович, Тюменський державний університет, Росія
Привалов Євген Євграфович, Ставропольський державний аграрний університет, Росія
Пижьянова Наталія Володимирівна, Україна
Сегін Любомир Васильович, Слов'янський державний педагогічний університет, Україна
Сергієнко Олександр Олексійович, Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького, Україна
Сочинська-Сибірцева Ірина Миколаївна, Кіровоградський державний технічний університет, Україна
Сисоева Віра Олександрівна, Білоруський національний технічний університет, Білорусь
Тлеуов Асхат Халілович, Казахський агротехнічний університет, Казахстан
Толбатов Володимир Аронович, Сумський державний університет, Україна
Толбатов Сергій Володимирович, Сумський національний аграрний університет, Україна
Ходжаєва Гюльназ Казим кизи, Росія
Чигиринський Юлій Львович, Волгоградський державний технічний університет, Росія
Шехмірзова Анджела Мухарбієвна, Адигейський державний університет, Росія
Шпинковський Олександр Анатолійович, Одеський національний політехнічний університет, Україна

Expert-Peer Review Board of the journal

Abdulveeva Rauza Rashitovna, Orenburg State University, Russia
Antoshkina Elizaveta Grigorevna, South Ural State University, Russia
Artyuhina Marina Vladimirovna, Slavic State Pedagogical University, Ukraine
Afinskaya Zoya Nikolaevna, Moscow State University named after M.V. Lomonosov, Russia
Bashlaj Sergej Viktorovich, Ukrainian Academy of Banking, Ukraine
Belous Tatyana Mihajlovna, Bukovinian State Medical Academy, Ukraine
Bondarenko Yuliya Sergeevna, PSU named after T.G. Shevcheckko Department of Psychology, Ukraine
Butyrskij Aleksandr Gennadevich, Medical Academy named after S.I. Georgievsky, Russia
Vasilishin Vitalij Yaroslavovich, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ukraine
Vojcehovskij Vladimir Ivanovich, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine
Gavrilova Irina Viktorovna, Magnitogorsk State Technical University named after G.I. Nosov, Russia
Ginis Larisa Aleksandrovna, South Federal University, Russia
Gutova Svetlana Georgievna, Nizhnevartovsk State University, Russia
Ivanova Svetlana Yurevna, Kemerovo State University, Russia
Ivlev Anton Vasilevich, Magnitogorsk State Technical University named after G.I. Nosov, Russia
Idrisova Zemfira Nazipovna, Ufa State Aviation Technical University, Russia
Iliev Veselin, Bulgaria
Kirillova Tatyana Klimentevna, Irkutsk State Transport University, Russia
Kovalenko Tatyana Antolevna, Volga State University of Telecommunications and Informatics, Russia
Kotova Svetlana Sergeevna, Russian State Vocational Pedagogical University, Russia
Krestyanpol Lyubov Yurevna, Lutsk State Technical University, Ukraine
Kuhntenko Galina Pavlovna, National University of Pharmacy of Ukraine, Ukraine
Lobacheva Olga Leonidovna, Mining University, Russia
Lyashenko Dmitrij Alekseevich, National Transport University, Ukraine
Makarenko Andrej Viktorovich, Donbass State Pedagogical University, Ukraine
Melnikov Aleksandr Yurevich, Donbass State Engineering Academy, Ukraine
Moroz Lyudmila Ivanovna, "National University" "Lviv Polytechnic" "", Ukraine
Muzylyov Dmitrij Aleksandrovich, Kharkov National Technical University of Agriculture named after Petr Vasilenko, Ukraine
Nadopta Tatyana Anatolievna, Khmelnytsky National University, Ukraine
Napalkov Sergej Vasilevich, Nizhny Novgorod State University named after N.I. Lobachevsky, Russia
Nikulina Evgeniya Viktorovna, Belgorod State National Research University, Russia
Orlova Anna Viktorovna, Belgorod State National Research University, Russia
Osipov Viktor Avenirovich, Tyumen State University, Russia
Privalov Evgenij Evgrafovich, Stavropol State Agrarian University, Russia
Pyzhyanova Nataliya Vladimirovna, Ukraine
Segin Lyubomir Vasilovich, Slavic State Pedagogical University, Ukraine
Sergienko Aleksandr Alekseevich, Lviv National Medical University named after Daniil of Galitsky, Ukraine
Sochinskaya-Sibirceva Irina Nikolaevna, Kirovograd State Technical University, Ukraine
Sysoeva Vera Aleksandrovna, Belarusian National Technical University, Belarus
Tleuov Ashat Halilovich, Kazakh Agro Technical University, Kazakhstan
Tolbatov Volodimir Aronovich, Sumy State University, Ukraine
Tolbatov Sergij Volodimirovich, Sumy National Agrarian University, Ukraine
Hodzhaeva Gyulnaz Kazym kyzy, Russia
Chigirinskij Yulij Lvovich, Volgograd State Technical University, Russia
Shehmirezova Andzhela Muharbievna, Adygea State University, Russia
Shpinkovskij Aleksandr Anatolevich, Odessa National Polytechnic University, Ukraine

СОДЕРЖАНИЕ / CONTENTS

Физическое воспитание и спорт

Physical education and sport

Фізичне виховання і спорт

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/article/view/swj07-05-053> 12

PHYSICAL CULTURE AND SPORTS AS ONE OF THE MAIN ASPECTS OF THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF A FULL-FLEDGED MEMBER OF SOCIETY AND PERSONALITY

ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА И СПОРТ КАК ОДНА ИЗ ОСНОВНЫХ АСПЕКТОВ СТАНОВЛЕНИЯ И РАЗВИТИЯ ПОЛНОЦЕННОГО ЧЛЕНА ОБЩЕСТВА И ЛИЧНОСТИ
Mustafina K.K./ Мустафина К.К., Dalibayev B. T./Далибаев Б.Т.

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/article/view/swj07-05-054> 16

THE BENEFITS OF SWIMMING FOR SCHOOL AND PRESCHOOL CHILDREN

ПОЛЬЗА ПЛАВАНИЯ ДЛЯ ДЕТЕЙ ШКОЛЬНОГО И ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА
Mustafina K.K./ Мустафина К.К., Umarov A.X./Умаров А.Х.
Umirbayev K. A./Умирбаев К.А.

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/article/view/swj07-05-055> 20

SPECIFIC AND INDIVIDUAL IN THE PEDAGOGICAL EXPERIENCE OF THE TEACHER OF PHYSICAL EDUCATION

СПЕЦИФИЧЕСКОЕ И ИНДИВИДУАЛЬНОЕ В ПЕДАГОГИЧЕСКОМ МАСТЕРСТВЕ УЧИТЕЛЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ
Кобер И.Х./ Kober I.H, Шарипова Г.К./ Sharipova G.K., Касымов С.Б./Kassymov S.B.

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/article/view/swj07-05-059> 24

EFFECTIVE WAYS TO DEVELOP PHYSICAL ABILITIES

ЭФФЕКТИВНЫЕ СПОСОБЫ РАЗВИТИЯ ФИЗИЧЕСКИХ ВОЗМОЖНОСТЕЙ
Alimbekova A.U. /Алимбекова А.У.

Психология и социология

Psychology and sociology

Психологія і соціологія

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/article/view/swj07-05-026> 28

FEATURES OF COMMUNICATIVE BARRIERS, DIFFICULTIES OF COMMUNICATION AND WAYS TO OVERCOME

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНИХ БАР'ЄРІВ, ТРУДНОЩІ СПІЛКУВАННЯ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ
Pivkhopko D.R. / Півхлопко Д.Р., Shutiak I.A./ Шутяк І.А.

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/article/view/swj07-05-027> 32

CONFLICTS IN THE ORGANIZATION AND METHODS OF THEIR RESOLUTION

КОНФЛІКТИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИ ЇХ ВРЕГУЛЮВАННЯ
Kravchuk Y. O. / Кравчук Ю. О., Shutiak I.A./ Шутяк І.А.

Филология, языковедение и литературоведение

Philology, linguistics and literary studies

Філологія, мовознавство і літературознавство

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/article/view/swj07-05-022>

36

**UKRAINIAN "SIXTIES": THE ABILITY TO SIMULTANEOUSLY LAST
IN THE PAST AND PRESENT**

*УКРАЇНСЬКЕ "ШІСТДЕСЯТНИЦТВО": ЗДАТНІСТЬ ОДНОЧАСНОГО ТРИВАННЯ
В МИНУЛОМУ ТА СЬОГОДЕННІ*

Vekua O.V. / Веква О.В.

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/article/view/swj07-05-024>

40

**EMOTIONAL IMPACT OF JAMES BOND SERIES TRAILERS:
NARRATIVE AND CINEMATIC TECHNIQUES**

*ЕМОЦІЙНИЙ ВПЛИВ ТРЕЙЛЕРІВ СЕРІЇ ФІЛЬМІВ ПРО ДЖЕЙМСА БОНДА:
НАРАТИВНІ ТА КІНЕМАТОГРАФІЧНІ ПРИЙОМИ*

Lukianets, T. H./Лук'янець Т. Г.

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/article/view/swj07-05-041>

48

PECULIARITIES OF BUILDING OF MEDICAL TERMS IN ENGLISH

Samoilenko O.

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/article/view/swj07-05-047>

52

**TRANSLATING FICTION FROM THE PERSPECTIVE OF ECO-
TRANSLATOLOGY**

Novosad Yu. I.

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/article/view/swj07-05-066>

59

METAPHORICAL MODEL «DAY → NAP» IN TIUTCHEV'S POETRY

МЕАФОРИЧНА МОДЕЛЬ «ДЕНЬ → ДРИМОТА» В ПОЕЗІЇ Ф.І. ТЮТЧЕВА

Kamienieva I. / Каменева І.А.

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/article/view/swj07-05-078>

64

**ARTISTIC VISION OF NUMBERS IN THE LIVING SPACE IN THE
LYRICS OF VASYL STUS**

ХУДОЖНЯ ВІЗІЯ ЧИСЕЛ У ЖИТТЄВОМУ ПРОСТОРИ У ЛІРИЦІ ВАСИЛЯ СТУСА

Ursani N.N. / Урсані Н. М.

Юридические и политические науки

Legal and political sciences

Юридичні і політичні науки

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/article/view/swj07-05-019>

69

**EXECUTION OF THE DECISION OF THE COMMERCIAL COURT IN
THE PROCEDURE OF JUDICIAL CONTROL OVER THE EXECUTION
OF THE COURT DECISION**

*ВИКОНАННЯ УХВАЛИ ГОСПОДАРСЬКОГО СУДУ В ПОРЯДКУ СУДОВОГО
КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ СУДОВОГО РІШЕННЯ*

Ivasyn O.R. / Івасин О.Р.

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/article/view/swj07-05-021>

73

INTERNATIONAL RELATIONS UKRAINE WITH BELARUS:
HISTORY AND DEVELOPMENT TRENDS

*МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ З БІЛОРУСІЄЮ: ІСТОРИЯ ТА
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ*

Siekujova Y.V. / Секунова Ю.В., Козюк О.В. / Коzyuk O.V.

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/article/view/swj07-05-036>

77

INFORMATION TECHNOLOGIES IN LEGAL ACTIVITY

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ЮРИДИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Rusmenko O. / Русьменна О.П.

История

History

Історія

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/article/view/swj07-05-058>

82

DEVELOPMENT OF THE JURY TRIAL IN FRANCE

РАЗВИТИЕ СУДА ПРИСЯЖНЫХ ВО ФРАНЦИИ

Sadovnikova V.V. / Садовникова В.В.

Искусствоведение и культура

Art history and culture

Мистецтвознавство і культура

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/article/view/swj07-05-006>

87

CULTURE-ANTHROPOLOGICAL PURPOSE OF THE DOCUMENT IN
MODERN CONDITIONS

*КУЛЬТУРАНТРОПОЛОГИЧЕСКОЕ НАЗНАЧЕНИЕ ДОКУМЕНТА В УСЛОВИЯХ
СОВРЕМЕННОСТИ*

Abramova E.G. / Абрамова Э.Г.

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/article/view/swj07-05-020>

91

ART THERAPY AND TRAUMATIC POST-WAR EXPERIENCE:
AMERICAN PTSD STUDIES

*АРТ-ТЕРАПИЯ У КОНТЕКСТІ ТРАВМАТИЧНОГО ПОСТВОЄННОГО ДОСВІДУ:
АМЕРИКАНСЬКІ PTSD СТУДІЇ.*

Tarasov V. / Тарасов В.В., Svetlana K. / Кривуц С.В., Khrisanfova D. / Хрисанфова Д.В.

Туризм и рекреация

Tourism and recreation

Туризм і рекреація

<https://www.sworldjournal.com/index.php/swj/article/view/swj07-05-080>

100

ALGORITHMS FOR ROUTING THE SPATIAL FUNCTIONING OF
CLUSTERS OF TOURISM AND RECREATION

*АЛГОРИТМИ МАРШРУТИЗАЦІЇ ПРОСТОРОВОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ
КЛАСТЕРНИХ СТРУКТУР ТУРИЗМУ І РЕКРЕАЦІЇ*

Maslihan O.O. / Маслиган О.О., Тодьєрішко Е. В. / Todierishko E.V.

Scientific publication

International periodic scientific journal
Международный периодический рецензируемый научный журнал

ScientificWorldJournal

Issue №7
Part 5
March 2021

In Bulgarian, Ukrainian, Russian and English
На болгарском, украинском, русском и английском языках

Included in international scientometric databases (high impact factor):
Входит в международные наукометрические базы (высокий импактфактор):
INDEXCOPERNICUS

Academy of Economics named after D.A. Tsenov
Bulgaria jointly with SWorld

www.sworldjournal.com

Articles published in the author's edition

With the support of research project SWorld
www.sworld.education

www.sworld.education

ISSN 2663-5712

07005

www.sworldjournal.com